

AMBJ

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์
Academic MCU Buriram Journal

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2559
Vol. 1 No. 2 (July-December 2016)

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

วัตถุประสงค์

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยของคณาจารย์ นิสิตและบุคลากรทั่วไปในสาขาวิชา ดังต่อไปนี้

1. สาขาวิชาด้านครุศาสตร์ ศีกษาศาสตร์ และจิตวิทยา
2. สาขาวิชาด้าน รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์
3. สาขาวิชาด้านพระพุทธศาสนา ปรัชญา และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความแต่ละบทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวารสารอย่างน้อย 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางของผู้นิพนธ์อื่น ที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อนพร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์

เจ้าของ: สำนักวิชาการ วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 281 หมู่ 13 ถนนบุรีรัมย์-ประโคนชัย ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000
โทรศัพท์ 06 4946 1595, 06 5108 4746
E-mail: ambj.mcu@gmail.com
<http://www.ambj.mcu.ac.th>

คณะกรรมการที่ปรึกษา (Advisors)

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร.

พระราชวรเมธี, ดร.

พระสุวรณ์เมธารักษ์, ผศ.ดร.

พระสุนทรธรรมเมธี, ดร.

พระศรีปริยัติธาดา

พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา

รองเจ้าคณะจังหวัดบุรีรัมย์

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

คณบดีคณะสังคมศาสตร์

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

บรรณาธิการ (Chief Editor)

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน

ผู้ช่วยบรรณาธิการ (Assistant Editor)

ดร.บรรพต แคะไธสง

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาพจน์ สุวโจ, ดร.

พระปลัดกิตติ ยุติธโร, ดร.

พระวิวัฒนา ญาณวโร, ดร.

พระมหาภักษ์วัชร เขมทสสี, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หน่วยงานภายนอก

ศ.ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

ผศ.ดร.อุดมพร ชื่นไพบูลย์

ผศ.ดร.วีระชัย ยศโสธร

ผศ.ดร.อภิญวัฒน์ โพธิ์सान

ผศ.ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ.ดร.บุญรอด บุญเกิด

ผศ.ดร.พรสวรรค์ ศิริภิญจนารักษ์

ผศ.ดร.สาคร พรหมโคตร

ดร.มนูญ สอนโพนงาม

ดร.พิสุทธิพงศ์ เอ็นดู

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

วิทยาเขตสุรินทร์

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองบทความวิชาการ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

พระครูปริยัติกิตติธำรง, ดร.
พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.
พระครูศรีปัญญาวิกรม, ดร.
พระมหาพจน์ สุวโจ, ดร.
พระมหาสมบุญ วุฒิกโร, ดร.
พระปลัดกิตติ ยุติธโร, ดร.
พระครูวินัยธรอำนาจ พลปัญญา, ดร.
พระวัฒนา ญาณวโร, ดร.
ศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา
รองศาสตราจารย์ วิเชียร ชาบุดรบุญทริก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีศักดิ์ ทองทิพย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พรหมกุล
ดร.ทิพย์ ชันแก้ว
ดร.ณัฐพงศ์ชัย กุรัตนธรรมา
ดร.ภูษิต ชุขเสน
ดร.รุ่งสุริยา หอมวัน

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ
ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ
รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน
รองศาสตราจารย์ นพดล จันท์เพ็ญ
รองศาสตราจารย์ ดร.ภมร ชันธหัตถ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ปาโนรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิภูวัฒน์ โพธิ์สาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วิวาทสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระชัย ยศโสธร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาคร พรหมโคตร
ดร.อุดม ชัยสุวรรณ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

บันทึกข้อมูลและพิสูจน์อักษร: มงคล สอนโธสง

ออกแบบปก: อรุณรัตน์ แก้วอรสาน

พิมพ์ที่: บริษัท ไอพริ้นท์ แอนด์ เทคโนโลยี (ไทยแลนด์) จำกัด
433/8-9 ถ.จิระ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ 31000

ถ้อยแถลงบรรณาธิการ

วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 องค์พระผู้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัยที่มีพระราชประสงค์ให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาการชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์ โดยมีแนวทางในการจัดการศึกษาคือ การศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม

การศึกษาหลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เข้าใจและเข้าถึงพร้อมทั้งเรียนรู้ศาสตร์สมัยใหม่ แล้วเผยแผ่ต่อสังคมในรูปแบบการจัดการความรู้สู่สาธารณะ เป็นภารกิจที่ต้องรับผิดชอบและสร้างสรรค์ของมหาวิทยาลัย เพื่อสนองนโยบายและดำเนินการตามพันธกิจดังกล่าว วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์จึงจัดทำวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ขึ้น

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ (Academic MCU Buriram Journal) มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของมหาวิทยาลัย คือ การผลิตบัณฑิตและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพการวิจัยทางพระพุทธศาสนา ระดับชาติ การส่งเสริมให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัยในระดับชาติและนานาชาติ ตามตัวบ่งชี้คณะกรรมการอุดมศึกษาขององค์ประกอบที่ 2 ว่าด้วยการวิจัย นอกจากนี้การจัดทำวารสารนี้มีความสอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาในด้านการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการจัดการความรู้

ในนามคณะผู้จัดทำวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ขอกราบขอบพระคุณพระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร. อธิการบดี พระราชวรเมธี, รศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร พระราชปริยัติกวี, ศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, ดร. คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ที่เมตตาติดตามการจัดทำวารสาร และให้คำชี้แนะวิธีการดำเนินงานที่ทรงคุณค่า รวมทั้งคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งในส่วนวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์และส่วนกลาง ตลอดจนนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่เมตตาส่งเสริมสนับสนุนการจัดทำวารสารวิชาการนี้ อันเป็นพลังให้การขับเคลื่อนงานวิชาการเดินหน้าต่อไปด้วยความมั่นคงและยั่งยืน

รองศาสตราจารย์ ดร.เอกฉันท จารุเมธีชน

บรรณาธิการ

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารฉบับนี้

ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของบรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการแถลง

บทความวิจัย: Research Article

- การพัฒนาบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 1
The Development of Web-Based Instruction Using Noble Truth Instruction Technique in Economics System Subject to Enhance Analytical Thinking Ability of High School Student
สุदारตน์ ทองปัญญา, ประวิทย์ สิมมาตัน, พงศธร โพธิ์พูลศักดิ์
Sudaratt Tongpanya, Prawit Simmatan, Pongtorn Phopulsak
- รูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย 14
An Educational Model of Pali Study Programme in Thai Society
พระครูศรีปัญญาวิกรม
Phrakrusripanyavikorm
- ศึกษาความเชื่อและหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในประเพณีกำฟ้า ของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธ้ง ตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ 27
The Study of the Belief and Principle of Buddhaddhamma Appeared in Kampha Tradition of Thaipourn Community, Thonghoung Village, Thonghoung Sub-district, Muang District, Phrae Province
ณัฐธิดา วิรัชกร, พระครูโกวิทธรรมวาทิ, สมจิต ขอนวงศ์, บุญปัน แสบบ่อ
Natthida Wiratkorn, Phrakrukowitattthavathi, Somcit Khonwong, Bunpan Seanbor
- การจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา 38
Buddhist Tourist Management of Wat Pakho Chumpon Sub-district, Sathingphra District, Songkhla Province
พระปลัดกิจจา กิตติญาณ, พระครูวิรัตธรรมโชติ, กันตภณ หนูทองแก้ว
Phrapalad Kicca Kittiyano, Phrakruwiratdhammachot, Kantabhon Nutongkeaw
- การศึกษาผลการคิดวิเคราะห์และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาสำนวนไทยโดยอาศัยหลักการคิด แบบโยนิโสสนมสิการ: กรณีศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาครุศาสตร์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา 49
A Study of Analytical Thinking and Learning Achievement on Thai Idiom Teaching by Yonisonamasakara using Case Based Learning Method for Undergraduate Students of Education Program in Nrru University

วรเดช มีแสงรุทร, จามจุรี นิสัยนต์, กุลวดี พุทธมงคล, รุ่งเพชร วรพงศาพิตย์, หทัยวรรณ มณีวงศ์
 Waradet Mesangrutdharakul, Chamchuri Nisayant, Kunvadee Buddhamongal, Rungbhet
 Vorabhongsathid, Hadaivan Manivong

- การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่บ้านน้ำทรัพย์ หมู่ที่ 9 57
 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

Participation in Efficiency economy in Bannamsub Village, Moo 9,
 Kaengkrachan Sub-district, Kaengkrachan District, Phetchaburi Province

ชนนธ์ คำเกลี้ยง, รัฐศิริพันธ์ ว่างานนท์, สมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ, วุฒิสพร ณัฐจิโรจน์
 Thananon Kamkleang, Ratsirin Wangkanon, Sombun Sirisanhiron, Wissaporn Natrujiroch

- แนวทางการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อการปลูกพืชระยะสั้น 72
 ชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

Guidelines for Soil Improvement Traditional Technology the Rotated Crops
 Community Pong, Banglamung District, Chonburi Province

นายกคลังวิษฐ์ อุทัยเรือง, ปิยศักดิ์ สีดา, กชนิภา อุดมทวิ
 Khangwit Uthairueang, Piyasak Sida, Kachanibha Udomtawi

- ภาษาพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554 – 2557 84
 The Headline Language that Used in Thai Magazine, Which Analyzed
 the Tendency of Thai Politic, for the Period of the Years 2011-2014

ราตรี ทิพนา, บุญยงค์ เกศเทศ, กัลยา กุลสุวรรณ
 Ratree Thippana, Boonyong Ketthets, Kanlaya Kunsuwan

บทความวิชาการ: Academic Article

- การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 101
 Development of the Human Potentiality in Globalization Age with
 the Buddhist Principles

สุทัศน์ ประทุมแก้ว
 Sutas Pratumkeaw

- การพัฒนาศักยภาพนักเรียนในศตวรรษที่ 21 115
 The Potential Development of Students in the 21st Century

พระครูปริยัติคุณรังษี
 Phrakrupariyatkunarangsi

ภาคผนวก

- กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ 131
- คำแนะนำสำหรับผู้ตีพิมพ์บทความ 132
- หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ 138

การพัฒนาบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบ
อริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

The Development of Web-Based Instruction Using Noble Truth
Instruction Technique in Economics System Subject to Enhance
Analytical Thinking Ability of High School Student

สุดารัตน์ ทองปัญญา, ประวิทย์ สิมมาทัน, พงศ์ธร โพธิ์พูลศักดิ์
Sudarat Tongpanya, Prawit Simmatan, Pongtorn Phopulsak
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakarm Rajabhat University
E-mail: watcharapun@nhp.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) ทดสอบประสิทธิภาพบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น โดยใช้สูตร E_1/E_2 ตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 85/85 3) เปรียบเทียบระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ กับผู้เรียนที่เรียนแบบปกติ และ 5) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสตรีสิริเกศ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน นวน 67 คน แบ่งเป็น 1) กลุ่มทดลอง คือ ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 2 คน 2) กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนการสอนแบบปกติในห้องเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 จำนวน 35 คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) บทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบสมมติฐานใช้การทดสอบค่าที่ t-test (Dependent Samples) และ test (Independent Samples)

ผลการวิจัย พบว่า 1) บทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เมื่อตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เขียนมีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($X = S.D. =$) 2) ประสิทธิภาพของบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยบทเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 87.13/86.02$ เป็นไปตามเกณฑ์ที่ 3) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนหลังการเรียนรู้โดยรวมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนทดสอบหลังเรียนโดยรวมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจในการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($X = S.D. =$)

คำสำคัญ: บทเรียนบนเว็บ, เทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์

Abstract

The purposes of this research were to 1) develop the web-based instruction (WBI) using noble truth instruction technique in Economics System subject to promote critical thinking ability of Mattayomsuksa 4 students, 2) evaluate the efficiency of the developed WBI with the criteria of E_1/E_2 at 85/85, 3) compare students' Enhance Analytical Thinking skill before and after learned with the WBI, 4) compare students' learning achievement before and after learned with the WBI and the students who learned with traditional teaching technique, and 5) study students' satisfaction towards the WBI. Experimental group of the research was 2 classes of Mattayomsuksa 4 students in SateeSirikate School during the second semester of 2016 academic year. The students were selected by cluster random sampling method. The students in Class 4/1 were taught with the WBI while class 4/4 was taught with traditional

teaching method. The research's tools were 1) the web-based instruction using noble truth instruction technique in Economics System subject, 2) critical thinking ability test which was 30 items of multiple choice test, 3) 30 items of multiple choice learning achievement test, and 4) student's satisfaction questionnaire. The data were analyzed by using percentage, median, standard deviation, t-test (One Sample Group), and t-test (Dependent Samples).

The research found as follows: 1. The development of web-based instruction using noble truth instruction technique in Economics System subject to promote critical thinking ability of Mattayomsuksa 4 students had its quality at the high level.

2. The web-based instruction using noble truth instruction technique in Economics System subject to promote critical thinking ability of Mattayomsuksa 4 students had its efficiency of $E_1/E_2 = 87.13/86.02$ which was higher than the criteria at 85/85. While the control group student who learned with traditional teaching method had the efficiency of $E_1/E_2 = 78.34/69.33$ which was less than the criteria at 85/85.

3. The critical thinking skill of the students after had learned with the WBI was higher than before the WBI were used, statistically at .01.

4. The students' learning achievement after learned with the WBI was higher than the achievement of students who learned with traditional teaching method, statistically at .01.

5. The students had showed their overall satisfaction towards the WBI at high level.

Keywords: Lesson on Webside, Learning Techniqce Based on the Four Noble Truth, Ability in Analytical Thinking

1. บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือว่าเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม อันนำไปสู่การปรับตัวเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ทุกประเทศทั่วโลกกำลังมุ่งสู่กระแสใหม่ของการเปลี่ยนแปลงที่เรียกว่าสังคมความรู้ (Knowledge Society) และระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) ที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการใช้

ความรู้และนวัตกรรม (Innovation) โดยปัจจุบันได้นำเทคโนโลยีมาใช้กับระบบการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้การเรียนการสอนมีได้อยู่ในห้องเรียนและอยู่ภายใต้การสอนของครูเพียงเท่านั้น แต่ยังสามารถที่จะเรียนได้จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เรียนรู้ได้ตลอดเวลาโดยใช้การเรียนผ่านเว็บต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บมีความหลากหลายและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกวัน จนกลายเป็นคลังแห่งความรู้ที่ไร้พรมแดนซึ่งผู้สอนได้ใช้เป็นทางเลือกใหม่ในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อเปิดประตูการศึกษาจากห้องเรียนไปสู่โลกแห่งการเรียนรู้อันกว้างใหญ่รวมทั้งการนำการศึกษาไปสู่ผู้ที่ขาดโอกาสด้วยลดข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ ฤณอมพร เลหาจรัสแสง (2544: 84) กล่าวว่า การเรียนต้องจัดตามความเหมาะสมและความแตกต่าง ซึ่งจะสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนให้มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถทำ งานร่วมกับผู้อื่นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 23) กล่าวว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 9 ข้อข้อที่ 4 กำหนดไว้ว่ามีทักษะกระบวนการโดยเฉพาะทักษะการคิดโครงสร้างของหลักสูตรได้กำหนดมาตรฐานใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเน้นพัฒนาการคิดอย่างหลากหลายเช่นคิดคำนวณ คิดวิเคราะห์คิดแก้ปัญหาเป็นต้นการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมในสาระเศรษฐศาสตร์มีเนื้อหาที่เข้าใจยากถึงแม้จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันก็ตามการสอนในสาระดังกล่าวจึงจำเป็นต้องแสวงหาเทคนิค การถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพ ทางสมองด้านการคิด การคิดจึงเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุก ๆ คน โดยเฉพาะในสมัยที่มีวิวัฒนาการแห่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เจริญขึ้นรวดเร็วขึ้น เช่น ยุคศตวรรษที่ 21 นี้ยังต้องใช้ความคิดให้มากขึ้นเป็นทวีคูณ เพราะสังคมมีความซับซ้อนทำให้เกิดความยากลำบากในการดำเนินชีวิตมากขึ้น คนเราจึงต้องมีการคิดเพื่อเตรียมความพร้อมไว้สำหรับทุก ๆ เรื่อง

ลักขณา สรวิวัฒน์. (2557: 8-9) กล่าวว่า ความคิดเป็นเครื่องมือของมนุษย์ในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เป็นความคิดที่รวมการใช้เหตุผลเข้ากับการคิดที่ใช้มโนภาพ รวมกับความสามารถทางการคาดคะเน และยังคิดหาความสัมพันธ์ในสิ่งต่าง ๆ ในอนาคตความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษา หาความรู้ และการดำเนินชีวิตประจำวันสิ่งที่ครูกำลังประสบอยู่ทุกวันนี้ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เอื้ออำนวยประโยชน์ให้เกิดการเรียนรู้ต่อผู้เรียน ทำให้สื่อการเรียนการสอนในลักษณะของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Media) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ

ต่อการศึกษามากยิ่งขึ้นในปัจจุบันจากผลการประเมินคุณภาพประสิทธิภาพการศึกษา โดย สมศ. และสทศ. ปี 2552 พบว่า เด็ก 3-5 ปี มีโอกาสได้เรียนน้อยและสัดส่วนลดลงในรอบ 5 ปี สถานศึกษาคูณภาพดีมีน้อย คุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานในทุกระดับมีความแตกต่างกันสูง ทำให้คะแนนเฉลี่ยทั้งประเทศอยู่ในเกณฑ์ต่ำ วิชาส่วนใหญ่ได้เฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 และส่วนใหญ่ตกต่ำลงจาก 5 ปีก่อน การประเมินคุณภาพภายนอกรอบ 2 ของ สมศ. มีสถานศึกษาที่ผ่านการรับรองได้คะแนนดีกว่ารอบแรก แต่มาตรฐานที่ยังต่ำ คือ ความสามารถของผู้เรียนในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ ฯลฯ และการทดสอบ O-NET ปี 2555 ที่ผ่านมาพบว่าในส่วนของการศึกษาชั้นมัธยมศึกษา ในช่วงชั้น ม.4-6 มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 36.26 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2558: 37-38) จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของผู้เรียนที่ควรจะได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านความคิด สามารถนำความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้กระบวนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดที่เป็นขั้นเป็นตอน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติค้นคว้าด้วยตนเอง หาสาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา ซึ่งการจะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังกล่าว ก็คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 กล่าวคือ เริ่มต้นจากปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบ โดยกำหนดรู้ทำความเข้าใจกับปัญหาหรือความทุกข์ที่ประสบนั้นให้ชัดเจน แล้วสืบค้นหาสาเหตุเพื่อเตรียมแก้ไขในเวลาเดียวกัน ก็กำหนดเป้าหมายของตนให้แน่ชัดว่าคืออะไร จะเป็นไปได้หรือไม่และเป็นไปได้อย่างไร แล้วคิดวางแผนปฏิบัติที่จะกำจัดสาเหตุของปัญหา โดยสอดคล้องกับการที่จะบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะนำการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอริยสัจ 4 ตามแบบของ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยมีขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค

จากสภาพปัญหาเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าควรทำการพัฒนาบทเรียนบนเว็บ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 ตามแบบของ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี มาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนมาใช้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องระบบเศรษฐกิจศาสตร์ เพื่อยกระดับความสามารถการคิดวิเคราะห์ เพราะในชีวิตประจำวันผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้องและพบเห็นเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจอยู่เป็นประจำ ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลังจากเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้นแล้ว ผู้เรียนจะได้พัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีคุณภาพ

2. เพื่อทดสอบประสิทธิภาพบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น โดยใช้สูตร E_1/E_2 ตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 85/85

3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น

4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้นกับผู้เรียนที่เรียนแบบปกติ

5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บที่พัฒนาขึ้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรคือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสตรีสิริเกศ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวนห้อง 12 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 436 คน

1) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสตรีสิริเกศ อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน 67 คน แบ่งเป็น

(1) กลุ่มทดลอง คือ ผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้นได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 32 คน

(2) กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนการสอนแบบปกติได้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/4 จำนวน 35 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในงานวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย

1) บทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์

3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบด้วย t-test dependent

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถการคิดวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

รายการ	จำนวน/คน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	E_1/E_2
นักเรียนกลุ่มทดลอง				
คะแนนจากบทเรียนระหว่างเรียน	32	50	42.06	84.13
คะแนนจากแบบทดสอบหลังเรียน	32	30	24.91	83.02

จากตารางที่ 1 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบบอริยสัจ 4 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 84.13/83.02$ ซึ่งเป็นไปเกณฑ์ที่กำหนด 85/85

2. ผลการเปรียบเทียบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับในการคิดวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน

รายการ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	t	p
คะแนนทดสอบก่อนเรียน	32	30	11.78	1.58	31	102.069	000**
คะแนนทดสอบหลังเรียน	32	30	25.09	1.75			

t-table = 2.0395

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้บทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับนักเรียนเรียนแบบปกติ

คะแนนสอบ	จำนวนนักเรียน/คน	คะแนนเฉลี่ย/ เต็ม 30 คะแนน	S.D.	df	t	Sig
----------	------------------	-------------------------------	------	----	---	-----

กลุ่มทดลอง						
ก่อนเรียน	32	12.06	1.85	31	29.331	0.000*
หลังเรียน	32	24.91	1.75			
เรียนปกติ						
ก่อนเรียน	35	11.37	1.83	34	68.460	0.000*
หลังเรียน	35	20.80	1.92			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า หลังจากนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นแล้ว นักเรียนสอบได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 12.06 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.85 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 24.91 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.75 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 อ่านค่า t ได้ = 29.311 ค่า Sig = 0.000 แสดงว่าคะแนนสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าคะแนนสอบก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนนักเรียนเรียนปกติ ที่เรียนด้วยการเรียนแบบปกติคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 11.37 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.83 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 0.80 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.92 ที่ระดับนัยสำคัญ .01 อ่านค่า t ได้ = 68.460 ค่า Sig = 0.000 แสดงว่าคะแนนสอบหลังเรียนมีค่ามากกว่าคะแนนสอบก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. อภิปรายผล

ผลการพัฒนาบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบ อริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบ อริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมาก หลังจากผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้เป็นเพราะมีการประยุกต์หลักการและแนวคิดแบบอริยสัจ 4 มากำหนดขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. กำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) 2. ตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) 3. ทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) 4. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) และได้นำเอาเทคโนโลยีการเรียนรู้ผ่านเว็บเข้ามามีใช้ในการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบทเรียน สามารถติดต่อสื่อสารและนำเสนอสื่ออย่างเป็นระบบ ซึ่งตอบสนองต่อผู้เรียนที่มีระดับความสามารถในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน กระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักและรู้จักคิดวิเคราะห์ที่เป็นระบบ และได้ผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาในทุกขั้นตอน

เพราะบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น มีเนื้อหาความสอดคล้องกับจุดประสงค์ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน การนำเสนอเนื้อหา มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ เช่น การใช้ตัวหนังสือที่มีการเน้นด้วยสีในข้อความสำคัญ สื่อบทเรียนบทเว็บแบบจำลองสถานการณ์มีการออกแบบหน้าจอมีความเหมาะสม มีการใช้ขนาดสีตัวอักษรมีความเหมาะสมสามารถอ่านได้ง่าย มีจุดดึงดูดความสนใจ มีเมนูแบ่งเป็นหมวดหมู่ง่ายต่อการใช้งาน และการออกแบบตัวชี้นำทาง (Navigator) ที่ช่วยในการเข้าถึงข้อมูล สามารถสื่อสารถึงสารสนเทศที่ต้องการได้ง่ายและตรงตามความต้องการ และการออกแบบบทเรียนมีความเหมาะสมของการกำหนดภารกิจในแต่ละสถานการณ์ มีการออกแบบแหล่งเรียนรู้หรือธนาคารความรู้ที่เหมาะสม ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถค้นพบคำตอบหรือข้อความรู้ด้วยตนเองได้อย่างง่ายดาย ความเหมาะสมในการออกแบบฐานการช่วยเหลือ (Scaffolding) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์หาคำตอบได้ง่าย ดึงดูดความสนใจสำหรับผู้เรียนทั้งที่เรียนในชั้นและที่บ้าน ไม่จำกัดเวลาในการเรียนรู้

2. ประสิทธิภาพของบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มทดลองที่เรียนด้วยบทเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ $E_1/E_2 = 84.13/83.02$ ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 85/85

3. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเรียนด้วยบนเว็บที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีคะแนนหลังการเรียนโดยรวมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับการคิดวิเคราะห์ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ฝึกให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์จากการศึกษาสถานการณ์ที่กำหนดให้เป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มโดยฝึกให้นักเรียน

ได้ทำซ้ำ ๆ ตามขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ คือ คิดค้นหาปัญหด้วยตนเองสามารถระบุปัญหาได้ถูกต้องตามขั้น กำหนดปัญหารู้จักวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา โดยพิจารณาแยกแยะสาเหตุของปัญหาจากกรณีตัวอย่าง หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนสามารถสร้างทางเลือกที่หลากหลายตามขั้นตอน ตั้งสมมุติฐานโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตามขั้นตอนการทดลอง หรือเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ระหว่างองค์ประกอบใหญ่ และองค์ประกอบย่อยของเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ของเรื่องที่ศึกษาได้อย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงบุคคล เวลา สถานที่และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ถูกต้องสำหรับการแก้ปัญหาที่เหมาะสม โดยสรุปคำตอบและเสนอแนวทางแก้ปัญหาได้ดีตามขั้นวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ภัทรานิษฐ์ มณีนีธีร์โชติ (2556: 98) ได้วิจัยการ

พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา มีคะแนนเฉลี่ยการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนมีเจตคติต่อการเรียน เรียนด้วยแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพราะแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตรได้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริมา พุ่มทิพย์ (2555: 130) ได้วิจัยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนวิชาพุทธศาสนาเรื่องอริยสัจ 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิคจิกซอร์ 2 กับการจัดการเรียนรู้แบบซิปปา พบว่า การจัดการเรียนกลุ่มร่วมมือเทคนิคจิกซอร์และการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามีค่าเท่ากับ 0.6544 และ 0.7186 แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน 0.65.44 และ 0.71.86 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อการเรียนวิชาพุทธศาสนาเรื่องอริยสัจ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดาวนภา ฤทธิ์แก้ว (2555: 59) ได้วิจัยเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความถนัดทางการเรียนแตกต่างกัน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดมุกดาหาร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความถนัดทางการเรียนแตกต่างกัน พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีความถนัดทางการเรียนแตกต่างจะมีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักเรียนที่มีความถนัดทางการเรียนด้านจำนวนและตัวเลข มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่มีความถนัดทางการเรียนด้านความจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับผู้เรียนที่เรียนแบบปกติ นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเรียนด้วยบนเว็บเรื่อง ระบบเศรษฐกิจ ที่พัฒนาขึ้น มีคะแนนหลังการเรียนโดยรวมสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะ บทเรียนที่พัฒนาขึ้นมีการวิเคราะห์แยกย่อยเนื้อหา จัดเรียงลำดับของความรู้และทักษะ มีการจัดทำลักษณะของแผนการสอนที่มีความชัดเจน ทำให้บทเรียนมีความเหมาะสมและต่อเนื่อง การจัดทำใช้สื่อประสมประกอบกับบทเรียนมีความสอดคล้องของเนื้อหา

วัตถุประสงค์การสอนบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น มีการสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลอง ในการออกแบบบทเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีที่สุด โดยอาศัยหลักการกระบวนการสอนในเรื่องของการทดสอบความรู้ (Testing) เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนได้รับความรู้ผู้ออกแบบสามารถออกแบบแบบทดสอบแบบออนไลน์ ซึ่งทำให้มีการทดสอบระหว่างเรียนหรือทดสอบท้ายบทเรียน สร้างข้อสอบได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของบทเรียน ข้อสอบคำตอบและข้อมูลย้อนกลับอยู่ในกรอบเดียวกัน และแสดงต่อเนื่องกันอย่างรวดเร็ว การวัดประเมินผลมีการทดลองและแก้ไขความถูกต้องก่อนใช้จริง มีการวิเคราะห์ข้อสอบวัดผลหาค่าได้ตามมาตรฐาน นอกจากนี้บทเรียนบนเว็บยังได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ โดยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า บทเรียนบนเว็บอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับทฤษฎีของ Bloom (1976: 139) กล่าวว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ พฤติกรรมด้านความรู้และความคิด ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนที่มีมาก่อน แรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้อยากเรียนในสิ่งใหม่ ๆ เช่น ความสนใจในวิชาที่เรียน เจตคติเนื้อหาและสถาบันให้การยอมรับความสามารถของตนเอง และประสิทธิภาพการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับจากครูผู้สอน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กัลยา คลังประเสริฐ (2556: 90) ได้วิจัยผลการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บกับการเรียนแบบปกติ เรื่องหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิพากษ์และความคงทนการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการคิดวิพากษ์โดยรวมและเป็นรายด้านเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง บทเรียนบนเว็บเรื่องหน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและมีความเหมาะสม จึงควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ต่อไป สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มิตรชัย บุญมา (2556: 92) ได้วิจัยผลการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องระบบเศรษฐกิจที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิจารณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคุณลักษณะทางการเรียนบนเว็บต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีคุณลักษณะความสามารถในการเรียนด้วยบทเรียนบนเว็บในระดับสูงและในระดับต่ำ มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย และคะแนนเฉลี่ยการคิดวิจารณ์โดยรวมนั้นเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพราะบทเรียนบนเว็บตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องระบบเศรษฐกิจที่พัฒนาขึ้นเหมาะสมสำหรับใช้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคุณลักษณะต่างกัน สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของรายวิชาได้ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สังคม ไชยสงเมือง (2555: 87) ได้วิจัยบทเรียนบนเว็บวิชาการสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เรื่องเครือข่ายอินเทอร์เน็ตระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียน ท่าสงยาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ

วิชาการระบบสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เรื่องเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำให้ได้บทเรียนบนเว็บวิชาการระบบสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เรื่องเครือข่ายอินเทอร์เน็ตระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้สอนสามารถนำไปใช้สอนให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้

5. นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนบนเว็บ เรื่อง ระบบเศรษฐศาสตร์ ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เพื่อยกระดับความสามารถการคิดวิเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้เพราะ ผู้เรียนเห็นว่าครูผู้สอนคอยสนับสนุนช่วยเหลือ และคอยตอบข้อสงสัยผ่านระบบบทเรียนบนเว็บด้วยเทคนิคการเรียนรู้ เพื่อยกระดับความสามารถการคิดวิเคราะห์พึงพอใจภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว เสียงที่ใช้ประกอบในบทเรียนบนเว็บที่พัฒนาขึ้น พึงพอใจขนาดตัวอักษร ข้อความ สี การเน้นข้อความสำคัญ และพึงพอใจการเชื่อมโยงไปยังแหล่งข้อมูลอื่น ๆ และการสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติม บทเรียนมีความเหมาะสมของเนื้อหากับระดับของผู้เรียน สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ความเหมาะสมของการสร้างภาพเคลื่อนไหวในบทเรียน การพัฒนาสื่อที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นยึดหลักการมีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียน ซึ่งเหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยผู้วิจัยสังเกตได้ว่าผู้เรียนจะมีความสนใจเป็นพิเศษ เมื่อเข้าสู่สถานการณ์จำลอง เนื่องจากรู้สึกว่าได้ลงมือปฏิบัติจริงและมีความสนใจ ใคร่รู้ถึงผลการปฏิบัติของตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีของเฮอริเบิร์ก (สังคม ไชยสงเมือง, 2553: 45-46; อ้างอิงมาจาก Herzberg, 1959: 113-115) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ว่าเป็นการตอบสนองความต้องการผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ไม่ได้รับการตอบสนอง นอกจากผู้เรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นแล้ว ผู้เรียนยังมีความพึงพอใจในบทเรียนอยู่ในระดับดีมากที่สุดด้วย และยังสอดคล้องกับผลวิจัยของ พรพรหม ชูปวา (2556: 87-90) ได้วิจัยการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บ วิชาการระบบปฏิบัติ เรื่องส่วนประกอบของเครื่องคอมพิวเตอร์ สำหรับนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจกับบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยนักศึกษามีความพึงพอใจต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์บนเว็บโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เนื่องจากในการเตรียมการสอนสำหรับชั้นเรียนปกติในชั้นสุดท้าย จะเป็นกิจกรรมสรุปเฉพาะประเด็นสำคัญ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวน หรือซักถามปัญหาก่อนจบบทเรียน ในขั้นนี้เองที่ผู้สอนจะได้ทำการแนะนำการนำความรู้ใหม่ไปใช้หรืออาจจะแนะนำการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญของการจำและการนำไปใช้ สอดคล้องกับผลวิจัยของ สุกาลดา วงศ์ภักดี (2555: 52-54) ได้วิจัยผลของการใช้บทเรียนบนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เรื่องนวัตกรรมการศึกษา สำหรับนักเรียนระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการใช้สื่อบนเว็บส่วน

ใหญ่อยู่ในระดับมากที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนบนเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึม เรื่องนวัตกรรมการศึกษา ได้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและคำนึงถึงความแตกต่างเป็นหลักในการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญและได้แสดงออกอย่างเต็มที่ในการเรียนด้วยบทเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และสอดคล้องกับผลวิจัยของ รัชนิกร สุวรรณภักดี (2556: 86) ได้วิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากบทเรียนบนระบบเครือข่าย เรื่องการใช้เทคโนโลยีการศึกษาและสื่อสารการเรียนรู้ ของนิสิตที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน พบว่า นิสิตที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลต่างกันและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความพึงพอใจจากบทเรียนบนเว็บ โดยรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวได้ว่า บทเรียนบนเว็บนี้สามารถนำไปใช้สอนผู้เรียนที่มีคุณลักษณะต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, 2555.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. “การสอนบนเว็บ (Web-Based Instruction) นวัตกรรมเพื่อคุณภาพการเรียนการสอน” **ศึกษาศาสตร์สาร**. 8 (1) (มกราคม-มิถุนายน), 87-94, 2544.
- ประภาพรรณ อินทร์เพ็ญ. “การศึกษาผลการสอนแบบอริยสัจโดยใช้เทคนิคคู่คิดคู่สร้างในวิชา สังคมศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2548.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. **จิตวิทยาสำหรับครู**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2557.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). **หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: สมศ., 2558.
- สุรเกียรติ์ ไชยนุวัติ. “ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วย กระบวนการแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4.” **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2553.
- สมบัติ การจนารักพงศ์. **นวัตกรรมการศึกษา ชุด 29 เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนแบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนและการจัดทำ ผลงานทางวิชาการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ชารอักษร, 2547.

รูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย An Educational Model of Pali Study Programme in Thai Society

พระครูศรีปัญญาวิกรม

Phrakrusripanyavikorm

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Buriram Buddhist College

E-mail: konhin51@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย 2) เพื่อเสริมสร้างรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย การทำงานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและสัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูสอน นักวิชาการ ผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงคฤหัสถ์ผู้เรียนบาลี สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดโมลีโลกยาราม และสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดสามพระยา จำนวน 25 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนบาลีศึกษาพบว่า ผลกระทบต่อการเรียนการสอนบาลีศึกษาปัจจุบัน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านครูสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและแรงจูงใจ 5) ด้านตัวของผู้เรียน 6) ด้านสถานที่เรียน และ 7) ด้านการวัดผลและประเมินผล จากการสัมภาษณ์พบว่า ด้านหลักสูตร ด้านครูสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและแรงจูงใจไม่พบปัญหาแต่อย่างใด ส่วนปัจจัยที่สมควรนำมาพิจารณาเพื่อสร้างเสริมรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษา คือ ด้านตัวผู้เรียน ด้านสถานที่เรียน และด้านการวัดผลและประเมินผล

2. มีการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทยเป็น 6 แบบ แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องจำนวน 20 รูป/คน พบว่า รูปแบบที่ 4 เป็นที่พึงพอใจและเหมาะสมที่สุด โดยมีรายละเอียด คือ การสอบวัดผลและประเมินผลวิชาบาลีไวยากรณ์ กำหนดแยกออกเป็น 7 ข้อ เน้นการสอบเก็บคะแนนแบบสะสม โดยสามารถออกข้อสอบเป็นปรนัยได้ ส่วนวิชาแปลมคธเป็นไทยควรแบ่งการสอบออกเป็น 2 ส่วน ระยะเวลาการทดสอบวัดผลควรเป็น 1 ปี การทดสอบสามารถทำได้ 2 ครั้ง และควรกำหนดการสอบทุก 6 เดือน

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนการสอน, บาลีศึกษา

Abstract

This research “An Educational Model of Pali Study Programme in Thai Society” consists of three objectives; 1) to study of problem and obstacle of Pali study in Thai society, 2) to support the model of Pali study programme in Thai society and 3) to present the model of Pali study programme in Thai society. This research is a documentary survey and interviews on principle of educational institute, manager of an educational institute, teachers, scholars, secular students, relating to Pali study monastery institutes named Wat Molilokayaram and Wat Samphraya. 25 sample people are used.

The result of the research shows as follows:

1. The problem and obstacle of Pali study are found that the impact of Pali study in present is 1) curriculum, 2) teacher, 3) educational technology, 4) educational activity and motivation, 5) student, 6) building and 7) evaluation. To interview with representative samples finds that there are problems with curriculum, teachers, educational technology and educational activity and motivation. Supporting conditions for a model of Pali study programme are student, building, and evaluation.

2. The six models of Pali study programme are made for Thai society in present an interview to scholars and relation people with those forms. 20 samples of people are used. The result shows that the fourth form was chosen for the most interesting. The detail of the fourth form about the evaluation for Pali grammar should divide into 7 points. The test should be a cumulative point. Also, this test should be objective. The subject for translation Pali into Thai should be divided into 2 parts and the test period should be annual. The test can take an exam 2 times and the test should be making 6 months.

Keywords: Educational Model, Pali Study

1. บทนำ

ภาษาบาลีเป็นภาษาที่สำคัญในการรักษาไว้ซึ่งคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เพราะในครั้งที่พระองค์ทรงพระชนม์อยู่ ทรงใช้ภาษาของชาวมคธ คือภาษาที่รู้จักกันในปัจจุบันว่า ภาษาบาลี พระสาวกทั้งหลายได้ใช้ภาษามคธ เรียนและทรงจำคำสั่งสอนของพระองค์ด้วยการ

สั่งสอนต่อกันด้วยปาก เมื่อพระองค์ดับขันธปรินิพพานแล้ว พระสาวกทั้งหลายได้แบ่งกันทรงจำด้วยวิธีที่เรียกว่า มุขปาฐะ (สารตถ.ฎีกา (บาลี) 1/75/79, สารตถ.ฎีกา (ไทย) 1/87/91) พระสาวกทั้งหลายได้ประชุมกัน ตรวจสอบคำสั่งสอนที่ทรงจำมานั้น ตามเหตุที่เกิดขึ้นซึ่งเรียกว่าสังคายนา จนกาลเวลาผ่านไปเกิดเหตุการณ์ไม่สงบทางบ้านเมืองที่ส่งผลกระทบถึงความ เป็นอยู่ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา พระสาวกทั้งหลายเห็นว่าจะหาผู้ที่ทรงจำคำสั่งสอนด้วยวิธีแบบมุขปาฐะได้น้อยลง จึงมีความ เห็นร่วมกันให้จารึกคำสั่งสอนเป็นลายลักษณ์อักษรลงบนใบลาน (รังสี สุทนต์, 2548) และเกิดพัฒนาการเรื่อยมาจนกระทั่งได้รับการจัดพิมพ์เป็นเล่ม หนังสือปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

ภาษาบาลีนี้มีท่านผู้ได้ให้ความหมายว่า “ภาษาที่เป็นระเบียบแบบแผน” หรือ “ภาษาที่รักษาพุทธพจน์” (พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม), 2544: คำนำ) พระศรีสิทธิมนี (2548: 172) ได้ให้ความหมายของภาษาบาลีว่า เป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าทรงใช้เทศนาสั่งสอน เวไนยสัตว์ทั้งหลาย เป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าทรงใช้เป็นสื่อกลางในการประกาศพระพุทธศาสนา, พระไตรปิฎกฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย (2535: 13) ได้ให้ความหมายคำว่า ภาษาบาลี ไว้ว่า เป็นภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธพจน์ มีวิเคราะหว่า อตถ ปาติ รกขตติ ปาลี แปลความว่า เรียกว่าเป็นบาลี เพราะคงไว้ คือรักษาไว้ซึ่งเนื้อความ (พุทธพจน์) พระสุธีธรรมานุวัตร (2548: 166) ได้ให้ความหมายของภาษาบาลีว่า เป็นภาษาที่ใช้บันทึกพระไตรปิฎกเป็นลายลักษณ์อักษร และรังสี สุทนต์ (2548: 285) ได้ให้ความหมายของภาษาบาลีว่า เป็นภาษาที่ทรงไว้ซึ่งคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่พระสาวกทั้งหลายรวบรวมไว้ปรากฏเป็นพระไตรปิฎกของคณะสงฆ์ และเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าทรงใช้แสดงพระธรรมเทศนา

การศึกษาบาลีจึงมีความสำคัญต่อคณะสงฆ์มาก เพราะเป็นภาษาบันทึกพระธรรม คำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นภาษาที่เป็นระเบียบแบบแผน หรือเป็นภาษาที่ รักษาพุทธพจน์เอาไว้ไม่ให้คลาดเคลื่อนจากคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งรวมอยู่ในคัมภีร์ พระไตรปิฎก ภาษาบาลีจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญของพระศาสนา เป็นการศึกษาถึงภาษาที่มาจากหลักคำสอนซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎก เมื่อรักษาพระไตรปิฎกไว้ จึงเท่ากับดำรงรักษาพระพุทธเจ้าไว้ และรักษาพระพุทธศาสนาด้วยให้มีความมั่นคงสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนบาลีศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเรียนการสอนบาลีศึกษาที่เหมาะสมในสังคมไทย
3. เพื่อให้ได้รูปแบบโครงสร้างของการเรียนการสอนบาลีศึกษา ที่เหมาะสมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษา รูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขอบเขตศึกษาวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเอกสาร

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนบาลีสำหรับคฤหัสถ์และสัมภาน์ เจ้าสำนักเรียน/ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักวิชาการผู้เกี่ยวข้อง และคฤหัสถ์ผู้เรียนบาลี 2 สถาบัน คือวัดโมลีโลกยาราม วัดสามพระยา และนักวิชาการผู้เกี่ยวข้องกับบาลีจำนวน 25 รูป/คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนบาลีศึกษา วิเคราะห์เพื่อหาแนวทางพร้อมทั้งนำเสนอรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาที่เหมาะสมในสังคมไทย

3. ดานพื้นที่ ได้แก่ วัดโมลีโลกยาราม และวัดสามพระยา

4. ด้านกลุ่มประชากรที่จะศึกษา

1) วัดโมลีโลกยาราม อำเภอบางกอกใหญ่ จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ได้แก่ เจ้าสำนักเรียน/ผู้บริหารโรงเรียน/ครูผู้สอน, นักเรียนคฤหัสถ์ อุบาสก และอุบาสิกา จำนวน 15 รูป/คน ได้แก่ 1) เจ้าสำนักเรียน/ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 รูป 2) ครูผู้สอน จำนวน 3 คน และ 3) ผู้เรียน จำนวน 12 คน

2) วัดสามพระยา เขตพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ได้แก่ เจ้าสำนักเรียน/ผู้บริหารโรงเรียน/ครูผู้สอน ผู้ลงเรียนภาษาบาลีที่วัดสามพระยา นักเรียนคฤหัสถ์ อุบาสก และอุบาสิกา จำนวน 4 รูป/คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียน/ครูผู้สอน จำนวน 1 คน และ 2) ผู้เรียน จำนวน 2 คน

3) บุคคลผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบาลี และหรือเป็นผู้ที่สนใจศึกษาภาษาบาลี ได้แก่ บุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับบาลีศึกษา นักวิชาการ นักเรียนคฤหัสถ์ อุบาสก และอุบาสิกา จำนวน 6 รูป/คน อาทิ สำนักเรียนวัดชนะสงคราม วัดมเหยงค์ มหาบาลีวิทยาลัย บ้านอารีย์ เป็นต้น ได้แก่ 1) ครูผู้สอน จำนวน 1 คน และ 2) ผู้เรียน, บุคคลผู้เกี่ยวข้อง/นักวิชาการ จำนวน 5 คน

5. เครื่องมือการวิจัย ในงานวิจัยนี้จะมีการสร้างเครื่องมือวิจัย 2 แบบ คือ

1) แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเองก่อน แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเบื้องต้นก่อน เมื่อได้รับคำแนะนำจึงได้นำมาแก้ไข และได้ทดลองสัมภาษณ์เบื้องต้น เมื่อพบข้อผิดพลาดจึงได้นำกลับมาแก้ไขอีกครั้ง จากนั้นจึงสร้างแบบสัมภาษณ์ใหม่แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปสัมภาษณ์

2) แบบสอบถามคัดเลือกรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับบาลีคัดเลือก

6. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และได้จากการสอบถามคัดเลือกรูปแบบ โดยวิธีการเชิงพรรณนาวิเคราะห์

7. ด้านสถิติที่ใช้ในการวิจัย ใช้สถิติพื้นฐานคือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนบาลีศึกษาพบว่า ผลกระทบต่อการเรียนการสอนบาลีศึกษาปัจจุบัน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านครูสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและแรงจูงใจ 5) ด้านตัวของผู้เรียน 6) ด้านสถานที่เรียน และ 7) ด้านการวัดผลและประเมินผล ส่วนการสัมภาษณ์พบว่า ด้านหลักสูตร ด้านครูสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและแรงจูงใจไม่พบปัญหาแต่อย่างใด ส่วนปัจจัยที่สมควรนำมาพิจารณาเพื่อสร้างเสริมรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษา คือ ด้านตัวผู้เรียน ด้านสถานที่เรียน และด้านการวัดผลและประเมินผล

2. มีการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทยเป็น 6 แบบ แล้วนำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องจำนวน 20 รูป/คน พบว่า รูปแบบที่ 4 เป็นที่พึงพอใจและเหมาะสมที่สุด โดยมีรายละเอียด คือ การสอบวัดผลประเมินผลวิชาบาลีไวยากรณ์ กำหนดแยกออกเป็น 7 ข้อ เน้นการสอบเก็บคะแนนแบบสะสม โดยสามารถออกข้อสอบเป็นปรนัยได้ ส่วนวิชาแปลมคธเป็นไทยควรแบ่งการสอบออกเป็น 2 ส่วน ระยะเวลาการทดสอบวัดผลควรเป็น 1 ปี การทดสอบสามารถทำได้ 2 ครั้ง และควรกำหนดการสอบทุก 6 เดือน

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เป็นหัวใจของการศึกษาของคณะสงฆ์ ที่มีผลต่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา เพราะคัมภีร์สำคัญ เช่น พระไตรปิฎกของฝ่ายเถรวาทจารึกไว้ด้วยภาษาบาลี และการรักษาต้นฉบับเดิมซึ่งเป็นภาษาบาลี เพื่อป้องกันพระพุทธรูปจนมิให้คลาดเคลื่อนที่รู้จักกันว่าพระสัทธรรมปิฎก

ดังนั้นประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาแบบเถรวาทจึงได้รักษาภาษาบาลีไว้ โดยการสนับสนุนให้พระภิกษุสามเณรศึกษาภาษาบาลี การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจึงเป็นการศึกษาดั้งเดิม ที่คณะสงฆ์ดำเนินการมาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน มีระบบการและระเบียบการอันเกี่ยวข้องกับการศึกษาที่รัดกุม เป็นการศึกษาที่อยู่ภายใต้พระบรมราชูปถัมภ์ มีผลของการศึกษาเป็นที่ยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป มีเกียรติประวัติ และเกียรติภูมิที่ผู้

ศึกษาได้รับอย่างสูงส่ง และถือเป็นการศึกษาของคณะสงฆ์โดยเฉพาะ มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตบุคลากรเพื่อรับใช้พระศาสนา (พระธรรมปัญญาภรณ์, 1994: 251)

การศึกษาพระปริยัติธรรมตามหลักสูตรบาลีในปัจจุบันมีผู้เรียนอยู่ 2 กลุ่มหลัก คือ

1) พระภิกษุสามเณร ฝ่ายรับผิดชอบในการจัดสอบ ซึ่งเรียกว่า “สอบบาลีสนามหลวง” คือกองบาลีสงฆ์กำหนดแผนกบาลีในปัจจุบัน พระพรหมโมลี (สุชาติ ธมมรตโน, ป.ธ 9) (ดำรงตำแหน่งแม่กองบาลีสนามหลวง รูป ที่ ๘ ในปี ๒๕๕๘ ต่อจากสมเด็จพระมหาธีรราชมิ่งคณาจารย์ (ช่วง วรปญโญ) วัดปากน้ำ) ดำรงตำแหน่งแม่กองบาลีสนามหลวง หลักสูตรการศึกษาแบ่งออกเป็น 9 ประโยค เรียกว่าเปรียญธรรม เขียนย่อว่า ป.ธ. เช่น พระภิกษุสามเณรที่สอบไล่ได้ประโยค 6 ก็เขียนว่า ป.ธ. 6 ถ้าสอบได้ประโยค 9 ก็เขียนว่า ป.ธ. 9 เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2527 ได้มีพระราชบัญญัติกำหนดให้ผู้สอบผ่าน ป.ธ. 9 มีวิทยฐานะชั้นปริญญาตรี

2) คฤหัสถ์ เรียกว่าบาลีศึกษาใช้ตัวย่อว่า บ.ศ. เช่น บาลีศึกษา 9 ประโยคเขียนย่อว่า บ.ศ. 9 ผู้รับผิดชอบในการจัดสอบบาลีศึกษากลุ่มนี้คือ สภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ยังไม่ปรากฏว่าได้มีพระราชบัญญัติกำหนดให้ผู้สอบ บ.ศ. 9 มีวิทยฐานะชั้นปริญญาตรี แต่ทั้งมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยก็รับผู้จบ บ.ศ. 9 เข้าเรียนต่อในระดับปริญญาโทแล้ว

1. บาลีศึกษา: การศึกษาบาลีสำหรับคฤหัสถ์

บาลีศึกษาได้ก่อกำเนิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2503 ได้มีการประชุมระหว่างสงฆ์ไทยทั้ง 2 นิกาย คือ มหานิกายและธรรมยุต ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ โดยมีสมเด็จพระสังฆนายก คือ สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (จวน อุฏฐายี) วัดมกุฏกษัตริยาราม เป็นประธานต่อจากสมเด็จพระสังฆราช (พระสังฆราชกิตติโสภณ สถิต ณ วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม) ซึ่งเสด็จมาทรงเป็นประธานในพิธีเปิดประชุม การประชุม ปี พ.ศ.2503 ในครั้งนั้นที่ประชุมได้มีมติรับหลักการให้คฤหัสถ์สอบบาลีได้

ต่อมา พ.ศ. 2506 ที่ประชุมกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยมีสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ ทรงเป็นนายกกรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย และนายกสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยได้อนุมัติให้มีการสอบบาลีศึกษาสำหรับคฤหัสถ์โดยใช้หลักสูตรเหมือนการสอบเปรียญธรรมของคณะสงฆ์และให้เรียกว่าบาลีศึกษาชั้นประโยค 3-9 สำหรับผู้ที่สอบได้ในชั้นประโยค นั้น ๆ ในเบื้องต้น การสอบบาลีศึกษา ตั้งต้นที่ชั้น ประโยค 3 (คือรวมหลักสูตรประโยค 1-2 และประโยค ป.ธ. 3 ของพระภิกษุมาเป็นการศึกษาขั้นแรกของบาลีศึกษา) จนถึงชั้นประโยค บ.ศ. 9 (แต่ในปัจจุบัน ได้ปรับให้เหมือนการศึกษาของพระภิกษุมากขึ้น คือ มีการสอบชั้น ประโยค 1-2 ด้วย) โดยให้เป็นหน่วยงานด้านการศึกษาของมหามกุฏราชวิทยาลัย เช่นเดียวกับ สภาการศึกษา และมีสนามสอบจัดขึ้นเพียงแห่งเดียว คือ ที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา ซึ่งต่างจากการสอบบาลีสนามหลวงของพระภิกษุสามเณร ที่มีสนามสอบ

หลายแห่งทั่วประเทศและทั่วภูมิภาคที่จัดสอบในชั้นต้น ส่วนชั้นสูงจัดสอบสนามส่วนกลางในกรุงเทพมหานคร

ต่อมาทางมหาเถรสมาคม ได้มีมติ ที่ 339/2557 มติมหาเถรสมาคม (เป็นการประชุมครั้งที่ 15/2557 เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2557) ให้ความเห็นชอบให้การเรียนการสอนและการสอบบาลีศึกษา ขึ้นตรงต่อการศึกษาระดับสงฆ์ เป็นผลให้การศึกษาบาลีของคฤหัสถ์อยู่ภายใต้การกำกับของสนามหลวงแผนกบาลี ซึ่งเป็นหน่วยงานการศึกษาของคณะสงฆ์ (ประกาศ สนามหลวงแผนกบาลี ที่ 1/2557 เรื่องการศึกษาบาลีศึกษาของคฤหัสถ์)

ปัจจุบันมีแม่ชีและอุบาสกอุบาสิกา (หญิงที่มีใจแม่ชี) จบการศึกษาชั้น บ.ศ. 9 แล้วจำนวน 33 คน เป็นแม่ชี 24 คน และอุบาสก 1 คน อุบาสิกา 8 คน (สัมภาษณ์ ดร.แม่ชีจำเนียร แสงสิน, นายกบาลีศึกษาสมาคม, ณ วัดชนะสงคราม วันที่ 25 เมษายน 2559)

การศึกษาบาลีของคฤหัสถ์เป็นเรื่องที่นำศึกษาและควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมเพื่อให้มีการศึกษาบาลีกว้างขวางในหมู่พุทธศาสนิกชนทั่วไปและเพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนา เพราะเมื่อเรียนรู้เข้าใจบาลีแล้วย่อมศึกษาพระพุทธศาสนาได้โดยตรงจากคัมภีร์ต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเอง ถือเป็นการช่วยรักษาสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองมั่นคงสืบไปด้วย

พุทธศักราช 2558 ได้โอนคฤหัสถ์มาสอบบาลีสนามหลวง พร้อมกับพระภิกษุสามเณรเป็นครั้งแรก โดยใช้ข้อสอบชุดเดียวกัน สอบวัน สถานที่ และเวลาเดียวกัน ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานคฤหัสถ์ให้มีความรู้เท่าเทียมกันและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

2. ปัญหาและอุปสรรคที่ค้นพบ

จากการดำเนินการวิจัยโดยลงพื้นที่และสอบถามกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ สัมภาษณ์เจ้าสำนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน นักวิชาการผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งคฤหัสถ์ผู้เรียนบาลี สำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลีวัดโมลีโลกยารามและวัดสามพระยา ได้พบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ หลายประการทั้งในด้านการจัดการสอบ การสมัครสอบ มีปัญหาเรื่องผู้สมัครซึ่งไม่มีสังกัดไม่อาจจะสมัครสอบได้ และบางท่านได้สมัครสอบที่ต้นสังกัดแล้ว เมื่อถึงวันสอบไม่ปรากฏรายชื่อจึงไม่อาจเข้าสอบได้ทำให้เสียเวลาไปอีกหนึ่งปี นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการเตรียมความพร้อมของบุคคลากรในการประสานงานกับผู้สมัครสอบบาลีศึกษา ปัญหาเรื่องด้านที่พักเพื่อเข้าสอบในวันสอบ ตลอดจนความพร้อมของผู้สอบเองที่ไม่มีสถานที่เรียนบาลี เนื่องจากวัดส่วนมากไม่เอื้ออำนวยการสอนให้แก่คฤหัสถ์ ปัญหาเรื่องตัวคฤหัสถ์ผู้เรียนบาลีเองที่มีเวลาน้อยเพื่อการศึกษาเล่าเรียน อันเนื่องมาจากมีภาระกิจการทำงาน

แต่อย่างไรก็ตามปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนบาลีศึกษามีข้อค้นพบปัจจัยสรุปได้ 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านครูผู้สอน 3) ด้านสื่อการเรียนการ

สอน 4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและแรงจูงใจ 5) ด้านตัวของผู้เรียนเอง 6) ด้านสถานที่เรียน และ 7) ด้านการวัดผลและประเมินผล

ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบและกระบวนการการจัดการเรียนการสอนบาลีสำหรับคฤหัสถ์ที่ควรต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสม

3. แนวคิดเสริมสร้างรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย

ได้นำแนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอน โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เข้ามาช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการ ที่มีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของทิศนา ชัมมณี (2550: 3-4) มาสร้างรูปแบบ โดยมีขอบเขตการวิจัยด้านพื้นที่ 2 สถาบันคือวัดโมลีโลกยารามและวัดสามพระยา ดำเนินการโดยใช้เครื่องมือในการสร้างรูปแบบ เป็นขั้นตอนดังนี้.

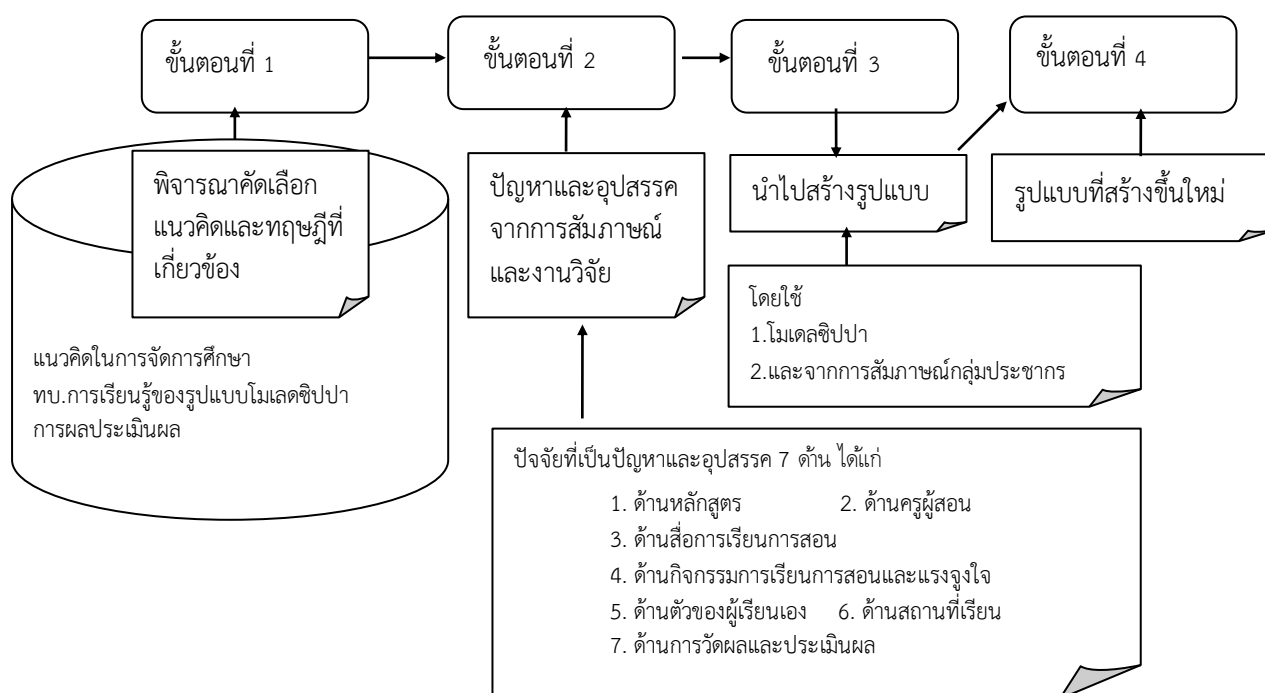
ขั้นตอนที่ 1 พิจารณาคัดเลือกแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยนำหลักการไปสร้าง

ขั้นตอนที่ 2 นำปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวคิดข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 นำมาสร้างรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 4 นำรูปแบบที่สร้างเสนอขอความเห็นต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนวัดโมลีโลกยาราม วัดสามพระยา พระอาจารย์ผู้สอนบาลีศึกษา นักวิชาการด้านบาลี นักเรียนคฤหัสถ์ที่เป็นนักเรียนบาลีศึกษา

ตารางผังแนวคิดเสริมสร้างรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย 4 ขั้นตอน

อธิบายดังรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พิจารณาคัดเลือกแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยนำหลักการไปสร้างรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย

ขั้นตอนที่ 2 นำปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวคิดข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำไปสร้างรูปแบบ ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 นำมาสร้างรูปแบบ

สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนารูปแบบ ตาม (1) โมเดลชิปปา และ (2) การวัดผล และได้สร้างรูปแบบขึ้นตามแบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มประชากรที่ได้แสดงความคิดเห็นไว้

4. ปัจจัยปัญหาและอุปสรรค 7 ด้านที่ได้จากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร เกี่ยวกับปัจจัยปัญหาและอุปสรรค 7 ด้าน คือ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และครูผู้สอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและแรงจูงใจ ด้านตัวของผู้เรียนเอง ด้านสถานที่เรียน ด้านการวัดผลและประเมินผล เพื่อสร้างรูปแบบสรุป ดังนี้

1) ด้านหลักสูตร ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่มีประเด็นเรื่องหลักสูตรมากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นการเรียนเพื่อคงไว้ซึ่งมาตรฐานของภาษาบาลี เป็นเรื่องของวรรณกรรมซึ่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระองค์ทรงพระนิพนธ์เรียบเรียงไว้ยังคงทันสมัยและใช้ได้อยู่ ดังนั้นปัญหาส่วนใหญ่จึงมักจะแสดงออกด้านผู้เรียนไม่ค่อยมีเวลาการเรียนส่วนใหญ่อาศัยการท่องจำเป็นประการสำคัญ ปัจจัยด้านหลักสูตรนั้นยังเหมาะสมคงความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์บาลีแบบเดิม เพราะหลักสูตรอยู่ในระเบียบเถรสมาคมซึ่งเป็นผู้ดูแลกำกับจึงน่าจะไม่ต้องมีการปรับ แต่ก็ควรมีการพัฒนาควรมุ่งเน้นไปที่การวางแผนการเรียนการสอน โดยการบริหารเวลาให้ทันกับการสอบในรอบปีของการสอบ

2) ด้านการจัดการเรียนการสอน คุณสมบัติของครู ซึ่งมีลักษณะเป็นรุ่นพี่สอนรุ่นน้อง

3) ด้านสื่อการเรียนการสอน มีหนังสือประกอบการเรียนการสอนตามมาตรฐาน

4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและแรงจูงใจ มีการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนและสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนหาความรู้

กล่าวโดยสรุปแล้วปัจจัยในด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน คุณสมบัติของครู ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและแรงจูงใจ ไม่เป็น ประเด็นปัญหาและอุปสรรค อันจะนำมาสร้างเป็นรูปแบบแต่อย่างใด

ดังนั้นจึงมีเพียงด้านตัวผู้เรียนเองและด้านการวัดผลประเมินผล อันนำไปสร้างรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาที่เหมาะสมในสังคมไทย ได้ดำเนินการโดยใช้แนวคิด ทฤษฎี และความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย มาดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) การสร้างรูปแบบ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาและจุดประสงค์ของการเรียนการสอน ปรัชญาธรรมแผนกบาลี

2) นำรูปแบบที่สร้างขึ้นนำไปสอบถาม/สัมภาษณ์ บุคคลผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อได้รูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาที่เหมาะสมในสังคมไทย

5. รูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย 6 รูปแบบ

รูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย ซึ่งเกิดจากการสร้างขึ้นจากโมเดลชิปปา และจากปัญหาและอุปสรรคที่ได้จากการสัมภาษณ์ จำนวน 6 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 ปีที่ 1 ให้เรียนเฉพาะไวยากรณ์ เมื่อสอบได้แล้ว ไม่ต้องสอบในปีที่ 2 ส่วนการสอบแปลธรรมบท ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

รูปแบบที่ 2 สอบเก็บคะแนน ด้านไวยากรณ์ โดยจะมีการทดสอบทุกไตรมาส (3 เดือน หนึ่งครั้ง) สอบเก็บสะสมไวยากรณ์ 7 หัวข้อ การสอบแปลธรรมบท ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

รูปแบบที่ 3 สอบเก็บคะแนน ด้านไวยากรณ์ โดยจะมีการทดสอบทุก 6 เดือน มีสอบปรนัยบางส่วน สอบเก็บสะสมไวยากรณ์ 7 หัวข้อ การสอบแปลธรรมบท ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

รูปแบบที่ 4 สอบเก็บคะแนน ทั้งด้านไวยากรณ์ 7 หัวข้อ และด้านแปลธรรมบท โดยจะมีการทดสอบทุก 6 เดือน สอบธรรมบท 2 ภาค ต่อ 6 เดือน

รูปแบบที่ 5 ทดสอบไวยากรณ์ ตามปกติเหมือน เดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ส่วนการสอบแปลธรรมบท แต่จะมีการประกาศก่อนสอบว่าจะออกแปลธรรมบทภาคไหนก่อน การสอบ 7 วัน

รูปแบบที่ 6 ให้มีการสอบไวยากรณ์ ด้วยข้อสอบปรนัย และอัตนัย ส่วนอื่น ๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงแปลธรรมบทเหมือนไม่เปลี่ยนแปลง

6. ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับบาลี พิจารณารูปแบบ

จากการให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับบาลี จำนวน 20 รูป/คน เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในแต่ละรูปแบบ ปรากฏว่า

1) เจ้าสำนัก ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนบาลี ให้ความเห็นชอบแบบที่ 4 และ 6 ในระดับ มาก 2) นักวิชาการ ให้ความเห็นชอบแบบที่ 4 ระดับพอใช้ และ 3) นักเรียน ให้ความเห็นชอบแบบที่ 4 ระดับพอใช้

กล่าวโดยสรุปแล้วเมื่อรวบรวมคะแนนแล้ว จะปรากฏแสดงความเห็นชอบในระดับมากรูปแบบที่ 4 ค่าเฉลี่ย (Mean) คือ $\bar{X}$ เท่ากับ 3.65 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) S.D เท่ากับ 0.79 และ รูปแบบที่ 6 ค่าเฉลี่ย (Mean) คือ $\bar{X}$ เท่ากับ 3.35 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) S.D. เท่ากับ 0.74

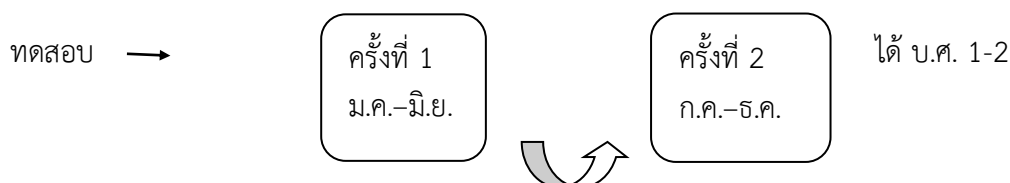
นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องกับบาลียังได้แสดงความคิดเห็นที่แตกต่างจาก 6 รูปแบบ ซึ่งส่วนมากจะแนะนำเพิ่มเติมถึงปัจจัยในเรื่องเนื้อหาการสอนบาลีที่ควรมีการปูพื้นไวยากรณ์ภาพรวมแล้วจึงเจาะลึกทีละหัวข้อ ส่วนเรื่องการสอบวัดผลทุกท่านมีความเห็นว่าควรออกข้อสอบปรนัยบางส่วนเฉพาะที่เป็นไวยากรณ์ การแปลมคธยังคงเป็นข้อสอบอัตนัยเช่นเดิม และมีความเห็นสอดคล้องตรงกันว่าควรมีการพัฒนาปรับปรุงด้านการวัดผลประเมินผล

7. รูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย ที่เหมาะสม ได้แก่รูปแบบที่ 4

รูปแบบที่เป็นองค์รวมที่เหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบที่ 4 เป็นรูปแบบที่พึงพอใจและคิดว่าเหมาะสมมากกว่ารูปแบบอื่นโดยผนวกบางส่วนกับรูปแบบที่ 6 กล่าวคือการสอบวัดผลประเมินผลในวิชาบาลีไวยากรณ์ กำหนดแยกออกเป็น 7 หัวข้อ ให้เป็นการสอบเก็บสะสมคะแนน โดยออกข้อสอบเป็นปรนัยได้บางส่วน ส่วนในวิชาแปลมคธ (ธรรมบท) แบ่งสอบออกเป็น 2 ภาค ระยะเวลาการทดสอบวัดผล 1 ปี ให้ทดสอบได้ 2 ครั้ง กำหนดสอบทุก 6 เดือน แบบที่ 4 นี้เป็นการตอบโจทย์ ดังนี้คือ

- 1) เพื่อไม่ให้เป็นการระในการทดสอบ หลายวิชาในคราวเดียวกัน
- 2) เนื้อหาทั้งไวยากรณ์และการแปลธรรมบทมีปริมาณมาก
- 3) เป็นขวัญกำลังใจเพราะมีการสอบเก็บคะแนนสะสม ทำให้ผู้เรียนไม่มีความท้อในเรียนต่อไป

รูปแบบที่ 4.1

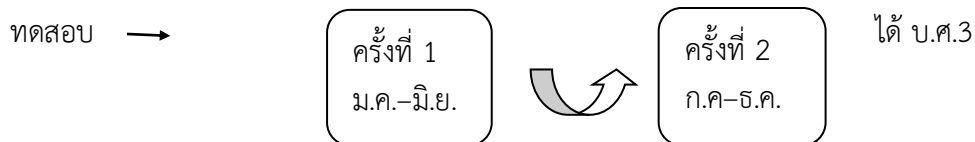
สอบครั้งที่ 1 จะสอบบาลีไวยากรณ์ 7 หัวข้อ เป็นข้อสอบปรนัยได้บางส่วน และสอบแปลธรรมบท ภาค 1-2 แปลโดยพยัญชนะและอรรถ

สอบครั้งที่ 2 แปลธรรมบทภาค 3-4 สอบในครั้งที่ 2 แปลโดยพยัญชนะและอรรถ

ในกรณีที่สอบอย่างใดอย่างหนึ่งได้ให้สามารถเก็บสะสมไว้ โดยไม่ต้องทดสอบอีกในหัวข้อนั้น กำหนดให้มีระยะเวลาสะสม 1 ปี

สำหรับกรณีที่สอบผ่านได้ทั้งไวยากรณ์และการแปลธรรมบท จะได้ บ.ศ.1-2

รูปแบบที่ 4.2

สอบครั้งที่ 1 จะสอบแปลธรรมบทภาค 5-6 สอบเพียง 2 ภาค แปลโดยพยัญชนะและอรรด และสอบสัมพันธ์ไทย บุรพภาค ตามปกติ

สอบครั้งที่ 2 จะสอบแปลธรรมบทภาค 7-8 สอบเพียง 2 ภาค แปลโดยพยัญชนะและอรรด และสอบสัมพันธ์ไทย บุรพภาค ตามปกติ

อนึ่งการทดสอบในปีที่ 2 จะสอบเฉพาะแปลธรรมบท ภาค 5-8 ไม่มีการทดสอบ ไวยากรณ์อีกครั้งสำหรับผู้สอบผ่าน บ.ศ.1-2 แล้ว โดยลักษณะเป็นการสอบเก็บคะแนนไปทุก ครั้งปีเช่นกัน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อค้นพบในการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย เป็นรูปแบบ ที่สร้างขึ้นตามแนวคิดหลักวิชาการมองตามกรอบของทฤษฎีเชิงระบบ และจากสัมภาษณ์เจ้า สำนักเรียน อาจารย์ใหญ่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ครูผู้สอบ นักวิชาการ คฤหัสถ์บาลีศึกษา ผลการวิจัย ดังกล่าวมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1) คณะสงฆ์ควรเห็นความสำคัญในด้านการศึกษาของคฤหัสถ์ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ควรจะมีหลักสูตรที่จูงใจให้คฤหัสถ์ เข้ามาเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับพุทธพจน์ที่ตรัสว่า พระศาสนาจะมั่นคงอยู่ได้เพราะในเรื่องบริษัท ๔ ดังนั้นการที่สนับสนุนให้คฤหัสถ์เข้ามาเรียน ภาษาบาลีอาจเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยทดแทนพระภิกษุสามเณรที่สนใจเรียนบาลีน้อยลง

2) ควรเปิดโอกาสให้คฤหัสถ์เข้ามามีส่วนร่วมในการยกย่องหลักสูตรการเรียน การสอนบาลี ช่วยกันปรับปรุงให้ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยต่อยอดรูปแบบการเรียนการสอนบาลีศึกษาในสังคมไทย สำหรับเปรียญธรรมที่เหมาะสมด้วย

2) ควรมีการทำวิจัยเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรเกี่ยวกับการเรียนบาลีให้ทันสมัย แต่คงไว้ซึ่งความถูกต้องของหลักไวยากรณ์ หลักการแปลมคอ และสัมพันธ์ไทย เช่นเดิม

3) พิจารณาหลักการและสนับสนุนเชิงนโยบายให้ทุกวัดมีการจัดการสอนภาษา บาลี ทั้งกับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์

4) น่าจะมีการเปรียบเทียบระหว่างหลักสูตรบาลีที่ใช้อยู่ในปัจจุบันกับหลักสูตรอักษรศาสตร์ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยอื่น

เอกสารอ้างอิง

- รังษี สุทนต์. ความจำเป็นของการเรียนภาษาบาลีในการศึกษาพระพุทธศาสนา . โครงการวิจัยพุทธศาสนศึกษาของศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- พระธรรมโมลี (สมศักดิ์ อุปสโม), สัททนิตติสูตรมณฑล คัมภีร์หลักบาลีมหาไวยากรณ์, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2544.
- พระศรีสิทธิมนี (พล อาภากร). ภาษามคธ-ภาษาบาลี. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2548.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. สมณตปาสาทิกา นาม วินยฎกถาย อตถโยชนาย ปโม ภาโค, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2535.
- พระสุธีธรรมานุวัตร (เทียบ สิริธนาโณ). บาลีคืออะไร. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2548.
- รังษี สุทนต์. อักษรเขียนภาษาบาลี. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2548.
- พระธรรมปัญญานาถ. ประวัติความเป็นมาของสำนักเรียนวัดปากน้ำ พุทธศักราช 2549. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ที่ หจก. สตาร์กรุป, 1994.
- มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 15/2557 เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2557 สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม, มติที่ 339/2557. เรื่อง ขอความเห็นชอบให้การเรียนการสอนและการสอบบาลีศึกษา ขึ้นตรงต่อการศึกษาคณะสงฆ์.
- ประกาศ สนามหลวงแผนกบาลี ที่ 1/2557 เรื่องการศึกษาบาลีศึกษาของคฤหัสถ์.

ศึกษาความเชื่อและหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในประเพณีกำฟ้า
ของชุมชนไทยพวนบ้านทุ่งไธ้ง ตำบลทุ่งไธ้ง
อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

The Study of the Belief and Principle of Buddhaddhamma
Appeared in Kampha Tradition of Thaipourn Community,
Thonghoung Village, Thonghoung Sub-district,
Muang District, Phrae Province

ณัฐธิดา วิรัชกร, พระครูโกวิทธรรมวาทิ

Natthida Wiratkorn, Phrakrukowitattavathi

สมจิต ขอนวงศ์, บุญปั้น แสนบ่อ

Somcit Khonwong, Bunpan Seanbor

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrea Campus

E-mail: natthida_vi@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติและความเป็นมาของประเพณีกำฟ้าของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธ้ง ตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ 2) เพื่อศึกษาความเชื่อและหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในประเพณีกำฟ้าของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ 3) เพื่อศึกษาการประยุกต์ความเชื่อกับหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในประเพณีกำฟ้าในการดำเนินชีวิตของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิจัยภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มประชากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเพณีกำฟ้าของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธ้ง ตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ จำนวน 10 รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

ประเพณีกำฟ้าของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ เป็นประเพณีที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนและมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน ตั้งแต่ในครั้งชื่อว่าเมืองพวน ในสมัยของเจ้าชมพู่ เมืองพวนเป็นเมืองขึ้นของหลวงพระบาง ต่อมาพระเจ้าแผ่นดินสยาม (ประเทศไทย) ได้มีโองการไปถึงเจ้าชมพู่ ให้ยกทัพไปตีเมืองหลวงพระบาง เมืองพวนรบชนะเมืองหลวงพระบาง เจ้าชมพู่จึงประกาศเป็นเอกราช ฝ่ายเจ้านันทแห่งเวียงจันทน์ ให้แม่ทัพชื่อเขียวไปรบกับเจ้าชมพู่เมืองพวน เจ้าชมพู่แพ้ จึงถูกจับได้ เจ้านันท

สั่งให้เพชรฆาตนำตัวไปประหารชีวิต ฟาก็ได้ผ่าลงมาที่หอกของเพชรฆาตหักสะบั้นลง หลังจากเจ้าชมพูเดินทางกลับเมืองพวน ชาวเมืองพวนจึงประกอบพิธีกำฟ้า คือ การถือศีล ต้องทำแต่ความดีละเว้นการทำบาป ไหว้บวงสรวงบรรพบุรุษ เทพดาและบูชาฟ้าให้ฟ้าคุ้มครอง ปกป้องรักษาให้มีความอยู่เย็นเป็นสุขและเชื่อว่าจะทำให้พืชผลทางการเกษตรจะอุดมสมบูรณ์

ประเพณีกำฟ้าของชาวไทยพวนบ้านทุ่งไธ้งนั้น ได้เชื่อมโยงไปสู่การดำเนินวิถีชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว การจัดงานประเพณีกำฟ้า สะท้อนถึงความเชื่อและหลักพุทธจริยธรรมที่คนส่วนใหญ่ประพฤติปฏิบัติสืบเนื่องกันมา นั่นก็คือ หลักความกตัญญูทวดที่ ความสามัคคี ซึ่งถือเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตที่ทำให้กลุ่มชุมชนไทยพวนมีความเข้มแข็ง และมีพื้นฐานชีวิตที่ดีงาม และเป็นชุมชนตัวอย่างของสังคมในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ความเชื่อ, ประเพณีกำฟ้า, ไทยพวน

Abstract

The purpose of this research were 1) to study the history and background in Khampha tradition of Thaipourn community, Thonghoung Village, Muang District, Phrae Province, 2) to study belief and Buddhist principle appeared in Khampha tradition of Thaipourn community, Thonghoung Village, Muang District, Phrae Province, and 3) to study an application of belief and Buddhist principle appeared in Khampha tradition of Thaipourn community, Thonghoung Village, Muang District, Phrae Province. This research is a qualitative research. The study was carried out in form of documentary research and using the in-depth interview from 8 number of Thaipourn community, Thonghoung Village, Muang District, Phrae Province.

The results of the research revealed that:

Khampha tradition of Thaipourn community, Thonghoung Village, Muang District, Phrae Province is important for lifestyle and had a long history. In the age of King Chompu, Muang Pourn is a tributary of Muang Luang Prabang. Muang Pourn defeated Muang Luang Prabang and King Chompu declared independence. After that, King Non of Vientiane to order captains named Khiew to battle against King Chompu and triumphantly. King Chompu had ordered executions. At that time, the lightning put down on the killer's spear and breaking. King Chompu returns to Muang Pourn. Pourn people practice Khampha ritual was keeping precept but they have to do good leave bad, respect to an

ancestor to protection and wishing to be good life and they still believe that it'll give richness.

Khampha tradition of Thaipourn community, thounghoung village related to life style that was individual identity. Khampha tradition reflective to belief and Buddhist ethic that most of people had practice for long time that was the grateful, harmony because these were the basic of life that created strength community, be good basic life and also be role model community of present.

Keywords: Belief, Khampha Tradition, Thaipourn

1. บทนำ

ไทยพวน คือ กลุ่มคนไทยกลุ่มหนึ่งที่สืบเชื้อสายมาจากชาวพวน ในเมืองพวน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปัจจุบันตั้งอยู่ที่เขตเชียงขวาง ทางตะวันออกของหลวงพระบาง ทิศเหนือของเวียงจันทน์ ติดกับประเทศเวียดนาม ชนกลุ่มนี้ถ้าอยู่ในลาวก็เรียกว่า ลาวพวน อยู่ในประเทศไทยก็เรียกว่า ไทยพวน (สายหยุด เกิดผล, พันเอก, 2537:16-20) เมืองพวน ถือได้ว่าเป็นเมืองที่เก่าแก่เมืองหนึ่ง สร้างโดยขุนเจ็ดเมือง โอรสองค์ที่ 7 ของขุนบรม พ.ศ. 1272 ขุนบรมได้เสวยราชเมืองหนองแส เป็นองค์ที่ 4 และ พ.ศ. 1274 ได้สร้างเมืองแกงหรือถน (ในสิบสองจุไทย) เป็นราชธานีและพร้อมกันนั้นก็ได้ขยายเขตปกครองไปอย่างกว้างขวางในปี พ.ศ. 1280 ได้ให้โอรสทั้ง 7 องค์ ไปสร้างเมืองต่าง ๆ โดยที่ขุนเจ็ดเมือง ซึ่งเป็นโอรสองค์หนึ่งไปสร้างเมืองพวน (เชียงขวาง) เพราะฉะนั้นเวลามีการถวายสลาภกัณฑ์หรือทำบุญให้ทานต่าง ๆ ลูกหลานพวนทั้งหลายจะเขียนเส้นสลากว่า “ทานไปหื้อปู่ถนเนื้อ” ซึ่งสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นการทานไปให้เจ้าเมืองถน ผู้เป็นบรรพบุรุษของชาวพวนทั้งหลาย อย่างแน่นอน (วิเชียร วงศ์วิเศษ, พันเอก, 2517: 2-7) เมืองพวนเป็นเมืองหนึ่งในจำนวนหลาย ๆ เมืองในประเทศลาวที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ เมื่อฝรั่งเศสเปิดศึกอินโดจีนทำให้ไทยต้องเสียดินแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง คือประเทศลาวทั้งหมด ทำให้ชาวลาวกลุ่มหนึ่งไม่สามารถที่จะทนต่อการบังคับบัญชาของฝรั่งเศสได้ จึงพากันอพยพมาอยู่ในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่จริงก่อนหน้านี้ก็มีชาวลาวพวนมาอยู่ก่อนแล้ว และได้กำหนดพื้นที่ให้ลาวพวนได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ เช่น แพร่ สุโขทัย อุตรดิตถ์ พิจิตร ลพบุรี นครนายก สุพรรณบุรี สิงห์บุรี ปราจีนบุรี หนองคาย สระบุรี ฉะเชิงเทรา อุตรธานี และเชียงราย ในพื้นที่ดังกล่าวนี้มี ไทยพวนอยู่อย่างหนาแน่น อีกส่วนหนึ่งอยู่อย่างประปรายก็มีที่จังหวัดราชบุรี นครปฐม อ่างทอง จันทบุรี ชลบุรี สมุทรปราการและกรุงเทพมหานคร เป็นต้น

เมื่อปี 2324 เจ้านนท์ เป็นกษัตริย์เมืองเวียงจันทน์ ส่วนทางเมืองพวน มีเจ้าชมพู เป็นเจ้าเมืองพวน เมืองพวนเป็นเมืองขึ้นของหลวงพระบาง และในแต่ละปีได้ส่งเครื่องบรรณาการดอกไม้เงินทองปีละสองตำลึงทุกปี ต่อมาพระเจ้าแผ่นดินสยาม (ประเทศไทย) ได้มีใบบังการไปถึงเจ้าชมพู ให้ยกทัพไปตีเมืองหลวงพระบาง เมืองพวนรบชนะเมืองหลวงพระบาง เจ้าชมพูจึงประกาศเป็นเอกราชฝ่ายเจ้านนท์ แห่งเวียงจันทน์ ให้แม่ทัพซื้อเชียวไปรบกับเจ้าชมพู เมืองพวน เจ้าชมพูแพ้ จึงถูกจับได้ เอาตัวส่งมายังเวียงจันทน์ เจ้านนท์สั่งให้เพชรฆาตนำตัวไปประหารชีวิต โดยใช้หอกแทงครั้นเพชรฆาตจะใช้หอกแทงนั้น ฟ้าก็ได้ผ่าลงมาที่หอกของเพชรฆาตหักสะบั้นลง จึงนำความไปทูลให้เจ้านนท์ทราบ เจ้านนท์ได้ทราบเหตุอัศจรรย์ จึงสั่งให้ปล่อยตัวเจ้าชมพูกลับไปครองเมืองพวนตามเดิม และให้ส่งเครื่องบรรณาการแก่เมืองเวียงจันทน์ด้วย หลังจากเจ้าชมพูเดินทางกลับเมืองพวน ชาวเมืองพวนจึงได้ประชุมปรึกษารื้อกัน โดยให้พระอาจารย์หรือโหรประจำเมือง ได้ดูฤกษ์และกำหนดวันที่จะประกอบพิธีกำฟ้า จึงเกิดเป็นประเพณีกำฟ้า นับถือฟ้ามาจนปัจจุบันนี้ และชาวไทยพวนมีความเชื่อว่า ถ้าผู้ใดเข้าร่วมพิธีบวงสรวงกำฟ้าแล้วจะไม่ถูกฟ้าผ่า แต่จะต้องปฏิบัติตามประเพณี กล่าวคือ ต้องอยู่ กำ ความหมายของคำว่ากำฟ้า โดยสังเขป คือการอยู่กำ หรือการถือศีล ต้องทำแต่ความดีละเว้นการทำบาป ไหว้บวงสรวงบรรพบุรุษ เทพดาและบูชาฟ้าให้ฟ้าคุ้มครอง ปกป้องรักษา ให้มีความอยู่เย็นเป็นสุขและเชื่อว่าจะทำให้พืชผลทางการเกษตรจะอุดมสมบูรณ์ เพราะกำฟ้าของแต่ละปี ชาวไทยพวนจะคอยฟังเสียง ฟ้าร้องว่าจะมาจากทิศไหน ซึ่งเป็นคำทำนาย หรือคำพยากรณ์ของคนรุ่นหลังที่ต้องใช้น้ำเพื่อการเกษตร ชาวพวนทุ่งโฮ้งมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นแบบเฉพาะของตนเองที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ แม้ว่าจะรับผสมผสานหรือปรับเข้ากับวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มคนอื่นๆ ที่ได้ปะทะสังสรรค์กัน แต่ก็ยังปรากฏวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นแบบฉบับ “ลาวพวน” หรือ “ไทพวน” โดยเฉพาะภาษาพูด การแต่งกายด้วยชุดผ้าหม้อห้อม อาหารการกิน และประเพณีกำฟ้า ที่ยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งโฮ้ง ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ เป็นชุมชนไทยพวนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดแพร่มาช้านาน และที่สำคัญเป็นชุมชนไทยพวนที่มีวัฒนธรรมและประเพณีประจำท้องถิ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีกำฟ้า ซึ่งเป็นประเพณีของชาวไทยพวนที่สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสมัครสามัคคี ความเจริญงอกงาม ความเชื่อและแผ่ไพศาลซึ่งคุณธรรมที่ดั่งงามหลากหลายประการ แม้ว่าประเพณีจะสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น แต่ก็ยังสามารถยกระดับและสร้างความเชื่อให้กับชาวบ้าน ได้ยึดถือปฏิบัติตามจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยพวนได้นำเอาหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ ด้านวิถีชีวิต และด้านชุมชนหรือสังคมได้อย่างลงตัว นำมาซึ่งความสุข ความเจริญ ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมชุมชนเป็นอย่างดี

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง วิเคราะห์ความเชื่อ และหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในประเพณีกำฟ้าของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธสง ตำบลทุ่งไธสง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ เพื่อทราบประวัติและความเป็นมาของประเพณี ตลอดจนความเชื่อ และหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในประเพณีของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธสง ที่สามารถนำเอาความเชื่อไปประยุกต์ใช้กับหลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธสง ตำบลทุ่งไธสง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ และเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารทั้งภาครัฐและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้นำเอาองค์ความรู้ดังกล่าวไปเป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการศึกษาและนำไปเผยแพร่ต่อผู้สนใจศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติและความเป็นมาของประเพณีกำฟ้าของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธสง ตำบลทุ่งไธสง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความเชื่อและหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในประเพณีกำฟ้าของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธสง ตำบลทุ่งไธสง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาการประยุกต์ความเชื่อกับหลักพุทธจริยธรรมที่ปรากฏในประเพณีกำฟ้าในการดำเนินชีวิตของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งไธสง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ ราษฎรชาวบ้าน รวมถึงบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจในประเพณีกำฟ้าของชุมชนไทยพวนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านทุ่งไธสง จำนวน 20 รูป/คน โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล ได้แบ่งตามแหล่งข้อมูลออกเป็นดังนี้

ก. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ งานวิจัยอื่น ๆ และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับงานประเพณีกำฟ้าของชุมชนไทยพวน

ข. ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าและเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ด้วยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร ผู้ใหญ่บ้าน ประธาน กลุ่มผู้สูงอายุ ครูที่อยู่ในพื้นที่ นายกเจ้าหน้าที่ อบต. หัวหน้าสถานีอนามัย ความเข้าใจในประเพณีกำฟ้าของชุมชนไทยพวน ที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านทุ่งไธสง จำนวน 20 รูป/คน

ค. ขั้นตอนการประมวลผลและเรียบเรียง เป็นขั้นตอนสุดท้ายซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนต่างๆ ในข้างต้น มาทำการวิเคราะห์ ประมวลผล เรียบเรียงและสรุปเพื่อ

เขียนงานวิจัยให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการทราบ ตั้งข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกาเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ งานวิทยานิพนธ์และจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

ก.ชั้นเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ งานวิทยานิพนธ์และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ข.ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น เอกสาร ตำรา หนังสือวิชาการ งานวิทยานิพนธ์และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

4. สรุปผลการวิจัย

ประวัติศาสตร์ที่เล่าขานกันมาว่า “เจ้าชมพู” กษัตริย์เมืองพวน เมื่อก่อนขึ้นกับหลวงพระบาง ต่อมาได้มารวมกับเวียงจันทร์แล้วยกทัพไปรบกับหลวงพระบางได้ชัยชนะ เจ้าชมพูจึงประกาศเอกราช ไม่เป็นเมืองขึ้น ทำให้เจ้านนท่แห่งนครเวียงจันทร์โกรธมาก จึงยกทัพมาปราบเมืองพวน และจับเจ้าชมพูประหารชีวิต

ในขณะที่ทำพิธีประหารชีวิต ฟาผ่าถูกด้ามหอกที่ใช้ประหาร ทหารเมืองเวียงจันทร์ไปกราบทูลเจ้านนท่ให้ทราบเหตุจรรยนั้น เจ้านนท่จึงรับสั่งให้นำเจ้าชมพูกลับไปครองเมืองพวนตามเดิม

ตั้งแต่เหตุการณ์ครั้งนั้น จึงเกิดประเพณีกำฟ้านับถือฟามาจนปัจจุบันนี้ นี่คือประเพณีกำฟ้าตามคำบอกเล่าสืบกันมา พอถึงวันกำฟ้า จำต้องหยุดการทำงานแต่มาร่วมกันทำบุญ และเล่นสนุกในการละเล่นต่าง ๆ ถ้าผู้ใด ไม่เชื่อฟัง ไปทำงานอาจถูกฟาฆ่าตายได้

ในวันกำฟานั้นจะเริ่มตั้งแต่เข้าไปจนถึงค่ำ ผู้เฒ่าจะพูดกับวัว ควาย ว่า “สุเอยกำฟ้าเน้อ อยู่สุขขอย่าแซว อยู่ดีมีแฮงเด้อเอ้อ” (พูดเอง เออเอง)

วันกำฟ้า คือ วันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ก่อนงานหนึ่งวัน คือ วันขึ้น 2 ค่ำ จะมี “กำต้อน” คือ ไปรับสาวบ้านอื่นมาร่วมเล่นประเพณีพื้นบ้าน เช่น เตะหม่าเบี้ย ขี่ม้าหลังโกง เล่นนางด้ง นางกวัก ลิงลม ตีไก่ ฯลฯ

ประเพณีกำฟ้าของแต่ละปี ชาวไทยพวนจะคอยฟังเสียงของฟาวา เสียงฟาร้อง คือ เสียงฟ้าเปิดประตูน้ำ เพื่อให้ชาวนามีน้ำทำนาในปีต่อไป โดยมีการทำนายว่า

- ถ้าฟาร้องทางทิศเหนือ หรืออีสาน ฝนจะตกหนัก
- ฟาร้องทางทิศใต้ ฝนจะแล้ง น้ำท่าจะไม่บริบูรณ์ การทำนาจะเสียหาย
- ฟาร้องทางทิศตะวันออก ฝนตกปานกลาง อาจเกิดความแห้งแล้ง เสียหาย
- ฟาร้องทางทิศตะวันตก ไม่แน่นอน อาจเกิดความแห้งแล้ง เสียหาย

หรืออีกนัยหนึ่งว่า ฟาร์มทางทิศใต้จะอดเกลือ ฟาร์มทางทิศเหนือจะอดข้าว ฟาร์มทางทิศตะวันตกเอาจากท่าหอ ฟาร์มทางทิศตะวันออกเอาจากท่าจอ

ปีใดตกทิศไม่ดี พ่อบ้านจะประชุมทำพิธี “เสียมแสง” คือ เอาดินพินที่ไหม้เกือบสุด 3 ดุ้น ไปทิ้งน้ำร่อง ประกาศวิงวอนให้มีสาธิตาเมตตา ให้มีฝนตกต้องตามฤดูกาล ตั้งแต่รุ่งเช้าวันกำฟ้า จะมีการละเล่นของหนุ่มสาว จนพระอาทิตย์ตกดิน จึงพ้นเขตกำฟ้า

เมื่อถึงวันกำฟ้า จะต้อง “กำ” ถือเป็นวันหยุดการทำงานทุกชนิด ไม่ทำ ไม่ตักน้ำ ต่ำข้าว ฝ่าพิน ซักผ้า ถางหญ้า พรวนดิน ฯลฯ เป็นเวลา 3 วัน ถึง 5 วัน เตรียมทำข้าวจี ข้าวหลาม เป็นอาหารหลัก พร้อมสำรับกับข้าว คาวหวาน ไปทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ที่วัดใกล้บ้าน ข้าวหลามจีที่พินที่เหลือ จะนำมาแจกจ่ายกัน พอป่วยคล้อย ถึงคำคืนจะมีการละเล่นรื่นเริงทุกหมู่บ้าน เพื่อถวายเทพเจ้าบนสวรรค์

กิจกรรมในพิธีกำฟ้า เริ่มจากเข้าสู่ครัวในวันแรกของพิธีคือ วันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 (เดือน 5 เหนือ) ชาวพวนจะทำบุญตักบาตรกันอย่างเนืองแน่น ณ วัดใกล้บ้าน ตอนสายจะนำที่นอน หมอน มุ้ง และเสื้อผ้า ไปที่ทำน้ายม ระหว่างที่รอให้เครื่องนอน และเสื้อผ้าที่ผึ่งแดดแห้งอยู่นั้น ชาวไทยพวนจะลงมหยอย จับปลา หรือสอยไข่มดส้ม นำมาเตรียมไว้เป็นอาหารมื้อกลางวัน และเมื่อเย็น ตกบ้ายเสื้อผ้าแห้งแล้วก็กลับบ้าน หลังจากรับประทานอาหารมื้อเย็นแล้วจะหยุดทำงานทุกชนิด ไปจนถึงเวลาอาหารมื้อเย็นของอีกวันหนึ่ง (วันขึ้น 4 ค่ำ) จึงหมดเวลากำฟ้าของวันแรก

พิธีกรรมในวันที่สองและวันที่สาม ประเพณีดังกล่าวจะมีการปฏิบัติกิจกรรมเช่นเดียวกับวันแรก นอกจากวันที่สามของประเพณี พิธีกำฟ้าจะสิ้นสุดลงหลังจากรับประทานอาหารมื้อเช้าแล้ว ต่อจากนั้นก็เริ่มทำการงานหรือประกอบอาชีพได้ตามปกติ

นายแสน เสนาธรรม ได้ให้ข้อคิดว่า การไปหาปลา และสอยไข่มดส้มเป็นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ซึ่งไม่น่าถูกต้อง เพราะกำลังอยู่ในระหว่างการอยู่กรรม ก็ต้องงดการทำบาปทุกชนิด

เหตุที่ต้องทำดังกล่าวเพราะในสมัยก่อนนั้น บ้านทุ่งไธ้ง มีแต่ความแห้งแล้ง ชาวบ้านอดอยากกัน เมื่อมีเวลาว่างจากงานประจำ จึงได้พากันไปหาปูหาปลา กิน ดังกล่าวแล้ว แต่สมัยนี้บ้านเมืองเจริญแล้ว และการทำมาหากินก็สะดวกสบายพอสมควร ก็น่าจะเปลี่ยนแปลงให้เป็นการอยู่ “กรรม” จริง ๆ เสียที เพื่อให้ลูกหลานได้ถือปฏิบัติในทางที่ถูกต้องต่อไป

ส่วนที่บ้านหาดเสี้ยว หลังจากทำบุญจากวัดมาแล้ว ก็จะทำข้าวปุ้นเลี้ยงกันทั้งวัน ในสมัยโบราณ ชาวไทยพวนในตำบลทุ่งไธ้งจะสนุกสนานกันอย่างถึงที่สุดกับการละเล่นพื้นบ้าน ในตอนกลางคืน ตลอดเทศกาลประเพณีกำฟ้า เช่น เล่นผีนางดั่ง เล่นผีใต้สาว เล่นไก่หมุน เป็นต้น แต่ปัจจุบันภาพเหล่านั้นได้เลือนหายไปแล้ว กลับเป็นบรรยากาศของความสุขสนุกสนานอย่างสุด ๆ เช่น คือ การได้นำอาหารการกิน และเครื่องดื่ม โดยเฉพาะเครื่องดองของเมาทุกชนิดใส่รถขนไป

ตั้งวงกัน ณ ผังแม่น้ำยมกินกันไปเมากันไป ร้อง รำ ทำเพลงทั้งหญิงชาย สนุกสนานกันโดยทั่วหน้า พลอยทำให้หมู่บ้านใกล้เคียงได้ถือโอกาสร่วมงานด้วยหลายหมู่บ้าน แม้ช่วงเวลาประเพณีกำฟ้าจะผ่านไปแล้ว ชาวไทยพวนทุ่งไธ้งก็ยังหาโอกาสสนุกสนานกับกิจกรรมอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า จากการแปรสภาพของรูปแบบประเพณี ทำให้ชาวไทยพวนรุ่นใหม่มองพฤติกรรมกลุ่มชนของตน ไม่ว่าหญิงหรือชาย เป็นสังคมนักดื่มที่หากินกลุ่มอื่นเทียบได้ยาก อย่างไรก็ตามชาวไทยพวนทุ่งไธ้งก็ได้ให้ข้อสังเกตด้วยความภูมิใจว่า กลุ่มไทยพวนทั้งตำบลทุ่งไธ้ง จำนวนประมาณกว่า 6,000 ครัวเรือน ไม่เคยมีใครถูกฟ้าผ่าตายเลย

ประเพณีกำฟ้าคืออะไร ? จากพฤติกรรมทั้งหมดที่กล่าวมานี้ คำว่า “กำ” น่าจะหมายถึง “หยุด” นั่นคือ หยุดการทำงานหรือการประกอบอาชีพทุกชนิด หยุดให้คนได้สนุกสนานกันอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นการบูชาและแสดงกตัญญูทวดเวทิตาต่อฟ้า ช่วยให้เจ้าชมพูวีรชนผู้กล้าหาญในอดีตของชาวพวนรอดชีวิต กลับคืนสู่บ้านเมือง เป็นมิ่งขวัญของกลุ่มชาวพวนสืบมาทุกยุคทุกสมัย ความหมายดังกล่าวคงจะเป็นคำตอบของคำถามข้างบนได้ถูกต้องพอสมควร

ชาวพวนทุ่งไธ้งถูกกวาดต้อนเข้ามาจากเมืองพวน (แขวงเชียงขวาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) เมื่อ พ.ศ. 2377 จำนวน 17 ครอบครัว ด้วยสาเหตุจากทางสยามไม่ต้องการให้เมืองพวนเป็นฐานกำลังที่ตั้งมั่นให้เวียดนาม จึงกวาดต้อนและแบ่งชาวพวนให้กับกองทัพจากหัวเมืองต่าง ๆ ที่ร่วมส่งกองกำลังเข้าช่วยทำศึกครั้งนี้ รวมถึงกองทัพเมืองนครแพร่ด้วย หลังจากนั้นมีการอพยพติดตามมาอยู่กับญาติพี่น้องที่ทุ่งไธ้งเป็นระยะ ๆ ครั้งแรกเจ้าผู้ครองนครแพร่โปรดให้ตั้งชุมชนอยู่นอกกำแพงเมืองแพร่ ด้านทิศเหนือบริเวณประตูยั้งม้า ตรงข้ามกับชุมชนไทยใหญ่ ที่มีวัดจอมสวรรค์เป็นศูนย์กลาง แต่ด้วยบริเวณนี้ไม่เหมาะสมกับการทำไร่ทำนา จึงอพยพเคลื่อนย้ายขึ้นมาตามลำห้วยร่องฟองประมาณ 3 กิโลเมตร ตั้งเป็นชุมชนชาวพวนทุ่งไธ้งที่สืบมาจนถึงปัจจุบัน ส่วนชาวพวนบางครอบครัวไม่ได้ขึ้นมาตั้งถิ่นฐานบริเวณทุ่งไธ้ง ก็เข้าไปตั้งถิ่นฐานภายในกำแพงเมืองหรืออยู่นอกกำแพงเมืองด้านทิศตะวันออกบริเวณบ้านน้ำคือ

เมื่อปี 2324 เจ้านนท์ เป็นกษัตริย์เมืองเวียงจันทน์ ส่วนทางเมืองพวน มีเจ้าชมพูเป็นเจ้าเมืองพวน เมืองพวนเป็นเมืองขึ้นของหลวงพระบาง และในแต่ละปีได้ส่งเครื่องบรรณาการดอกไม้เงินทองปีละสองตำลึงทุกปี ต่อมาพระเจ้าแผ่นดินสยาม (ประเทศไทย) ได้มีใบบอกไปถึงเจ้าชมพู ให้ยกทัพไปตีเมืองหลวงพระบาง เมืองพวนรบชนะเมืองหลวงพระบาง เจ้าชมพูจึงประกาศเป็นเอกราชฝ่ายเจ้านนท์ แห่งเวียงจันทน์ ให้แม่ทัพซื้อข้าวไปรบกับเจ้าชมพูเมืองพวน เจ้าชมพูแพ้ จึงถูกจับได้ เอาตัวส่งมายังเวียงจันทน์ เจ้านนท์สั่งให้เพชรฆาตนำตัวไปประหารชีวิต โดยใช้หอกแทงครั้นเพชรฆาตจะใช้หอกแทงนั้น ฟ้าก็ได้ผ่าลงมาที่หอกของเพชรฆาตหักสะบั้นลง จึงนำความไปทูลให้เจ้านนท์ทราบ เจ้านนท์ได้ทราบเหตุอัศจรรย์ จึงสั่งให้ปล่อยตัวเจ้าชมพูกลับไปครองเมืองพวนตามเดิม และให้ส่งเครื่องบรรณาการแก่เมือง

เวียงจันทน์ด้วย หลังจากเจ้าชมพูเดินทางกลับเมืองพวน ชาวเมืองพวนจึงได้ประชุมปรึกษาหารือกัน โดยให้พระอาจารย์หรือโหรประจำเมือง ได้ดูฤกษ์และกำหนดวันที่จะประกอบพิธีทำฟ้า จึงเกิดเป็นประเพณีทำฟ้านับถือฟ้ามานานปัจจุบันนี้ และชาวไทยพวนมีความเชื่อว่า ถ้าผู้ใดเข้าร่วมพิธีบวงสรวงทำฟ้าแล้วจะไม่ถูกฟ้าผ่า แต่จะต้องปฏิบัติตามประเพณี กล่าวคือ ต้องอยู่ กำ ความหมายของคำว่าทำฟ้า โดยสังเขป คือการอยู่กำ หรือการถือศีล ต้องทำแต่ความดีละเว้นการทำบาป ไหว้บวงสรวงบรรพบุรุษ เทพยดาและบูชาฟ้าให้ฟ้าคุ้มครอง ปกปักรักษา ให้มีความอยู่เย็นเป็นสุขและเชื่อว่าจะทำให้พืชผลทางการเกษตรจะอุดมสมบูรณ์ เพราะทำฟ้าของแต่ละปี ชาวไทยพวนจะคอยฟังเสียง ฟ้าร้องว่าจะมาจากทิศไหน ซึ่งเป็นคำทำนาย หรือคำพยากรณ์ของคนรุ่นหลังที่ต้องใช้น้ำเพื่อการเกษตร ชาวพวนทุ่งโฮ้งมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นแบบเฉพาะของตนเองที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษ แม้ว่าจะรับผสมผสานหรือปรับเข้ากับวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มคนอื่น ๆ ที่ได้ปะทะสังสรรค์กัน แต่ก็ยังปรากฏวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นแบบฉบับ “ลาวพวน” หรือ “ไทพวน” โดยเฉพาะภาษาพูด การแต่งกายด้วยชุดผ้าหม้อห้อม อาหารการกิน และประเพณีทำฟ้า ที่ยังสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลทุ่งโฮ้งส่วนใหญ่ มาจากเชื้อสายไทยพวน นับถือศาสนาพุทธ มีวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณีคล้ายคลึงกับคนเมืองโดยทั่วไป แต่ก็มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์และแตกต่างจากที่อื่น ได้แก่ ประเพณีทำฟ้า ซึ่งเป็นประเพณีดั้งเดิมที่ยึดถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน

ชาวพวนบ้านทุ่งโฮ้งนับถือบรรพบุรุษ คือเจ้าชมพู นั่นเอง “ภิกษุทั้งหลาย เพราะมารดานั้นเป็นผู้มีอุปการะมาก แม้บุตรจะวางมารดาไว้บนงอยบ่าขวา บิดาไว้บนงอยบ่าซ้าย ด้วยหมายจักทำตอบแทนแก่ท่าน พึงประคับประคองในอวัยวะทั้งปวง ทำการบำรุงท่านผู้ดำรงอยู่บนงอยบ่าทั้ง 2 นั้นนั่นแล ด้วยกิจมีการอภิบาลเป็นต้น แม้มารดาบิดานั้น พึงนั่งถ่ายปัสสาวะและอุจจาระบนงอยบ่าทั้ง 2 ของบุตรนั้นแล บุตรนั้นถึงทำอยู่อย่างนั้นตลอด 100 ปี ก็ไม่อาจทำการตอบแทนแก่ท่านได้เลย แม้บุตรพึงสถาปนาบิดาไว้ในความเป็นพระเจ้าจักรพรรดิไฉไร แม้อย่างนั้น ก็ไม่อาจทำตอบแทนได้เหมือนกัน” ความเชื่อและหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในงานประเพณีทำฟ้าของชุมชนไทยพวน บ้านทุ่งโฮ้ง ที่คนส่วนใหญ่ประพฤติปฏิบัติสืบเนื่องกันมา นั่นก็คือ ความกตัญญูต่เวทีย

5. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งข้อเสนอแนะออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะในเชิงการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะในเชิงการนำผลการวิจัยไปปฏิบัติ

1) รัฐ หรือองค์กรปกครองระดับจังหวัด ควรส่งเสริมและเผยแพร่ประเพณีทำฟ้าในระดับจังหวัดและระดับประเทศ เพื่อเป็นตัวอย่างในวิถีดำเนินชีวิตที่ดีงามของชาวไทยพวน

2) ควรมีการส่งเสริมและสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวไทยพวน โดยเฉพาะประเพณีอื่นๆ ที่นอกเหนือจากประเพณีกำฟ้า

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาวีถีชีวิตชาวไทยพวนจากประเทศลาว เชียงขวาง
- 2) ควรมีการศึกษาวีถีชีวิตของชาวพวนทั่วประเทศไทย
- 3) ควรมีการศึกษาเชิงเปรียบเทียบรูปแบบและกระบวนการพัฒนาจริยธรรมในชุมชนไทยพวน
- 4) ควรศึกษาวีถีชีวิตปราชญ์ชาวบ้านของชุมชนไทยพวน ที่ดำเนินชีวิตเป็นแบบอย่างของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- พลเอกสายหยุด เกิดผล. ไทยพวน และข้อคิด เขียน พุด ท่า. กรุงเทพฯ: บริษัท พชรกานต์ พับลิเคชั่นจำกัด, 2537.
- มณี พะยอมยงค์. ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย. เชียงใหม่: ส ทรัพย์การพิมพ์, 2529.
- สุเทพ พรหมศิลป์. ไทยพวนบ้านหมี่. ลพบุรี: ม.ป.ท., 2536.
- โพธิ์ แคมลำเจียก. สืบสานพงศาวดารกลุ่มชนไทยพวน. กรุงเทพฯ: หจก.จงเจริญการพิมพ์, 2548.
- เสาวภา ไพบูลย์วัฒน์. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย: แนวทางการอนุรักษ์และการพัฒนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา, 2538.
- พันเอกวิเชียร วงศ์วิเศษ. ไทยพวน. สุโขทัย: พิมพ์เป็นอนุสรณ์เนื่องในงานทอดกฐินของ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2517.
- ประชิด สกฤณพัฒน์. วัฒนธรรมพื้นบ้านและประเพณีไทย. กรุงเทพมหานคร: ภูมิปัญญา, 2546.
- พระมหาประสพฤกษ์ จารุวาโท (รัตนวงศ์). “การศึกษาวิเคราะห์แนวความคิดเรื่องการบูชาใน พระพุทธศาสนา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2550.
- พระอนุสรณ์ กิตติวัฒน์. “ความเชื่อและคตินิยมที่ปรากฏในคัมภีร์อานิสงส์ปีใหม่ล้านนา.” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555.
- วตาวัลย์ อุดมศิลป์. “การศึกษาวิเคราะห์นิทานชาดกไทยพวนบ้านม่วงขาว ตำบลโคกปีบ อำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.

ศิริพร ครองเคหา. “ประเพณีของชาวไทยพวน บ้านโคกกระเทียม ตำบลโคกกระเทียม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต**: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2554.

สุชาพันธ์ ตาลรักษา. “การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยพวนขององค์การบริหารส่วนตำบลมะขามส้ม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี”. **รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. วิทยาลัยการปกครองส่วนท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.

**การจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล
อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา**
**Buddhist Tourist Management of Wat Pakho Chumpon
Sub-district, Sathingphra District, Songkhla Province**

พระปลัดกิจจา กิตติญาโณ

Phrapalad Kicca Kittiyano

พระครูวิรัตธรรมโชติ, กัณตภณ หนูทองแก้ว

Phrakruwiratdhammachot, Kantabhorn Nutongkeaw

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakornsridhammaraj Campus

E-mail: phraladkicca@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา 2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ของนักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา จำนวน 379 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายปิดและปลายเปิด โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.906 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบ t-test การทดสอบ F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญที่น้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

ผลการวิจัยพบว่า

1) นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$) เมื่อพิจารณา

เป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ทางพระพุทธศาสนา ด้านสถานที่ ด้านแรงจูงใจ และด้านการให้บริการ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

2) ผลการเปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ของนักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีอายุ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ดังนี้ ปัญหา พบว่า ด้านการให้บริการ มีความถี่สูงสุด ข้อที่ว่า ภาชนะรองรับขยะตามจุดต่าง ๆ มีน้อยเกินไป

แนวทางแก้ไขพบว่า ด้านการให้บริการ มีความถี่สูงสุด ข้อที่ว่า ควรมีการเพิ่มหรือการจัดเก็บขยะตามจุดต่าง ๆ ให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การจัดการ, การท่องเที่ยวเชิงพุทธ

Abstract

The objectives of this research were as follows 1) To study Buddhist Tourist Management of Wat Pakho Chumpon Sub-District, Sathing Phra District, Songkhla Province. 2) To compare on Buddhist Tourist Management of Wat Pakho Chumpon Sub-District, Sathing Phra District, Songkhla Province in terms of sexes, ages, degrees of education, and occupations as differently and 3) To study the suggestions on problem and resolution in buddhist tourist management of Wat Pakho Chumpon sub-District, Sathing Phra district, Songkhla Province. This is the quantitative research. The samples were people who live in Deluang sub-district administrative organization, Satingphra district, Songkhla province for 379 persons, the instrument for data collection was questionnaire both closed and open ended questions at the reliability of 0.906, data analysis by package computer program, the statistics were applied as follows; frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test, F-test and to test the difference mean in each pair by LSD method.

The findings were as follows:

1) The Buddhist Tourist Management of Wat Pakho Chumpon Sub-District, Sathing Phra District, Songkhla Province by overview was at more level ($\bar{X}=4.10$) for all aspects when considered in each aspect found that the aspect of Buddhist perceiving, location, incentive and service providing were at more level all aspects.

2) The comparative result on buddhist tourist management of Wat Pakho Chumpon sub-district, Sathing Phra district, Songkhla province in terms of sexes, ages, degrees of education, and occupations as differently found that sexes and degrees of education there were not different and in terms of ages and occupations found that there were different as statistically significance at .001.

3) The suggestions on buddhist tourist management of Wat Pakho Chumpon sub-district, Sathing Phra district, Songkhla province. The problem found that the aspect of service providing was the highest i.e. the garbage boxes were too less. The resolution found that the aspect of service providing was the highest i.e. there should have more garbage boxes.

Keywords: Management, Buddhist Tourist

1. บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศและประชาชนทุกระดับชั้น แหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามมีชื่อเสียง ย่อมเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวแล้วในแต่ละปีก็จะเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวชมหาความเพลิดเพลินและความรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ณ สถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ เป็นจำนวนมากทำให้เกิดการใช้จ่ายขึ้นในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว ทั้งการเดินทาง ขนส่ง ที่พัก อาหาร ของที่ระลึก การนำเที่ยว กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สร้างงานให้ประชาชน และเพิ่มรายได้ให้ประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วทุกภูมิภาค ตามนโยบายของรัฐบาล โดยส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตคนไทย โดยเน้นการประสานงานระหว่างเครือข่ายภาครัฐกับภาคเอกชน กระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวภายในประเทศที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการ สร้างสรรค์ประโยชน์ทั้งต่อสถาบันครอบครัวและต่อสังคม

โดยรวม อันจะนำไปสู่การสร้างและกระตุ้นจิตสำนึกรักษาสีงแวดล้อม รวมทั้งให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย

(พระมหาบุญพิเชษฐ์ จันทรเมือง: 2553: 2) การบริหารจัดการด้านแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและมรดกวัฒนธรรมควรเป็นเรื่องที่มีหลักประสานประสานกันหลายรูปแบบ รวมทั้งการบริหารทางธุรกิจ การจัดการรักษาสถานที่ซึ่งเป็นมรดก การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อุตสาหกรรมด้านขนส่ง โบราณคดี พิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มองเห็นสัมผัสได้ และผลผลิตต่าง ๆ ทางวัฒนธรรม การจัดการท่องเที่ยวในวัดแม่กระทั้งในพระอารามหลวงยังมีข้อจำกัดอยู่มากพอสมควร ทั้งด้านกายภาพ ด้านนโยบาย ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงศาสนา หรือ ทัวริสั่มพระทำบุญ ณ วัดสำคัญต่าง ๆ นับเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในกลุ่มความสนใจพิเศษที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในประเทศไทย ทั้งนี้เพราะตามคติความเชื่อที่ถือว่าการได้มาสักการะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ร่วมทำบุญ บริจาคทาน จะนำความเป็นสิริมงคลมาสู่ชีวิต และสร้างจิตใจที่ผ่องใส มาสู่ผู้ปฏิบัติตนเอง โดยจะเห็นได้ว่า "วัด" เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สะท้อนอารยธรรมและวิถีชีวิตของท้องถิ่น อันเป็นแหล่งรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ การศึกษา ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนอีกด้วย นอกจากวัดจะจัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่งแล้ววัดยังเป็นสถานที่ทำบุญในโอกาสต่าง ๆ ทั้งงานทำบุญที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยตรงและงานมงคลและงานอวมงคลของชาวบ้าน หรืออาจเรียกว่าวัดมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไทยเนื่องจากวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

(กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม: 2557: 15) วัดหรือศาสนสถานในปัจจุบันได้กลายเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนต่างให้ความสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นเหตุให้วัดหรือศาสนสถานบางแห่งได้ปรับบทบาทใหม่เพิ่ม จากเดิมที่เคยจำกัดไว้สำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติกิจของสงฆ์และศาสนพิธีของชาวบ้าน หรือเป็นสถานที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของผู้คนในชุมชนที่แต่ละวัดนั้นตั้งอยู่ กระทั่งกลายมาเป็นสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างถิ่น มีสาเหตุมาจากการที่วัดได้ขยายบทบาท โดยอาศัยคุณสมบัติของศาสนสถานเป็นแรงจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยว ซึ่งการปรับแต่งบทบาทของวัดในมิติของการท่องเที่ยวการไม่สูญเสียสภาพเดิมนั้น ยังสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานในโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว เส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนาปี พ.ศ. 2557 โดยกรมการศาสนา ในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม ที่สนับสนุนให้นำทุนทางวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นมาเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งบางแห่งก็เป็นมรดกของชุมชน ประกอบกับประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนา มีวัดเป็นศูนย์กลางของสังคมและคุณค่าอื่นดังกล่าว่าข้างต้น การผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงศาสนาและศิลปวัฒนธรรมจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีมิติของการพัฒนาจิตใจ ควบคู่ไปพร้อมกับ

ส่งเสริมความเป็นไทย ทั้งยังเป็นการสืบสานศาสนาและศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของไทยให้เป็นสิ่งที่ดำรงอยู่คู่ประเทศชาติ

วัดเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ เพราะมีพุทธศิลป์เป็นแหล่งจิตใจ พุทธศิลป์เป็นทัศนูปกรณ์ในการสอนธรรมะได้อย่างยอดเยี่ยม ฉะนั้นเมื่อศึกษาความหมายของพุทธศิลป์ให้ลึกซึ้ง ลงไปแล้วจะเห็นว่าเป็นเรื่องของธรรมะทั้งสิ้น จึงเห็นว่าการอนุรักษ์ไว้ซึ่งมีคุณค่าทางการดำรงพระพุทธศาสนาไว้ และเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย และยังเป็นแหล่งทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของชาติดีขึ้นได้ ฉะนั้นวัดจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ทรงคุณค่า เพราะเป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรม มีทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมเพียงแต่จะถ่ายทอดออกไปได้อย่างไร ถ้าเราไปแยกส่วน ไม่ได้มองอย่างต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผล เราก็จะทำได้เพียงแค่วัดเพื่อถ่ายรูปสวยงาม ชาวต่างชาติจำนวนมากที่มีพื้นฐานศาสนาและวัฒนธรรมต่างก็มาเพียงแค่อ่านรูป บางครั้งก็มาทำกริยาที่ไม่เหมาะสม คนไทยบางกลุ่มมาก็ไม่ได้สร้างเสริมปัญญา ส่วนหนึ่งอาจจะเพราะวัดไม่ได้แสดงบทบาทอย่างชัดเจนว่าจะพัฒนาสังคมทั้งที่บทบาทของวัดสามารถสนองประโยชน์ได้ทั้ง 2 ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมและด้านการนารายได้เข้ามาทำนุบำรุงวัด ทำนุบำรุงท้องถิ่น จังหวัดและประเทศโดยรวม ศาสนาเป็นรากเหง้าของการตั้งชุมชน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาวัดโดยเฉพาะวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา เนื่องจากวัดพะโคะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวโดยมี จำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี และเพื่อการศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคด้านต่าง ๆ ในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้วิจัยยังมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่เดินทางมาท่องเที่ยวในวัดพะโคะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธภายในวัด เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและตอบ สอนต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและเพื่อส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยววัดพะโคะ ให้เป็นที่รู้จักในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดและของประเทศไทยอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ของนักท่องเที่ยวที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลดีหลวง อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความรู้ทางพระพุทธศาสนา 2) ด้านสถานที่ 3) ด้านการสร้างแรงจูงใจ และ 4) ด้านการให้บริการ ดังแผนภูมิ ต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนการกำหนดการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ข้อตอนที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรจากปี 2558 เป็นจำนวนประชากรในปี 2559 ซึ่งมีจำนวน 7,124 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ดังนี้

$$\text{จากสูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	=	ขนาดของประชากร
	e	=	ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{7,124}{1 + 7,124 (0.05)^2} \\ &= \frac{7,124}{18.81} \end{aligned}$$

$$= 378.73 \quad = 379$$

จึงได้กลุ่มตัวอย่างสำหรับวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 379 คน

ขั้นตอนที่ 2 จากนั้นผู้วิจัยจึงคำนวณกลุ่มตัวอย่างแยกเป็นรายเดือนได้ ประชากรเดือนละ 593 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 31 คน จึงดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยกำหนด 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 8 คน (เฉพาะวันเสาร์-วันอาทิตย์) ใช้เทคนิควิธีการสุ่มโดยนับกลุ่มตัวอย่างคนที่ 8 ต่อจากนับกันอีก 8 คน ทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ จนครบ 31 คนต่อเดือน จนครบ 12 เดือน ซึ่งมีจำนวน 379 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยดำเนินการ ดังนี้

แบบสอบถามมีลักษณะปลายปิดและปลายเปิด โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของ (สุริย ศิริโกการภิมย์: 2546: 140) ลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 20 ข้อโดยแบ่งคำถามตามระดับการจัดการ ออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ทางพระพุทธศาสนา
2. ด้านสถานที่
3. ด้านการสร้างแรงจูงใจ
4. ด้านการให้บริการ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) ให้ตอบโดยเสรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม ศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อกราบเรียนพระครูปัญญูปิศาล เจ้าอาวาสวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดสงขลา

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวที่วัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา จำนวน 379 คน

3. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติทดสอบสมมติฐานโดยใช้ การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ทดสอบความแตกต่าง และค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

4. สรุปผลการวิจัย

1. นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา ของนักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน

1) นักท่องเที่ยวที่มีเพศ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) นักท่องเที่ยวที่มี อายุ และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของ วัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา ดังนี้ ปัญหา พบว่า ด้านการให้บริการ มีความถี่สูงสุด ข้อที่ว่า ภาชนะรองรับขยะตามจุดต่าง ๆ มีน้อยเกินไป

แนวทางแก้ไขพบว่า ด้านการให้บริการ มีความถี่สูงสุด ข้อที่ว่า ควรมีการเพิ่มหรือการจัดเก็บขยะตามจุดต่าง ๆ ให้มากขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสังขละ จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า วัดพะโคะ เป็นวัดที่มีความสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นเวลายาวนาน เป็นที่รู้จักของประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งในแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมกันอย่างมากมาย ซึ่งทางวัดก็ได้ให้ความสำคัญในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นอย่างดีเสมอมา มีการพัฒนาวัดให้มีสิ่ง

อำนวยความสะดวกมากขึ้นทั้งในด้านสถานที่จอดรถ ห้องน้ำห้องส้วม พัฒนาเส้นทางเข้าสู่วัดให้มีความสะดวกมากขึ้น มีการจัดการเกี่ยวกับการให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนา การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติของหลวงพ่อทวดและพุทธธรรม จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้ และรู้จักประวัติของวัดมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระสมุห์อนุรักษ์ อีร์สโก/ข้างเมือง** (2554: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ดลใจ มณีงาม** (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้มาเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผลงานวิจัยพบว่า ผู้มาเที่ยวมีความคิดเห็นการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาธรร สิริมงคล/มาตรา** (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพะโคะ ตำบลชุมพล อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) **ด้านความรู้ทางพระพุทธศาสนา** เจ้าอาวาสและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรส่งเสริมความรู้ให้พระหรือสามเณรในวัดมาเป็นมัคคุเทศก์ที่คอยแนะนำสถานที่สำคัญต่าง ๆ ภายในวัด การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนา การปฏิบัติธรรมโดยการรักษาศีล การให้ทาน และเจริญวิปัสสนากรรมฐานและการประชาสัมพันธ์วัดได้ดียิ่งขึ้น

2) **ด้านสถานที่** เจ้าอาวาสและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรดูแลและรักษาความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่น บริเวณห้องน้ำ ลานจอดรถ และภายในวัด เพราะความสะอาดเป็นสิ่งสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวเห็นแล้วเกิดความประทับใจในความสะอาดและเพื่อสุขอนามัยที่ดี ควรเพิ่มจำนวนป้ายบอกทางเข้าสู่สถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้ผู้มาเที่ยวสามารถวางแผนในการท่องเที่ยว ทั้งยังทำให้ได้รับความสะดวกสบายไม่เสียเวลาในการเดินทาง ควรเพิ่มป้ายจุดบริการต่าง ๆ เช่น ป้ายบอกที่สำหรับจอดรถ ป้ายบอกทางไปห้องน้ำ ป้ายบอกร้านค้า เป็นต้น

3) **ด้านแรงจูงใจ** เจ้าอาวาสและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรมีการประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้เข้ามาสนับสนุนกิจกรรม

การเรียนรู้และท่องเที่ยวของวัด โดยดำเนินการตามรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับการปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา เช่น การฝึกอบรมสมาธิวิปัสสนาแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจ โดยมีส่วนร่วมในฐานองค์การที่ให้การสนับสนุนทั้งความรู้ กระบวนการ และงบประมาณที่สอดคล้องกัน เช่น จัดทำเว็บไซต์เพื่อเป็นศูนย์รวมในการแสดงข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม ควรมีการพัฒนาสื่อและช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กว้างขวางออกไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจเพิ่มขึ้น

4) ด้านการให้บริการ เจ้าอาวาสและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรเพิ่มสถานที่จอดรถ เนื่องจากนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวมากขึ้นทุกปี ควรปรับปรุงบริการร้านค้าร้านอาหารและการจัดตั้งถังขยะไว้ตามจุดต่าง ๆ ให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้มาเที่ยวสะดวกในการทิ้งขยะต่าง ๆ เช่น ถังขยะหรือขวดน้ำดื่มให้เป็นที่เป็นทาง และไม่สร้างความสกปรกแก่สถานที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ และควรเพิ่มจำนวนห้องน้ำสำหรับบริการผู้มาเที่ยวให้มากขึ้น เพื่อสร้างความสะดวกแก่ผู้มาเที่ยว เจ้าหน้าที่ควรให้ข้อมูลและแนะนำผู้มาเที่ยวเพิ่มขึ้น เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่ผู้มาเที่ยว และความสะดวกรบายในการแนะนำข้อมูลหรือเส้นทางที่ผู้มาเที่ยวต้องการจะไปต่อ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

- 1) ควรมีการศึกษาในลักษณะกลุ่มตัวแปรตามเดียวกัน โดยขยายขอบข่ายของพื้นที่ในการทำวิจัยให้กว้างออกไปอีกหลายวัดที่มีโบราณสถานที่สำคัญ เพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายในการบริหารจัดการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธ
- 2) ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลายๆ ฝ่าย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลุ่มลึก หลากหลายมุมมอง
- 3) ควรมีการขยายขอบข่ายกลุ่มตัวแปรที่ศึกษา โดยเพิ่มปัจจัยที่เกี่ยวข้องหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ครอบคลุมยิ่งขึ้นในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). **แนวทางการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนา ปี 2557**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม.
- ดลใจ มณีงาม. (2550). “พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้มาเที่ยวที่มีต่อการบริหารจัดการสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พระมหาธัชธร สิริมงคลโสมตรา. (2556). “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขว พระอารามหลวง อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาบุญพิเชษฐ์ จันทร์เมือง. (2553). “การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอกในเกาะรัตนโกสินทร์”. **วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระสมุห์อนุรักษ์ อีสกโก. (2554). ช่างเมือง เรื่อง “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพุทธศักราช.

การศึกษาผลการคิดวิเคราะห์และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาสำนวนไทยโดยอาศัย
หลักการคิดแบบโยนิโสมนสิการ: กรณีศึกษา ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาครุ
ศาสตร์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

A Study of Analytical Thinking and Learning Achievement on
Thai Idiom Teaching by Yonisonamasakara using Case Based
Learning Method for Undergraduate Students of Education
Program in Nrru University

วรเดช มีแสงรุทร, จามจรี นิสัยนต์,
กุลวดี พุทหมงคล, รุ่งเพชร วรพงศาพิตย์, หทัยวรรณ มณีวงษ์
Waradet Mesangrutdharakul, Chamchuri Nisayant,
Kunvadee Buddhamongal, Rungbhet Vorabhongsathid, Hadaivan Manivong
Nakhornratchasima Rajabhat University
E-mail: vt.m.rudrakul@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ทำขึ้นเพื่อศึกษาแนวทางการใช้หลักโยนิโสมนสิการในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย โดยมุ่งเน้นการศึกษาเฉพาะนักศึกษาที่เรียนวิชาสำนวนไทย ในชั้นปีที่ 1 และ 3 ผลการศึกษาพบว่าการสอดแทรกความคิดเกี่ยวกับกลวิธีการใช้หลักโยนิโสมนสิการในการศึกษาสำนวนไทย เช่น สำนวนสุภาษิต โดยผ่านวรรณกรรมคำสอน และสุภาษิตที่มีที่มาจากวรรณคดีไทยนั้น ทำให้นักศึกษามีโอกาสใช้ระบบความคิดการค้นหาคำความจริง ตามหลักโยนิโสมนสิการมากที่สุด สำหรับสำนวนภาษาปัจจุบันจำเป็นต้องใช้ทฤษฎีการสร้างวาทกรรมเข้ามาเชื่อมโยงกับระบบการคิดแบบโยนิโสมนสิการ จึงจะทำให้เกิดประสิทธิผลขึ้น สำหรับการพัฒนาความคิดของนักศึกษา ระบบโยนิโสมนสิการสามารถใช้พัฒนาร่วมกับทฤษฎีการศึกษาและจิตวิทยาการสอนต่าง ๆ เนื่องจากเป็นกระบวนการค้นหาและตรวจสอบความจริงที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง ทำให้นักศึกษาในรายวิชาสำนวนไทยมีการพัฒนาเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ การวิจารณ์ และการคิดสังเคราะห์ด้วยระบบความคิดในระบบโยนิโสมนสิการ 1) ความสามารถในการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักศึกษาโดยใช้ชุดการเรียนสำนวนไทยเพื่อฝึกทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

2) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้สำนวนไทยเพื่อฝึกทักษะการคิดแบบโยนิโสณมสิการ รายวิชาสำนวนไทยในภาพรวมนักศึกษาเห็นด้วยกับการใช้แบบฝึกทักษะในระดับดีมาก

โดยที่ผลการวิจัยระดับช่วงอายุของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 3 ไม่มีปัญหาต่อการเรียนรู้ การคิดแบบโยนิโสณมสิการ

คำสำคัญ: โยนิโสณมสิการ, การคิดวิเคราะห์

Abstract

The research was conducted to study the use of the Yonisonamasikara to the development of language teaching Thailand, focusing on education, particularly students studying rhetoric Thailand in Year 1 and 3, the study found. the Fielded ideas about techniques used in the study's Critical Thinking on Thai program expressions such as proverbs, idioms and proverbs through didactic literature is literature from Thailand gave students the opportunity to explore the idea. real Yonisonamasikara it for the most current language is required to create a theoretical discourse into Critical Thinking to be made more effective for the development of ideas of students Yonisonamasikara system. milk music To be developed in conjunction with educational theory and psychology of teaching is different because the search process and verify the fact that the truly puts students in the course rhetoric Thailand has developed on analytical thinking, critical thinking and synthesis systems. The idea of the Yonisonamasikara system, there are:

1. The ability of students to think Oinios's milk by using a combination of learning idioms Thailand to practice thinking Oinios's milk after learning of higher learning significantly.

2. The students of the class action suit rhetoric Thailand to practice thinking the course music Oinios milk expression in Thailand as opposed to using student skill level is very good. The identical results were between ages of one and three year students have to learn to think on Yonisonamasikara system.

Keywords: Yonisonamasikara, Critical Thinking

1. บทนำ

สภาพสังคมไทยปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก สังคมไทยเริ่มเข้าสู่สังคมพหุวัฒนธรรม ทำให้มีความสับสนวุ่นวายในการดำเนินชีวิต ขณะที่ผู้คนในสังคมกำลังพัฒนาในด้านวัตถุ คนไทยรับเอาความเจริญทางเทคโนโลยีของตะวันตกเข้ามาใช้อย่างแพร่หลาย เช่น สื่อวิทยุโทรทัศน์ เกม อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์เคลื่อนที่สิ่งเหล่านี้ถ้าใช้และเสพโดยปราศจากวิจารณญาณแล้วจะทำให้เกิดการเสื่อมถอยทางด้านจิตใจ จึงก่อให้เกิดปัญหาทางด้านศีลธรรมมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏเป็นข่าวในสื่อมวลชนต่าง ๆ ทุก ๆ วัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมในสังคมไทย และเป็นภัยอันตรายต่อศีลธรรมสำหรับเยาวชน และนักศึกษาทั่วไปที่อาจจะไม่เข้าใจและยึดถือบุคคลที่ประพฤติไม่ดีไม่ถูกต้องเป็นแบบอย่าง (พระธรรมปิฎก, 2539)

การเรียนการสอนทางด้านการคิดวิเคราะห์และศีลธรรมของไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะการเรียนการสอนแบบบูรณาการและการนำหลักทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับศีลธรรมและคุณธรรมไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนต่าง ๆ อย่างจริงจัง (ประดิษฐ์ เตชนันท์, 2536)

การคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่ควรบูรณาการกับการเรียนการสอนทุก ๆ วิชา เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ได้แก้ปัญหาและฝึกเผชิญ สถานการณ์ต่าง ๆ อันจะในชีวิตจริง การใช้สื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับหลักการคิดวิเคราะห์เพื่อส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับการเรียนการสอน และการส่งเสริมศีลธรรมตามหลักพุทธศาสนาในการเรียนการสอนไม่สำเร็จเนื่องจาก ครูขาดความรู้ความเข้าใจ ในพระพุทธศาสนาและขาดวิธีการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่จะสอดแทรกหลักธรรมตามแนวคิดพุทธศาสนาเข้าไปเพื่อบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้การคิดวิเคราะห์ตามหลักพุทธศาสนา โดยมากครูส่วนใหญ่จะสอนให้นักศึกษาจำแต่ทฤษฎีอย่างเลื่อนลอยด้วยความรู้สึที่ใกล้เคียง (เสถียรพงศ์ วรรณปก, 2538) การส่งเสริมความคิดที่ถูกต้องต้องเป็นการคิดตาม แนวทางของพระพุทธเจ้าเป็นวิถีทางที่คิดอย่างแยบคาย คิดถูกวิธี คิดอย่างมีระเบียบ คิดหาเหตุผล และแสวงหาความรู้อยู่เสมอ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจจะพัฒนาการคิดวิเคราะห์ โดยใช้การคิดแบบโยนิโสมนสิการมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับวิชาภาษาไทย สำหรับนักศึกษาครุศาสตร์ชั้นปีที่ต่าง ๆ โดยเชื่อว่าวิธีการเรียนการสอนโดยใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์กับผู้เรียนทางด้านการวิเคราะห์สูงขึ้น และเป็นการฝึกให้ผู้เรียน คิดถูก คิดดี สามารถแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันหรือสถานการณ์จำลองในชั้นเรียนได้ และเป็นส่วนสนับสนุนให้ผู้เรียนเป็นบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรมในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการแบบบูรณาการในวิชาภาษาไทยให้กับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรสาขาภาษาไทยเพื่อส่งเสริมความรู้คู่คุณธรรม
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของการเรียนโดย การคิดแบบโยนิโสมนสิการในการพัฒนาการเรียนวิชาภาษาไทยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์วิจารณ์ที่ต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์อย่างแยกย่อย ให้กับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรสาขาภาษาไทยโดยผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของ นักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 จากแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์
3. เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้การคิดแบบโยนิโสมนสิการในการเรียนการสอนภาษาไทย โดยนักศึกษาสามารถผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ของจำนวนนักศึกษาทั้งหมด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตงานวิจัย

- 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรในการศึกษา ได้แก่ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ที่เรียนวิชาภาษาไทย ในหลักสูตรครุศาสตร์ ปีการศึกษา 2559 ทั้งหมด
กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 ที่เรียนวิชาภาษาไทย ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 30 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

2) ตัวแปรในการศึกษา

- (1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะภาษาไทยด้วยการคิดวิเคราะห์แบบโยนิโสมนสิการ รายวิชาการวิจัยในชั้นเรียน
- (2) ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และ 2) ความ คิดเห็นที่มีต่อแบบฝึกทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการกับภาษาไทยของนักศึกษา

2. ทฤษฎี สมมติฐานหรือกรอบแนวความคิด (Conceptual Framework)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการคิดแบบโยนิโสมนสิการของพุทธศาสนา มาประยุกต์ ใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยวิชาภาษาไทย โดยอาศัยการคิดตามแนวโยนิโสมนสิการ 10 วิธีคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) การคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2) การคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ 3) การคิดแบบสามัญลักษณะ 4) การคิดแบบอริยสัจ 5) การคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ 6) การคิดแบบคุณโทษและทางออก 7) การคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม 8) การคิด

แบบอุปายปลูกเร้าคุณธรรม 9) การคิดแบบมีสติอยู่กับอารมณ์ปัจจุบัน และ 10) การคิดแบบจำแนก
ในด้านความจริง ซึ่งมีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในการศึกษาดังนี้

1) ตัวแปรอิสระ

(1) การสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการคิด แบบโยนิโสมนสิการในการเรียนวิชา
ภาษาไทย

2) ตัวแปรตาม

(1) ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลในชั้นเรียน
(2) ความคิดเห็นที่มีต่อแบบฝึกทักษะการวิเคราะห์ภาษาไทยด้วยหลักโยนิโส
มนสิการ

3. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) ผู้วิจัยจึงได้กำหนด
แบบแผนการวิจัยครั้งนี้ โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ (One Group Pretest–Posttest Design)
โดยให้มีการทดสอบก่อนเรียน(Pretest) จากนั้นให้นักเรียนศึกษาศึกษาระบบการคิดแบบโยนิโสมน
สิการผ่านเหตุสมมุติในชั้นเรียนและทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest)

1) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

(1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง
(2) แผนการจัดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ภาษาไทยแบบโยนิโสมนสิการโดยใช้
การเรียนการสอนแบบกรณีศึกษา

(3) บทเรียนภาษาไทยการคิดวิเคราะห์ตามหลักโยนิโสมนสิการใช้การเรียนการสอนแบบกรณีศึกษา

(4) แบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์

(5) แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนโดยการสอนแบบกรณีศึกษา

(6) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

(7) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนแบบเรียนการคิดวิเคราะห์ภาษาไทยตามหลักโยนิโสมนสิการโดยใช้การเรียนการสอนแบบกรณีศึกษา

2) ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

(1) ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์ภาษาไทยด้วยระบบโยนิโสมนสิการแบบกรณีศึกษาให้นักศึกษาทราบ

1. ผู้วิจัยให้นักศึกษาจับคู่ผู้เรียน 2 คน ในห้องเรียน ได้กลุ่มนักศึกษาจำนวน 15 กลุ่ม หรือ 5 จำนวน 6 กลุ่ม จากกลุ่ม ตัวอย่าง 30 คน เพื่อทำกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอนร่วมกันในสถานการณ์จำลองต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาและวรรณกรรมไทยเพื่อพัฒนาแนวคิดแบบโยนิโสมนสิการ

2 ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์แบบโยนิโสมนสิการก่อนเรียน ซึ่งเป็นแบบทดสอบเป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนที่เกี่ยวกับศีลธรรมในวรรณกรรมไทยผ่านการวิเคราะห์ ตรวจสอบหาคุณภาพของข้อสอบแล้ว

3. ผู้วิจัยให้นักศึกษาศึกษาบทเรียนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ส่วนภาษาไทย กวีนิพนธ์ ภาษาสันสกฤต ภาษาและวัฒนธรรม ฯลฯ ผ่านศูนย์การเรียนรู้ในห้องเรียนของตนเอง และเพื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงในชุมชน และตามขั้นตอนของการเรียนการสอนแบบกรณีศึกษา

4. ผู้วิจัยประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาหลังเรียนโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนภาษาไทยด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการโดยการสอนแบบกรณีศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5. ผู้วิจัยให้นักศึกษาทำแบบประเมินความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน ซึ่งผ่านการวิเคราะห์ตรวจสอบหาคุณภาพของข้อสอบแล้ว

6. ผู้วิจัยให้นักศึกษาตอบแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนแบบโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการบูรณาการในการเรียนการสอนภาษาไทย

7. ขั้นสุดท้ายในการดำเนินการวิจัยสรุปและทำรูปเล่มรายงานการวิจัย

4. สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหาผลงานและการทำแบบทดสอบในชุดการเรียนรู้การสอนสำนวนไทย เพื่อฝึกทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักศึกษา ในกลุ่มทดลองผลการวิจัยการรู้จักคิดแบบโยนิโสมนสิการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคข้อมูลและข่าวสารด้วยปัญญา

1. ความสามารถในการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักศึกษา โดยใช้ชุดการเรียนรู้สำนวนไทย เพื่อฝึกทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

2. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อชุดการเรียนรู้สำนวนไทย เพื่อฝึกทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการรายวิชาสำนวนไทย ในภาพรวมนักศึกษาเห็นด้วยกับการใช้แบบฝึกทักษะในระดับดีมาก

5. อภิปรายผล

หลักการคิดสืบหาความจริงด้วยระบบโยนิโสมนสิการ สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิจักษ์ ประเมินคุณค่า และการคิดสังเคราะห์ให้กับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ในการเรียนการสอนวิชาสำนวนไทย ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ

1. มีนัยสำคัญของปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มเพื่อนที่ดีหรือกลุ่มกัลยาณมิตร ในระบบการพัฒนาความคิดเรื่องการอยู่ร่วมกัน และช่วยเหลือสังคมด้วยจิตอาสา แต่ไม่มีผลต่อการคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมการบริโภคข้อมูลและข่าวสารด้วยปัญญา

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแบบโยนิโสมนสิการของนักศึกษาก่อนและหลังเรียน พบว่า ความสามารถของนักศึกษาที่ใช้แบบฝึกทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการในชุดการเรียนรู้วิชาสำนวนไทย ด้วยระบบการคิดแบบโยนิโสมนสิการในรายวิชาสำนวนไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานของการวิจัยนั้น เนื่องมาจากการใช้แบบฝึกทักษะการคิดแบบโยนิโสมนสิการในชั้นเรียนทั้ง 2 ชั้นปีชั้นปีที่ 1 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาภาษาไทย และชั้นปีที่ 3 หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาจิตวิทยาภาษาไทย ได้ใช้ชุดการเรียนรู้วิชาสำนวนไทยด้วยระบบการคิดแบบโยนิโสมนสิการที่กำหนดช่วยส่งเสริมความสามารถในกระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการให้กับนักศึกษา ส่งเสริมในนักศึกษาประเมินความพึงพอใจต่อชุดการเรียนรู้การสอนดังกล่าวในระดับดีมาก

เนื่องจากการพัฒนาชุดการเรียนรู้ชุดการเรียนรู้วิชาสำนวนไทยด้วยระบบการคิดแบบโยนิโสมนสิการนั้นจะต้องใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการต่าง ๆ เช่น การใช้ทฤษฎีทางภาษาศาสตร์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียงและความหมายของคำ ที่มาของสำนวนไทยในวรรณคดีต่าง ๆ

การศึกษาอิทธิพลของความหมายของวาทกรรมนั้นที่มีต่อสังคมปัจจุบัน การสอดแทรกเนื้อหาสาระ เหตุการณ์โลกปัจจุบันซึ่งสัมพันธ์กับถ้อยคำสำนวนไทย ฯลฯ เพื่อสถานการณ์จำลองทางความคิด ให้นักศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ตามระบบความคิดแบบโยโสมนสิการ

เอกสารอ้างอิง

- ก่องแก้ว เจริญอักษร. (2539). การสอนแนวโยนิโสมนสิการ: กิจกรรม แบบฝึกหัดและ **คุณธรรม.วารสารครุศาสตร์.**
- เกียรติศักดิ์ วชิศิริ. (2553). “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบนาตนเองบนเว็บเพื่อเสริมสร้าง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับ ประถมศึกษา”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- เกษศิริ การเกษ. (2553). “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ แบบเรียนรู้โดยใช้ กรณีศึกษาที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียน ระดับประถมศึกษาปีที่ 6”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาครุศาสตร์ เทคโนโลยี. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- จิรวรรณ พงศ์สุวรรณสิน. (2542). “ผลการใช้ชุดฝึกการคิดตามแนวโยนิโสมนสิการที่มีต่อการ ตัดสินใจแก้ปัญหา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดท่ากฤษณา (สุขชัย ประชาสรรค์) จังหวัดชัยนาท”. **วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต** สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัชชา พัฒนากุล. (2533). “ผลของการใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์ ในการสอนต่อ ความสามารถในการ ตัดสินใจแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3”. **วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต** สาขาวิชาการประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่บ้านน้ำทรัพย์

หมู่ที่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

Participation in Efficiency economy in Bannamsub Village, Moo 9,
Kaengkrachan Sub-district, Kaengkrachan District, Phetchaburi Province

ธนนท์ คำเกลี้ยง, รัฐศิริรินทร์ ว่างานนท์,

Thananon Kamkleang, Ratsirin Wangkanon,

สมบูรณ์ ศิริสรธริรัญ, วุฒิสพร ญัฐรุจิโรจน์

Sombun Sirisanhira, Wissaporn Natrujirach

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Faculty of Humanities and Social Science, Mahidol University

E-mail: thananon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่บ้านน้ำทรัพย์ หมู่ที่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนในบ้านน้ำทรัพย์ หมู่ที่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี การศึกษาวิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนบ้านน้ำทรัพย์ จำนวน 20 ท่านเพื่อรับทราบการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง, การมีส่วนร่วม, การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This research aimed to study 1) the participation in the driving of sufficiency economy and 2) the sustainable development in Bannamsub Village, M. 9, Kaeng Krachan sub-district, Kaeng Krachan district, Phetchaburi province. Qualitative method was employed to respond to the research objectives. Indepth interview was manipulated with the village headman, assistant to the village headman, and villagers of Bannamsub Village; with the total of 20 people

for data collection. The collected data was analyzed by using descriptive statistics.

Keyword: Sufficient Economy, Participation, Sustainable Development

1. บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ 2520 ประเทศไทยเผชิญปัญหาทางเศรษฐกิจทั้งปัญหาที่เกิดจากปัจจัยภายนอกและปัญหาสถาบันการเงิน ตลอดจนปัญหาการดำเนินนโยบายการคลังในช่วงกลางทศวรรษ แต่อัตราการเจริญเติบโตของประเทศในช่วงดังกล่าวก็อยู่ในระดับที่น่าพอใจ (ประมาณร้อยละ 6 ต่อปี) โครงสร้างการผลิตของประเทศค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนจากประเทศเกษตรกรรมมาเป็นประเทศอุตสาหกรรม อัตราการเจริญเติบโตของไทยสูงขึ้นอย่างมากในช่วงต้นทศวรรษที่ 2530 โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเกินกว่าร้อยละสิบต่อปี ปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับการเจริญเติบโตของประเทศในเอเชียตะวันออก ซึ่ง ธนาคารโลกเรียกว่า “มหัศจรรย์แห่งเอเชียตะวันออก (East Asia Miracle)” (World Bank, 1993) (เฉลิมพงษ์ คงเจริญ, 2553)

ในช่วงที่ประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 นับเป็นบทเรียนสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงผลจากการพัฒนาที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศพึ่งพิงความรู้เงินลงทุนจากภายนอกประเทศเป็นหลักโดยไม่ได้สร้างความมั่นคงและเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีภายในประเทศให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายในและภายนอกจนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมไทยรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทยอย่างเป็นระบบด้วยการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาสถาบันครอบครัวชุมชนสถาบันศาสนาให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้และเจตคติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสมดุลและยั่งยืน (ณัฐพงศ์ ทองภักดีและวิศาล บุปผเวส, 2540: 4-6)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2549: 1) เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 41 ปี ดังจะเห็นได้ว่าปรากฏความหมายเป็นเชิงนัยเป็นครั้งแรกในพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี พ.ศ. 2517 ที่พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนหลักแนวคิดที่พึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมีกินพอใช้ของคนส่วนใหญ่ โดยใช้หลักความพอประมาณการคำนึงถึงการมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง

และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ที่ถูกต้องตามหลักวิชาและการมีคุณธรรมเป็นกรอบในการปฏิบัติและการดำรงชีวิต

ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญา สำหรับเป็นแนวทางการปฏิบัติตนไม่ว่าจะอยู่ใน กิจกรรมอาชีพใด โดยมีเป้าหมายสุดท้ายคือการมีชีวิตที่เจริญเติบโตในหน้าที่การงาน และมีความสมดุลรอบด้านอย่างยั่งยืนในระยะยาว จากการค้นคว้าพบว่า “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” สามารถนำไปบูรณาการเข้ากับวิถีชีวิตแบบไทยได้อย่างสอดคล้อง และเหมาะสม โดยใช้กรอบคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือความมีเหตุผล ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจที่เพียงพอ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว คือ การเลือกทำอะไรอย่างไม่เสี่ยง ที่มีจากความมีเหตุผล อีกทั้งยังมีหลากหลายวิธีให้เลือกทำได้ และความพอประมาณ คือการเลือกวิธีการที่จะทำ นำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน จากทางเลือกหลาย ๆ ทางได้อย่างเหมาะสมถูกต้องกับตัวเราในขณะนั้นมากที่สุด เมื่อนำทางเลือกมาปฏิบัติจะพบว่า ในการทำงานทุก ๆ ชิ้นจำเป็นต้องมีความรู้และคุณธรรมมาประกอบ จึงทำให้เกิดผลสำเร็จของงานตามต้องการอย่างยั่งยืน จึงกล่าวได้ว่า “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” จึงเป็นปรัชญาที่เหมาะสมในการวิเคราะห์แนวทางในการดำรงชีวิต

บ้านน้ำทรัพย์ หมู่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี อดีตเคยเป็นหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง หรือ อพป. ปัจจุบันกลับกลายเป็น ศูนย์เรียนรู้ ชุมชน และศูนย์ฝึกอาชีพ ที่ถือเป็นลำดับต้น ๆ ของประเทศ เป็นหมู่บ้านที่ได้ชื่อว่า มีจุดเด่นเรื่องความพอเพียง ชาวบ้านมีความรักใคร่สามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเอื้ออาทรและร่วมกันทำกิจกรรมของชุมชนอย่างพร้อมเพรียง เรียกว่า เป็นหมู่บ้านต้นแบบการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของจังหวัดเพชรบุรี

จากการศึกษาข้อมูลความสำเร็จของบ้านน้ำทรัพย์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการสนับสนุนโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวนโยบายของรัฐบาล และเป็นชุมชนหนึ่งที่น้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชน ผู้วิจัยจึงเลือกเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่จะศึกษาถึงความสำเร็จในการแปลงหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และเหมาะสมในการปฏิบัติและการปลูกจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นโดยศึกษาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่บ้านน้ำทรัพย์ หมู่ที่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่บ้านน้ำทรัพย์ หมู่ที่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนในบ้านน้ำทรัพย์ หมู่ที่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยดำเนินการสร้างจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนและแบบสัมภาษณ์นี้ได้ผ่านการตรวจสอบและรับรองจาก Institutional Review Board (IRB) เรียบร้อยแล้วโดยแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างคำถามครอบคลุมประเด็นเนื้อหาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงโดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 การเริ่มนำแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชุมชน ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชุมชน และส่วนที่ 4 ผลการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชุมชนที่ทำให้เกิดการพัฒนอย่งยั่งยืน

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวแทนประชาชนบ้านน้ำทรัพย์ หมู่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เก็บข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ตามประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสรุปและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบสามเส้า (triangulation) (อรุณี อ่อนสวัสดิ์ 2551: 282) ก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปสังเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีวิธีการตรวจสอบ 4 วิธีดังนี้

1) วิธีตรวจสอบด้านข้อมูล (data triangulation) เป็นการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากแหล่งหรือกลุ่มตัวอย่างที่ได้นั้นมีความถูกต้องไม่ โดยแหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบได้แก่

- แบ่งเวลา ถ้าเก็บข้อมูลเวลาต่างกัน จะได้ข้อมูลที่เหมือนกันหรือไม่
- แหล่งสถานที่ ถ้าเก็บข้อมูลต่างสถานที่กัน จะได้ข้อมูลเหมือนกันหรือไม่
- แหล่งบุคคล ถ้าบุคคลที่ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลที่ได้จะเหมือนเดิมหรือไม่

2) การตรวจสอบด้านผู้วิจัย (investigator triangulation) คือ ตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลแตกต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สังเกต แทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันสังเกตโดยตลอด ในกรณีที่ไม่แน่ใจในคุณภาพของผู้รวบรวมข้อมูลภาคสนาม ควรเปลี่ยนให้มีผู้วิจัยหลายคน

3) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการ เป็นการพิสูจน์ว่าหากใช้วิธีการเก็บข้อมูลวิธีที่ต่างกันจะได้ข้อมูลเหมือนกันหรือไม่

2. การวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ในพื้นที่บ้านน้ำทรัพย์ หมู่ที่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี เช่น แผ่นพับเผยแพร่ข้อมูลโครงการของบ้านน้ำทรัพย์ เว็บไซต์การแนะนำโครงการของบ้านน้ำทรัพย์

2) วิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม ในการบันทึกเสียง บันทึกข้อมูลตามโครงสร้างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ สรุบบันทึกข้อมูลประเด็นสำคัญๆ ฟังเสียงบันทึก ศึกษาภาพนิ่ง นำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลในการจัดบันทึกให้สอดคล้องตามประเด็นคำถาม

3) วิเคราะห์ข้อมูลจากผลสรุปจากเอกสาร และสรุปจากแบบโครงสร้างคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ มารวมสรุปก่อนนำไปเขียนรายงานเชิงพรรณนา

4) นำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการนำเสนอผลการศึกษาวิจัยในรูปของตารางรูปภาพประกอบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูลภาคสนาม

4. สรุปอภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่บ้านน้ำทรัพย์ หมู่ที่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

ชุมชนบ้านน้ำทรัพย์เริ่มนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เมื่อปี พ.ศ. 2540 จากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว(2517) ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งแก่ผู้เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา พ.ศ. 2517 คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขาจะว่าเมืองไทยล้ำสมัย ว่าเมืองไทยเซย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งใหม่ แต่เราอยู่อย่างพอมีพอกินและขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยพออยู่พอกินมีความสงบ ช่วยกันรักษาส่วนร่วมให้อยู่ที่พอสมควร ขออย่าพอควร พออยู่ พอกิน มีความสงบ ไม่ให้คนอื่นมาแย่งคุณสมบัตินี้ไปจากเราได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (2540) ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งแก่ผู้เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลเนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา พ.ศ. 2540 ถ้าสามารถจะเปลี่ยนให้กลับเป็นเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต้องทั้งหมด แม้จะไม่ถึงครึ่งอาจจะเศษหนึ่งส่วนสี่ก็สามารถที่จะอยู่ได้การแก้ไขจะต้องใช้เวลาไม่ใช่ง่าย ๆ โดยมากคนใจร้อนเพราะเดือดร้อน แต่ถ้าทำตั้งแต่เดี๋ยวนี้ก็จะสามารถที่จะแก้ไขได้ และตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) และฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ที่เผยแพร่โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) อันเนื่องมาจากการเกิดจากคนในชุมชนบ้านน้ำทรัพย์ประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น ภาวะเศรษฐกิจไม่ดี ไม่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่าย คนในชุมชนมีรายได้น้อย ไม่มีไร่เป็นของตนเอง ทำการเกษตรที่ไม่ก่อผลกำไร จึงก่อหนี้สินภาระผูกพัน ทำการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวจึงสิ้นเปลืองงบประมาณไปกับค่าปุ๋ย ค่าสารเคมีในการเพาะปลูก สอดคล้องกับพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระ

ชนมพรรษาในวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ทรงกล่าวไว้ว่า การใช้ปุ๋ยเคมีโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนต่อสุขภาพ ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาว เป็นความไม่พอเพียงเพราะสุดโต่ง ขาดความมีเหตุผล ในทางกลับกันการที่จะเลิกใช้สารเคมีเลือกใช้สารอินทรีย์เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีความเข้าใจเหตุผลว่าประโยชน์เป็นอย่างไร ต้นทุนเปลี่ยนแปลงอย่างไร อาจมีการใช้ที่ไม่เหมาะสมไม่ยั่งยืนได้ หากมีการวิเคราะห์ตามหลักปรัชญาอาจจะพบว่าสามารถใช้ปุ๋ยทั้งสองแบบในสัดส่วนที่เหมาะสมได้ อีกทั้งคนในชุมชนอยู่กันแบบต่างคนต่างอยู่ มีใจรั้นคอยปล้นชาวบ้าน อันเนื่องจากปัญหาทางเศรษฐกิจ การปลูกกล้วยาปลายนาเพราะมองว่าไม่ผิดกฎหมาย มียาเสพติด (ยาบ้า) ระบาดขาดความสามัคคี ทะเลาะเบาะแว้งกันมาก เกิดภัยธรรมชาติแห้งแล้งมาก การคมนาคมไม่สะดวก เข้าสู่ยุคข้าวยากหมากแพง เกิดไฟป่าบ่อยเนื่องจากคนลักลอบตัดไม้ คนชุมชนนิยมปลูกพืชเชิงเดี่ยว ดินแข็งปลูกต้นไม้ไม่งาม ไม่มีไส้เดือนในดิน ไม่มีแหล่งน้ำในการทำไร่ เลี้ยงสัตว์ไม่ค่อยดี มีความเชื่อโบราณในการสืบทอดอาชีพปลูกป่าป้องกันโรคไข้ป่า

หลังจากความยากลำบากที่เกิดขึ้นกับประชาชนบ้านน้ำทรัพย์ จึงทำให้ผู้ใหญ่บ้านมุ่งหาวิธีการที่จะทำให้ชาวบ้านเกิดความกินดีอยู่ดี จึงได้เริ่มนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเผยแพร่สู่ชุมชนชุมชนบ้านน้ำทรัพย์ ซึ่งท่านได้มีความคิดที่สอดคล้องกับ จรวยพร ธรณินทร์ (2552) ที่กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้พูดถึงวิธีการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่พูดถึงกรอบคิดในการตัดสินใจ เพื่อให้การพัฒนาเกิดประโยชน์ที่สุดต่อทุกคนท่าน จึงได้ส่งคนในชุมชนไปดูงานแล้วจึงกลับมาเผยแพร่ให้กับคนในชุมชน โดยใช้บุคคลต้นแบบ ผ่านกระบวนการสร้างแรงจูงใจเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และให้ความรู้ด้วยการสาธิตวิธีการนำไปใช้และทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้คนในชุมชนได้รับฟังจากการประชุมหมู่บ้านประจำทุก ๆ เดือน เดือนละ 1 ครั้ง โดยความรู้ที่ให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549) ได้เผยแพร่กรอบแนวคิดของสามองค์ประกอบหลักอันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนชุมชนตรงกับทฤษฎีของ จินตวีร์ เกษมสุข (2554) กล่าวคือ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจำเป็นต้องใช้วิธีการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการนำพาข่าวสารจากหน่วยงานภาครัฐบาลหรือเอกชนไปสู่ประชาชนผู้เป็นเป้าหมายสิ่งสำคัญในการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องการสื่อสารนั้น ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะถือว่าเป็นส่วนช่วยให้กระบวนการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์หรือแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในสังคมเป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น กล่าวคือประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิด ร่วมทำร่วมพัฒนาชุมชน ให้มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนสู่การแก้ไขปัญหาของสังคมและประเทศชาติได้ โดยการให้สิทธิ์กับผู้มาร่วมประชุมในการของบประมาณเป็นกลุ่มในระยะแรกของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชุมชนนั้น คนในชุมชนส่วนใหญ่ให้การยอมรับเป็นอย่างดีเนื่องจากการถูกสร้างแรงจูงใจโดยพระนามของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และความเชื่อมั่นในตัวของผู้ใหญ่บ้าน อีกทั้งผล

ของการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงออกมาดี จึงทำให้คนในชุมชนให้ความสนใจมากมายและเดินทางแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผ่านโครงการที่กลุ่มตัวอย่างได้ดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากมาย เช่น ปลุกผักปลอดสารพิษ ปลุกผักสวนครัวรั้วกินได้ ปลุกผลไม้ เช่น ถั่วฝักยาวพันธุ์ต่าง ๆ การทำปุ๋ยชีวภาพ เลี้ยงสัตว์ เกษตรผสมผสาน บัญชีรายรับรายจ่าย สหกรณ์ออมทรัพย์ ปลุกป่าเฉลิมพระเกียรติ ปลุกหญ้า ธนาคารข้าว วิสาหกิจชุมชน โฮมสเตย์ OTOP ขุดสระเพื่อใช้ในการปลูกผักและเลี้ยงสัตว์ ช่วยพัฒนาชุมชนโดยการทำความชุมชน ดูแลสร้างที่ม้าน้ำในการดูแลป่า สร้างบ้านอนุบาลปลา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาในวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ความพอเพียง คือ การทำเองในลักษณะที่เล็กหรือเล็กเล็กถึงการติดต่อการค้ากับภายนอก ทั้งในระดับชุมชนในองค์กรหรือระดับประเทศ ตามแต่กรณี การทำอะไรเองมีส่วนดีที่ทำให้ควบคุมการทำงานหรือการดำรงชีวิตของเราได้ แต่กิจกรรมดังกล่าวข้างต้นที่เน้นการกระทำเองก็มีโอกาสที่จะสร้างความไม่พอเพียงได้เช่นกัน เพราะหากทำสุดโต่งไป คือทำเองหมดโดยขาดความถนัด ทำให้มีต้นทุนที่สูงก็จะทำให้การพัฒนาไม่สมดุลและยั่งยืนได้ อีกทั้งคนในชุมชนยังมีโอกาสหรือส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอโครงการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในที่ประชุม ที่หมู่บ้านจะมีการประชุมกันเป็นประจำทุกเดือน ๆ ละ 1 ครั้ง เพื่อช่วยกันคิดและสร้างสรรค์ในชุมชนได้มีความสุขกันอย่างถ้วนหน้า โดยแบ่งเป็นกลุ่มในการนำเสนอ เช่น โครงการให้ผู้สูงอายุได้เดิน โครงการสนามฟุตบอลด้านยาเสพติด โครงการรณรงค์เพื่อหารายได้ รวมทั้งโครงการทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลวดี ล้อมทอง และวีระ ภัทรานนท์ (2550: 61-65) ที่พบว่า ผู้ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการได้ยินได้เห็น และได้อ่านผ่านการรับรู้จากสื่อที่เป็นบุคคลและสื่อมวลชนโดยเฉพาะการรับรู้จากผู้บริหารระดับสูงและจากวารสารของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์เป็นส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญมีความเข้าใจในองค์ประกอบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี สามารถแยกความแตกต่างขององค์ประกอบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยสามารถอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการพัฒนาที่ยั่งยืนในบ้านน้ำทรัพย์ หมู่ที่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

การพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนบ้านน้ำทรัพย์ หมู่ที่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย 3 มิติ คือ

- 1) มิติทางเศรษฐกิจ การทำให้เกิดดุลยภาพของการพัฒนา
- 2) มิติทางสังคม จะต้องรวมหมายถึง วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) มิติทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โดยผลการดำเนินโครงการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

มิติด้านเศรษฐกิจ ประชาชนมีชีวิตดีขึ้นจากการสามารถสร้างรายได้เฉลี่ยต่อเดือนดีขึ้นโดยเฉลี่ยจากเดิม 20,000 บาท/เดือน เพิ่มขึ้นเป็น 100,000/เดือน และประชาชนรู้จักการทำบัญชีรายรับรายจ่ายทำให้รู้จักออมเงิน ลดภาระหนี้ในระบบ เนื่องจากมีโครงการสหกรณ์ออมทรัพย์ สอดคล้องกับพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาในวันที่ 23 ธันวาคม 2542 ทรงกล่าวไว้ว่าความเป็นหนี้ โดยทั่วไปแสดงความไม่พอค้ำระหว่างรายจ่ายและรายรับแต่ในหลายกรณีการกู้เงินมีความจำเป็นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถให้แนวทางได้ว่าความเป็นหนี้เป็นความไม่พอเพียงหรือไม่โดยหากขนาดของหนี้เกินความพอประมาณขาดการวางแผนพิจารณาระยะยาวในขนาดของการกู้และความสามารถในการใช้คืนกู้มาในวัตถุประสงค์ที่ไม่มีเหตุผลเช่นการพนัน การบริโภคนิยมขาดการคำนึงถึงการสร้างภูมิคุ้มกันจากความเสี่ยงที่ทำให้ไม่สามารถชำระเงินกู้คืนได้ลักษณะเช่นนี้แสดงการเป็นหนี้ที่มีความไม่พอเพียงมีโอกาสที่จะเกิดปัญหาได้

มิติด้านสังคม เกิดความร่วมมือร่วมใจกันมากขึ้น เกิดความสามัคคีที่เหนียวแน่น ไม่มีสารเสพติดเข้ามาในชุมชนจากการเข้ามาร่วมแสดงโชว์จึงทำให้เด็ก ๆ ไม่มั่วสุมยาเสพติด ไม่มีโจรผู้ร้ายเพราะทุกคนมีรายได้ คนไม่อพยพออกนอกชุมชนเนื่องจากมีรายได้ภายในชุมชน มีการเพิ่มปริมาณรถโดยสารในชุมชนเพื่อความสะดวกในการคมนาคม คนในชุมชนส่วนใหญ่มีรถทุกครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับ**ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก (Neo-Classic Theory)** นักคิดตามทฤษฎีภาวะทันสมัยมองว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งในทางสังคมต้องดำเนินการร่วมกัน และมีส่วนสนับสนุนต่อแง่ความคิดความรู้ทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจซึ่งจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นเมืองมีรายได้ขึ้นจากเขตชนบทสู่เมืองพร้อมด้วยการเปลี่ยนแปลงอาชีพตามสภาพความเป็นอยู่ในเมืองทำให้ลักษณะโครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนไปนอกจากนี้ แนวโน้มต่างๆที่เกี่ยวกับระดับรายได้การศึกษาและโอกาสทางสังคมเพื่อมิให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมตลอดจนจะสามารถทำให้สมาชิกในสังคมสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนเองให้เหมาะสมที่สุด

อีกทั้งยังสามารถคงวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ และมีเพียงการแต่งกายที่เปลี่ยนแปลงไปตามสมัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ**พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต, 2551)** ได้อธิบายการพัฒนาอย่างยั่งยืนว่า “การพัฒนาอย่างยั่งยืนมีลักษณะที่เป็นบูรณาการ (Integrated) คือทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) หมายความว่า องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกันครบองค์และมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือ มีดุลยภาพ (Balance) หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือการทำให้งิจกรรมของมนุษย์สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ”และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กุลวดี ล้อมทอง และ วีระ ภัทรานนท์ (2550: 61-65)** ที่พบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองครอบครัวและการทำงานพบว่า

การประยุกต์ใช้กับตนเองและการประยุกต์ใช้กับครอบครัวคือสามารถจัดสรรรายได้ให้เพียงพอ กับค่าใช้จ่ายและยังมีเหลือเก็บออมมีการใช้เหตุผลเพื่อแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ เน้นเรื่องความ ประหยัดและคุ้มค่ามีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเสริมสร้างความรู้ควบคู่ เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเน้นเรื่องความซื่อสัตย์การประยุกต์ใช้กับการทำงานคือสามารถทำงาน ได้ทันต่อเวลามีการใช้เหตุผลเพื่อแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ เน้นเรื่องความจำเป็นและคุ้มค่ามีการ เตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเสริมสร้างความรู้ควบคู่เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเน้นเรื่องความ โปร่งใสตรวจสอบได้

มิติด้านสิ่งแวดล้อม ปลุกสิ่งใดก็ขึ้นดี เนื่องจากสภาพดินไม่เสื่อม ป่าก็ไม่ถูก ทำลายเพราะคนชุมชนช่วยกันดูแลและช่วยกันปลูกป่า สร้างระบบนิเวศที่แข็งแรง มีการพัฒนา หมู่บ้านโดยการปลูกป่าและถางหญ้า เดือนละ 1 ครั้ง มีความเจริญของบ้านเรือน และถนน ภายในชุมชน สอดคล้องกับ เกื้อ วงศ์บุญสิน (2538) กล่าวว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนทางด้าน นิเวศประกอบด้วย

1) เสถียรภาพระบบนิเวศ คนในสังคมจะต้องตระหนักและเห็นคุณค่าของ สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการจัดระบบนิเวศให้มีความสมดุลกับความต้องการของคนในสังคม รวมทั้งสภาพของทรัพยากรและระบบนิเวศที่มีอยู่ การสร้างเสถียรภาพระบบนิเวศสามารถทำได้ โดยใช้นโยบายสิ่งแวดล้อมแบบป้องกันล่วงหน้า (Preventive environmental policy) การบูรณะฟื้นฟู (Restoration of renewal) เป็นการช่วยเหลือและจัดการทรัพยากรการผลิต และสิ่งแวดล้อมที่ได้รับความเสียหายให้มีสภาพเหมือนเดิมหรือเทียบเท่าของเดิม ในการบูรณะ ฟื้นฟูต้องคำนึงถึงสมดุลธรรมชาติของทรัพยากรอื่นด้วย เพราะการเพิ่มทรัพยากรอย่างหนึ่งอาจ มีผลเสียต่อทรัพยากรอย่างอื่นได้ และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมบางประเภทที่มีคุณสมบัติที่สามารถดัดแปลง โดยใช้เทคโนโลยีสามารถใช้ประโยชน์ ได้หลายอย่าง เช่น การนำสิ่งอื่นมาใช้ทดแทนทรัพยากรบางอย่างที่มีขีดจำกัดและหมดเปลืองไป เนื่องจากบูรณะหรือมีราคาแพง ควรหาทรัพยากรที่สามารถนำมาใช้ทดแทนได้ (ราตรี ภารา, 2540: 15 – 16)

2) ชีตจำกัดการพัฒนาแบบยั่งยืนของระบบนิเวศ บางครั้งก็มีขีดจำกัดในการ นำมาพัฒนา โดยเฉพาะการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในจำนวนจำกัดจำเป็นที่จะต้องใช้อย่างประหยัด และมีความเหมาะสมที่จำเป็นมาใช้

3) ความหลากหลายทางด้านชีวภาพ วิธีวิทยาของการพัฒนาแบบยั่งยืน ทางด้านนี้จะต้องเน้นกระบวนการที่นำลักษณะทางด้านนิเวศวิทยาผสมผสาน เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อคนในสังคมที่นำมาใช้

จากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีเป้าหมายที่จะพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมคิดร่วมทำไปด้วยกัน รวมทั้งมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งมองบวก คิดบวก จึงทำให้ชุมชนบ้านน้ำ ทรัพย์เป็นชุมชนตัวอย่างเป็นหมู่บ้านเฉลิมพระเกียรติ และได้รับรางวัลแห่งเกียรติยศมากมาย

ทำให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่สร้างจากความศรัทธาให้ความร่วมมือ ร่วมคิดหาหนทางแก้ไขปัญหาของชุมชน ด้วยความพยายามและอาศัยความอดทนของคนในชุมชนที่สำคัญ คือ แกนนำในชุมชน โดยมีเจตนารมณ์อย่างแน่วแน่ที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นของตนก้าวหน้าด้วยความรู้ ความสามารถของคนในชุมชน จึงทำให้ประสบผลสำเร็จได้

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ชุมชน - ผู้นำชุมชนกระตุ้นคนในชุมชนให้เข้าใจผลดีของการดำเนินการตามนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงให้อย่างทั่วถึง และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้เห็นถึงผลของการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

ภาครัฐ - ภาครัฐต้องให้ความสำคัญและผลักดันให้หน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีความสมดุลในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งด้านสิ่งแวดล้อม อีกทั้งควรมีการจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง โดยการเชื่อมโยงบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงที่มีอยู่ และวิเคราะห์โครงการต่างที่มีอยู่ว่าประสบผลสำเร็จและล้มเหลว เพื่อเป็นต้นแบบแห่งการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ชุมชน - ผู้นำชุมชนลงพื้นที่อบรมสัมมนาประชาชนในชุมชน เพื่อกระตุ้นคนในชุมชนให้เข้าใจผลดีของการดำเนินการตามนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงให้อย่างทั่วถึง และสามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ เพื่อให้เห็นถึงผลของการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม

ชุมชน - จัดกลุ่มพี่เลี้ยงในการลงให้คำแนะนำแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อให้คนในชุมชนปฏิบัติได้ถูกต้องและให้ได้มาถึงผลผลิตที่ดี จนถึงกระบวนการสุดท้ายคือการจำหน่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งอาชีพที่ยั่งยืน

ภาครัฐ - หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับหลักการเงื่อนไข และแนวปฏิบัติตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ชุมชน และสังคมมากขึ้น เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ยึดทางสายกลาง สร้างความพอเพียงพอดีและพอใจที่สมเหตุสมผลให้เหมาะสมกับฐานะ และภาครัฐควรส่งเสริมและเผยแพร่ตัวอย่างการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำเนินชีวิตที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อกระตุ้นให้ได้้นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของผู้นำชุมชน เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการ หรือขั้นตอนในการขับเคลื่อน ให้ตรงตามความต้องการของผู้รับแนวทางไปปฏิบัติมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน, 2524.
- กำธน ไชยานนท์. “ความรู้และความตระหนักที่มีต่อการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุนในเขตปฏิรูปที่ดิน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา.” **วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.** (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) เชียงราย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2548.
- กุลวดี ล้อมทอง และ วีระ ภัทรานนท์. “การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ศึกษากรณีบุคลากรสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.” **ภาคินพนธ์ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2551.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. **การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย, 2549.
- จรวัยพร ธรณินทร์. **ทำดีถวายพ่อ ชีวิตพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร : สำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552.
- จินตวิรี เกษมสุข. **การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2554.
- ใจทิพย์ อุไพพานิช. “การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการสำนักปลัดกระทรวงกลาโหม”. **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**, 2557.
- เฉลิมพงษ์ คงเจริญ. **ระบบเศรษฐกิจไทยก่อนวิกฤติการณ์การเงิน พ.ศ. 2540**. กรุงเทพมหานคร: โครงการเมธีวิจัยอาวุโส สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2553.
- ชานนท์ หันสวาสดี. “ความคิดเห็นของข้าราชการเรือนจำจังหวัดนนทบุรีต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติ”. **ภาคินพนธ์คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์**, 2550.

- ณัฐพงศ์ ทองภักดีและวิศาล บุปผเวส. **ประเทศไทยในทศวรรษหน้า: วิสัยทัศน์ของ NIDA แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ**. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเนื่องในวาระครบรอบ 30 ปีแห่งการสถาปนาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2540.
- เดช กาญจนางกูร. **การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ**. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่, 2547.
- ถวิลวดี บุรีกุล. **การมีส่วนร่วม: แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ**. เอกสารประกอบการศึกษาดูงานของคณะกรรมการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2551.
- ทศมนพร พุทธจันทร์. “ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาข้าราชการจังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2547.
- ทัศนีย์ ม่วงจินดา. “การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมทหารราบที่ 11 รักษาพระองค์”. **ภาคินพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2552.
- นพพร เมื่อนันต์กุล. “การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต: กรณีศึกษาเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์”. **ภาคินพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2549.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. **คู่มือปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนเพื่อยกระดับรายได้ครัวเรือน**. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน, 2549.
- บัณฑิตา ดวงแก้ว. “การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการสังกัดกองการกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ กรมการทหารสื่อสาร”. **ภาคินพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2553.
- ปราณี พันธุมสินชัย. **การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน: ในสิ่งแวดล้อม 36 ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม**. เอกสารประกอบการสัมมนาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ครั้งที่ 4 สมฤดี นิโครวัฒน์ยังยงและคณะ. (บรรณาธิการ) กรุงเทพฯ: องค์การพัฒนาเอกชนร่วมจัดการสิ่งแวดล้อมสิ่งแวดล้อม 36, 2536.
- ปริญานุษ ธรรมปิยา. **การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2557)**. กรุงเทพฯ: บริษัท ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด, 2557.
- ปวัน มีนรัชเรื่องเดช. “การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชีวิตพอเพียงตามแนวพระราชดำริ”. **ภาคินพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2549.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **การพัฒนาที่ยั่งยืน = Sustainable development**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลบอลคิมทอง, 2551.

พระพรหมคุณาภรณ์. (ป.อ. ปยุตฺโต). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกลบอลคิมทอง, 2549.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. **เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยพัฒน์, 2550.

มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. “การศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต** สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549.

วลัยพรรณ จันทร์หอม. “การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของครูโรงเรียนกาญจนาภิเษก จังหวัดกาญจนบุรี”. **ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2553.

วาสิฏฐ์ ฌณีโชติ. “การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของนายทหารชั้นประทวน สังกัดกองพันทหารช่างที่ 9”. **ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2552.

วิษณุศากรณ์ วีระพันธ์. “การดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: อำเภอสว่างหา จังหวัดอ่างทอง”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2550.

สมศักดิ์ ตรงงาม. “การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี”. **ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2553.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

สายน้ำผึ้ง รัตนงาม. “ความคิดเห็นในการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาสมาชิกเสถียรธรรมสถาน”. **ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2547.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **สังขธรรมแห่งแนวพระราชดำริสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3**. วันที่สืบค้น. 25 พฤศจิกายน 2558

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. **เอกสารประกอบการประชุมคณะทำงานกำกับการดำเนินงานสำหรับการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการ**

- พัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2012 (Rio+20): ด้านสาระัตถะ ครั้งที่ 1/2554”. 20 กันยายน 2554 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (2554).
- สิริพร รัตนกำเนิด. “ความคิดเห็นของข้าราชการสำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร ต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต”. **ภาคินพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2550.
- สุรางค์พิมล สายโรจน์. “การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตของประชาชน: กรณีศึกษาชุมชนสหชุมชน โครงการเขตสายไหม กรุงเทพฯ”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยรังสิต, 2551.
- อรุณี อ่อนสวัสดิ์. **ระเบียบวิธีวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551.
- อัจฉรา ราชแก้ว. “การทำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของพนักงานขับรถโดยสารประจำทาง จังหวัดปทุมธานี”. **ภาคินพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2550.
- อจรรววรรณ ไชยะเชียว. “การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสันกอง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2550.
- อุดมพร อมรรธรรม. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ: แสงดาวการพิมพ์, 2549.
- เอื้องทิพย์ เกตุทราย. “การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลคลองพระอุดมอำเภอปากเกร็ดจังหวัดนนทบุรี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2551.
- Cohen, J.M. and Uphoff, N. Rural. **Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation**. New York: Cornell University, 1977.
- Kenwood A.G. and Loughheed A.L. 1999. **The Growth of the International Economy 1820-2000**. London: Routledge.
- ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์**
การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, (ระบบออนไลน์). <http://www.eto.ku.ac.th/s-e/build-th.html>. (สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2559)
- โครงการจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**, (ระบบออนไลน์). <http://www.sedb.org>. (สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2559)

- โครงการพระราชดำริ. (ระบบออนไลน์). <http://www.kamphaengphet.go.th/kmp.html>. (สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2559)
- บ้านน้ำทรัพย์ หมู่ที่ 9 ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี (ระบบออนไลน์). http://www.neric-club.com/webboard_detail.php?qid=328. (สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2559)
- วารสารศึกษาศาสตร์ ปีที่ 19 ฉบับที่ 3 เดือนมิถุนายน 2551-กันยายน 2551. (ระบบออนไลน์). <https://www.tci-thaijo.org/index.php/edubuu/article/viewFile/18648/16414>. (สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2559)
- สปันซ์ ชิดานนท์. เศรษฐกิจเพียงพอ: หนทางสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. (2559). (ระบบออนไลน์). http://services.dpt.go.th/dpt_kmcenter/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=1. (สืบค้นเมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2559)
- เศรษฐกิจพอเพียง. (ระบบออนไลน์). http://www.rta.mi.th/21610u/Data/Data_pro/Popeaing/1.htm. (สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2559)
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (ระบบออนไลน์). http://www.fisheries.go.th/cf-kung_krabaen/kkb5.html. (สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2559)
- องค์การบริหารส่วนตำบลแสนตอ อ.ชาณุวรลักษบุรี จ.กำแพงเพชร. (ระบบออนไลน์). <http://www.santo-kp.go.th/social.php>. (สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2559)

**แนวทางการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อการปลูกพืช
ระยะสั้นชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี**
**Guidelines for Soil Improvement Traditional Technology the
Rotated Crops Community Pong, Banglamung District,
Chonburi Province**

นายคลังวิทย์ อุทัยเรือง
Khangwit Uthairueang
ปิยศักดิ์ สีดา, กชนิภา อุดมทวี
Piyasak Sida, Kachanibha Udomtawi
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
Surin Rajabhat University
E-mail: khangwit.ut@gmail.com

บทคัดย่อ

แนวทางการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อการปลูกพืชระยะสั้นชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านต่อการปลูกพืชระยะสั้นชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบด้านการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้าน ศูนย์เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี 3) เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านต่อการปลูกพืชระยะสั้นที่เหมาะสมกับชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และสรุปผลการวิจัยด้วยกระบวนการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร

ผลการวิจัยพบว่า

ชุมชนตำบลโป่งมีการเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียงและสมาชิกกลุ่มมีการปลูกผักสวนครัวเพื่อการบริโภคและจำหน่าย ซึ่งกลุ่มปลูกผักมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับปรุงดินเพื่อการประหยัดต้นทุน และการปรับปรุงคุณภาพดินเพื่อการปลูกผักสวนครัว เช่น ชะอม มะเขือ มะนาว ถั่วฝักยาว การเพาะปลูกมีการใช้ปุ๋ยคอกที่ผลิตจากมูลหมู มูลไก่ มูลวัว มูลควาย และการผลิตน้ำหมักชีวภาพจากพืชหรือวัสดุเหลือใช้เพื่อการเจริญเติบโตของพืช สภาพปัญหาการปรับปรุงดินเพื่อการเพาะปลูกพืชระยะสั้นของชุมชนตำบลบ้านโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ชุมชนตำบลบ้านโป่งเป็นชุมชนตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ห่างจากชายฝั่งทะเลประมาณ 15 กิโลเมตร ซึ่งเป็นที่ทราบว่าพื้นที่ดังกล่าวจะได้รับผลกระทบ

จากน้ำทะเล จึงส่งผลให้ดินมีความเค็มสูงไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูกพืช ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวมีการมุ่งเน้นทางอุตสาหกรรมเพื่อการค้าและการส่งออกจึงมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรจึงลดลงและเสื่อมอย่างรวดเร็ว

ชุมชนต้นแบบศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ได้นำแนวความคิดทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นแรงบันดาลใจให้ทางชมรมกิจกรรมธรรมชาติ ออกแผนรณรงค์เผยแพร่ และให้ความรู้ในเรื่องการทำกิจกรรมธรรมชาติ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าแนวทางดังกล่าวสามารถพึ่งตนเองได้ เช่น การใช้สมุนไพรธรรมชาติในนาข้าว ทั้งพืชผักและไม้ผล รวมถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์เพื่อนำมูลสัตว์ดังกล่าวมาเป็นส่วนผสมของปุ๋ยอินทรีย์

แนวทางการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านต่อการปลูกพืชระยะสั้นที่เหมาะสมกับชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ดังนี้ 1) การรณรงค์โดยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืชระยะสั้นอย่างมีระบบ 2) การจัดตั้งโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์และผลิตน้ำหมักชีวภาพ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพจะนำมาซึ่งการปรับปรุงคุณภาพดินเพื่อการปลูกพืชระยะสั้นอย่างยั่งยืน และสามารถลดต้นทุนในการปลูกพืช 3) การรณรงค์และให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชหมุนเวียนที่เหมาะสมกับพื้นที่ชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และ 4) การปรับปรุงคุณภาพดินด้วยการจัดการสภาพแวดล้อม

คำสำคัญ: การปรับปรุงคุณภาพดิน, เทคโนโลยีพื้นบ้าน, พืชระยะสั้น

Abstract

Guidelines for Soil improvement traditional technology the Rotated crops community Pong, Banglamung district, Chonburi province ; 1) to study the Soil improvement traditional technology in Rotated crops community Pong, Banglamung district, Chonburi province 2) to study the Community model Soil improvement traditional technology Nature farming Mab Aung, tambon Nong Bon Daeng, District BanBung, Chonburi province Center, 3) to study the Guidelines for Soil improvement traditional technology the Rotated crops community Pong, Banglamung district, Chonburi province. The study is a qualitative research, The data were collected by observation and participation, and create an unstructured interview, Conclusions and discussion groups with experts in the field of agriculture.

The study found that:

community Pong has to learn the sufficiency economy, And membership has grown vegetables for consumption and sale, The vegetables grown using organic fertilizer to the soil to improve cost savings, and improving the soil for planting vegetables such as acacia pennata Climbing wattle, lemon, banana, the crop is used to produce manure from pig dung, Chicken dung, cow dung, buffalo dung, and the production of bio-fermentation of plant material for plant growth, Problems soil for cultivation of short-term community Pong, Banglamung district, Chonburi province found that Ban Pong district community is a community located in the eastern part of the country, away from the coast, about 15 kilometers, which is well known that such areas will be affected by sea. As a result, high salinity soil unfit for cultivation. The area has an industrial focus for trade and exports, has set the industry. Farmers reduced planting areas and deteriorating rapidly. The natural ruminant farming model community center. The introduction of new concepts, theories and philosophy sufficiency economy of His Majesty King Bhumibol Adulyadej. Is inspired by nature, farming community, With the campaign broadcast and knowledge of the farming nature. to prove that such an approach can be as self-reliant. the use of natural herbs in rice, as well as vegetables and fruit, Including aquaculture the animal such as a mixture of organic fertilizer.

Keyword: Soil Improvement, Traditional Technology, Rotated Crops

1. บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ให้แนวทางและแนวความคิดที่เป็นทางออกให้แก่พสกนิกร รอดพ้นจากทุกข์โศกเหมือนทุกครั้งในประเทศประสบการณ์วิกฤติต่าง ๆ พระองค์ทรงพระราชทานข้อคิดให้คนไทยแสวงหาวิถีชีวิตที่เป็นแบบพออยู่พอกิน หรือพอเพียง เพื่อเผชิญกับวิกฤติเศรษฐกิจ ตามที่ทรงมี (พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540) เกี่ยวกับการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิด “พออยู่พอกิน” เป็นแนวคิดที่พระองค์ทรงมีพระราชดำริมาเมื่อปี พ.ศ. 2517 และได้พระราชทานกระแสรับสั่งเตือนสติทั้งรัฐบาลและประชาชนมาแล้วในหลายโอกาส ดังเช่นในปี 2517 ที่ทรงชี้ให้เห็นว่าประเทศอื่นจะพัฒนาอย่างไรก็เป็นเรื่องของเขาสำหรับประเทศไทยของเรานั้น ความสำคัญอยู่ที่ประชาชนมีความพออยู่พอกินและมีความมั่นคง “ทฤษฎีใหม่” เป็นแนวความคิดหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบ

พอเพียงที่ทรงพระราชทานให้รัฐบาล เกษตรกร และสาธารณชนน้อมรับใส่เกล้าและนำไปปฏิบัติ เพื่อให้มีความเป็นอยู่แบบพอมี พอกินต่อไป (ปิยบุตร หล่อไกรเลิศ, 2547: 46)

ปัจจุบันผู้นำท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติเศรษฐกิจแบบพอเพียง ตามแนวทฤษฎีใหม่ให้แก่ชาวบ้านในท้องถิ่นของตนที่รับผิดชอบ เพื่อให้ชาวบ้านสามารถปฏิบัติและดำเนินชีวิตได้อย่างพอมีพอกิน สามารถพึ่งพาตนเองได้ เป็นการสร้างศักยภาพของประเทศในการพึ่งพาตนเอง สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจไทยให้สามารถยืนหยัดได้ในประชาคมโลก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่นำมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้น กับสังคมไทย เพื่อมุ่งพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเองเรียบง่าย ประหยัดและเป็นธรรมชาติ ตลอดจนสอดคล้องกับปัญหาภูมิภาคต่าง ๆ โดยการประสานความร่วมมือกันเป็นหลัก อันเป็นระบบของวิถีชีวิตทั้งหมดที่ครอบคลุมทั้งสังคม วัฒนธรรม ศาสนา สิ่งแวดล้อมและการปกครอง ซึ่งกำลังได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั่วไป ทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547: 46)

โครงการพัฒนาชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ ปัจจุบันรัฐบาลได้เน้นการพัฒนาประเทศโดยใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2550-2554) มุ่งพัฒนาสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน โดยนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่มาปฏิบัติ และตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีภูมิคุ้มกัน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ โดยการพัฒนาคนให้มีความรอบรู้คู่กับการเสริมสร้างคุณธรรมให้เข้มแข็ง พัฒนาคุณภาพคนให้มีพื้นฐานจิตใจที่ดี รู้รักสามัคคี และสืบสานวัฒนธรรม จารีตประเพณี และค่านิยมที่ดีงาม มีร่างกายแข็งแรง ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องอย่างเท่าเทียมกัน สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต พร้อมทั้งเร่งพัฒนาให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ควบคู่กับการต่อยอด และใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนด้วยการบูรณาการกระบวนการ

ผลิตบัณฑิตภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุลเน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชนและการสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพ สร้างรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน และนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจนในชุมชน (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539: 1-2) โดยนำภูมิปัญญาและศักยภาพของท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา โดยการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสู่วิสาหกิจชุมชนให้มีความท้องถิ่นมาเป็นแนวทางในการจัดการ เช่น ภูมิปัญญาการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อการปลูกพืชระยะสั้น ซึ่งเป็นภูมิปัญญาการจัดการดินเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับทุนของชุมชน

การปรับปรุงและการจัดการดินให้มีความอุดมสมบูรณ์และสมดุล เป็นหลักเบื้องต้นของเกษตรกรอินทรีย์เพราะถ้าดินดีพืชย่อมแข็งแรงและสมบูรณ์ ซึ่งการปรับปรุงดินในแนวทางเกษตรกรอินทรีย์นี้จะใช้แนวทางชีวภาพเป็นหลัก ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อการฟื้นฟูบำรุงดินและปรับปรุงสมดุลของธาตุอาหารในดินไปพร้อมกัน ในการปรับปรุงดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้าน เช่น การจัดการอินทรีย์วัตถุในไร่นาโดยการไม่เผาฟาง การจัดการใช้ที่ดินอย่างอนุรักษ์โดยการป้องกันดินเค็ม หรือการป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดินหรือการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ประเภทต่าง ๆ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยชีวภาพ การปลูกพืชคลุมดิน ความสำคัญของดินต่อการเกษตรเป็นเรื่องที่ตระหนักรู้กันมานาน ภูมิปัญญาพื้นบ้านมีวิธีการในการจำแนกและวิเคราะห์ดิน ตลอดจนการคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการทำการเกษตรแต่ละประเภท เพราะว่าดินเป็นจุดศูนย์กลางของวงจรธาตุอาหารพืช โดยเฉพาะไนโตรเจนและคาร์บอน แต่ยักรวมถึงการที่ดินเป็นแหล่งกำเนิดและที่อยู่ของสิ่งมีชีวิตมากมายมหาศาล ตลอดจนปัญหาความไม่ยั่งยืนของการเกษตรมีสาเหตุมาจากความเสื่อมโทรมของดินเป็นสำคัญ ดังนั้นการจัดการดินอย่างถูกต้องจึงเป็นหัวใจของเกษตรกรอินทรีย์ จากการศึกษาชุมชนต้นแบบโดยการเข้าร่วมกิจกรรมการปรับปรุงคุณภาพดินของศูนย์เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา ภูมิปัญญาการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อการปลูกพืชระยะสั้นชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านต่อการปลูกพืชระยะสั้นชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาชุมชนต้นแบบด้านการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านศูนย์เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านต่อการปลูกพืชระยะสั้นที่เหมาะสมกับชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่อง ภูมิปัญญาการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อการปลูกพืชระยะสั้นบ้านหนองตะแบก ตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ผู้ศึกษาได้ดำเนินการกำหนดระเบียบวิธีการศึกษาขึ้นมาเพื่อแสดงให้เห็นถึงทิศทางการวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามขอบเขตและขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ศึกษา คือ ผู้นำชุมชนด้านเกษตรอินทรีย์ศูนย์เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี และเกษตรกรผู้ปลูกพืชระยะสั้นชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้นำชุมชน ราษฎรชาวบ้านศูนย์เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี และเกษตรกรผู้ปลูกพืชระยะสั้นชุมชนบ้านหนองตะแบก ตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 10 ท่าน

2. พื้นที่ที่ศึกษา พื้นที่ชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และชุมชนศูนย์เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

3. ระยะเวลาที่ศึกษา การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2559

4. วิธีการศึกษา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษา ได้มีวิธีการศึกษาวิจัยดังนี้

1) การสังเกต (Observation) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาใช้การสังเกต คือ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ผู้ศึกษา ได้ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ได้แก่ การสังเกตสภาพทางกายภาพของชุมชน การดำเนินชีวิตของชาวชุมชน หรือการดำเนิน กิจกรรมเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพดินของชุมชนที่ศึกษา

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview) โดยสร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเป็น คำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้การสัมภาษณ์เป็นไปในลักษณะยืดหยุ่นและได้ข้อมูลที่ครอบคลุม การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารจากการประชุมของกลุ่มในแต่ละครั้ง และบัญชีรายรับ - รายจ่าย และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ ในการวางแผนสร้างกรอบแนวคิดสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทชุมชน

3) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสังเคราะห์และสรุปภูมิปัญญาการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อการปลูกพืชระยะสั้น และจัดกระบวนการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญและสรุปแนวทางการจัดการภูมิปัญญาการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านที่เหมาะสมเพื่อการปลูกพืชระยะสั้นชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดย

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเกษตรกรผู้ปลูกพืชระยะสั้นชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และชุมชนต้นแบบด้านเกษตรอินทรีย์ศูนย์เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี และศึกษาเอกสารทางวิชาการด้านภูมิปัญญาพื้นบ้าน การจัดการอินทรีย์วัตถุในแปลงผัก ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ภูมิปัญญาพื้นบ้านการจัดการใช้ที่ดิน อย่างอนุรักษ์โดยการป้องกันดินเค็มหรือการป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ภูมิปัญญาพื้นบ้านการใช้น้ำหมักชีวภาพ

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามที่เก็บ ข้อมูลตามเครื่องมือที่กำหนดไว้ในการศึกษา ซึ่งผู้ศึกษาดำเนินการศึกษเป็น 3 ระยะ ดังนี้

(1) ศึกษาวิธีการจัดการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านเพื่อการปลูกพืชระยะสั้นชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

(2) ระยะที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนต้นแบบด้านการปรับปรุงดิน ศูนย์เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

(3) ระยะที่ 3 รวบรวมข้อมูลการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

(4) ระยะที่ 4 สรุปผลการดำเนินการทั้งหมด โดยใช้วิธีบรรยายพรรณนา และสรุปข้อมูลภูมิปัญญาพื้นบ้านของศูนย์เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรีและเกษตรกรผู้ปลูกพืชระยะสั้นชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

6. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ในการศึกษครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือตามวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นสื่อในการเก็บรวบรวมมีดังนี้

1) แบบสังเกต (Observational Form) โดยสร้างตามวัตถุประสงค์ด้านดำเนินการของชุมชนต้นแบบด้านการปรับปรุงดินด้วยภูมิปัญญาพื้นบ้านเกษตรกรผู้ปลูกพืชระยะสั้นชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และศูนย์เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

2) แบบสัมภาษณ์ (Interview Guide) โดยสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์

3) แบบบันทึกภาคสนาม (Field Notes) เป็นเครื่องมือที่ใช้บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ของผู้ศึกษาเพื่อป้องกันการลืม เพราะในบางครั้งการจำเพียง

อย่าง เดียวอาจทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์เพียงพอ โดยการบันทึกตามประเด็นที่ต้องการจะทราบจาก

4) กล้องถ่ายรูปและเครื่องบันทึกเสียง เทป วิดีทัศน์ เพื่อใช้ประกอบการเก็บข้อมูลในขณะทำการวิจัย

7. ขั้นตอนการวิจัย

1) ขั้นเตรียมการ

(1) ค้นหาหาข้อมูล เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่ศึกษาและชุมชนต้นแบบ หรือชุมชนเป้าหมายที่จะนำมาคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัย ทั้งจากอินเทอร์เน็ต หรือสอบถามจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(2) ศึกษาภูมิปัญญาการปรับปรุงดินด้วย ภูมิปัญญาพื้นบ้านของศูนย์ เกษตรกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี และ เกษตรกรผู้ปลูกพืชระยะสั้นชุมชนบ้านหนองตะแบก ตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

2) ขั้นปฏิบัติการ

(1) จัดทำฐานข้อมูลหมู่บ้านและชุมชนต้นแบบ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ และข้อมูลบริบทชุมชนด้านกายภาพและการปลูกพืชระยะสั้น ข้อมูลด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ข้อมูลด้านการศึกษา ศาสนา ประเพณีศิลปวัฒนธรรม การจัดตั้งสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

(2) ผู้ศึกษาติดต่อผู้นำหมู่บ้านหรือชุมชนต้นแบบ

(3) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม

3) ขั้นสรุปผลการวิจัย

การสรุปข้อมูล วิเคราะห์ สังเคราะห์ และข้อเสนอแนะ เพื่อจัดทำรายงาน ผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์

4) การจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้ศึกษาจาก เอกสารงานวิจัย การสังเกต การสัมภาษณ์แบบไม่มี โครงสร้าง ผู้ศึกษาจะนำมารวมและวิเคราะห์สรุปผลโดยวิธีการบรรยายเชิงพรรณนา เพื่อให้ได้มาซึ่งการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น เข้าร่วมรับฟังการประชุมสมาชิกกลุ่ม เพื่อรับฟัง ข้อมูลต่าง ๆ จดบันทึกไว้ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งเป็นการ สัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการถามจากประเด็นคำถาม

4. สรุปผลการวิจัย

เทศบาลตำบลโป่ง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ประกาศ ณ วันที่ 24 สิงหาคม 2550 ได้กำหนดเขตเทศบาลตำบลโป่ง โดยให้มีเขตดังต่อไปนี้ ด้านทิศเหนือ ติดต่อกับตำบล

หนองปลาไหล ด้านทิศใต้ติดต่อกับตำบลห้วยใหญ่ และจังหวัดระยอง ด้านทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลเขาไม้แก้ว ด้านทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลหนองปรือ ตำบลโป่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 78.60 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นพื้นที่ 49,125 ไร่ เขตการปกครองของเทศบาลแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน

ชุมชนของเทศบาลตำบลโป่งโดยการนำของ นายประเนม สิริรูป ซึ่งดำรงตำแหน่งนายกเทศบาลตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี มีการจัดตั้งชุมชนภายในเขตเทศบาลจำนวน 13 ชุมชน ประกอบด้วย มีการตั้งคณะกรรมการคณะกรรมการชุมชนจะทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นกับเทศบาลในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาการบริหาร และการดำเนินกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ให้ลุล่วงตามวัตถุประสงค์ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นให้เป็นไปด้วยดี การจัดตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรมโดยมีคณะกรรมการดำเนินงานของและกลุ่มการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

1. การปรับปรุงคุณภาพดินของชุมชนตำบลบ้านโป่ง

พื้นดินของชุมชนตำบลบ้านโป่งเป็นดินร่วนปนทราย หรือเป็นดินทราย ซึ่งเหมาะสำหรับการทำการเกษตรและมีอ่างเก็บน้ำ 1 แห่ง ได้แก่ อ่างเก็บน้ำมาบประชัน นอกจากนั้นยังมีลำห้วยธรรมชาติ 6 แห่ง ได้แก่ ลำห้วยเขาหวาย ลำห้วยผล ลำห้วยสะพาน ลำห้วยหนองตาอยู่ ลำห้วยท่าหน้า ลำห้วยแล่น ชุมชนตำบลบ้านโป่งเป็นชุมชนที่มีการจัดการดินเพื่อการเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่อง ชุมชนได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการ เช่น เทศบาลตำบลบ้านโป่ง กรมทางหลวงชนบท การปรับปรุงคุณภาพดินดังกล่าวเป็นการปลูกหญ้าแฝก เพื่อป้องกันการชะล้างและการพังทลายของดินโดยการปลูกหญ้าแฝก และรักษาความชุ่มชื้นของดินให้สามารถเพาะปลูกพืชชนิดอื่นได้อย่างยั่งยืน ชุมชนตำบลบ้านโป่งมีการตั้งกลุ่มเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง โดยเป้าหมายหลักของกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกสามารถปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของ โลกาวัดน์ และสมาชิกกลุ่มมีการปลูกผักสวนครัวเพื่อการบริโภคและจำหน่าย และที่น่าสนใจสมาชิกกลุ่มปลูกผักมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์เพื่อการปรับปรุงดิน และเป็นการประหยัดต้นทุน สามารถดำรงชีวิตในสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม (วิชาญ บำรุงยา, สัมภาษณ์, 2559 ธันวาคม: 14)

สภาพปัญหาการปรับปรุงดินเพื่อการเพาะปลูกพืชระยะสั้นของชุมชนตำบลบ้านโป่งอำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี พบว่า ชุมชนตำบลบ้านโป่งเป็นชุมชนตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกของประเทศไทย ห่างจากชายฝั่งทะเลประมาณ 15 กิโลเมตร ซึ่งเป็นที่ทราบดีว่าพื้นที่ดังกล่าวจะได้รับผลกระทบจากน้ำทะเล จึงส่งผลให้ดินมีความเค็มสูงไม่เหมาะสำหรับการเพาะปลูกพืช ประกอบกับพื้นที่ดังกล่าวมีการมุ่งเน้นทางอุตสาหกรรมเพื่อการค้าและการส่งออกจึงมีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่เพาะปลูกของเกษตรกรจึงลดลงอย่างรวดเร็ว และสามารถสรุปสภาพปัญหาและประเด็นสำคัญที่มีผลต่อการปรับปรุงดินเพื่อการเพาะปลูกพืชระยะสั้น ดังนี้ (แดง มีกลิ่น, สัมภาษณ์, 2559 ธันวาคม: 14)

1) สภาพแวดล้อมชายฝั่งทะเลและเสื่อมโทรม ชุมชนตำบลบ้านโป่งเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ริมฝั่งทะเลทำให้ดินมีความเค็มและตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรม ส่งผลให้สภาพแวดล้อมได้รับผลกระทบ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การปรับพื้นที่เพื่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม การปลูกพืชเชิงเดี่ยว

2) การจัดการระบบชลประทาน ชุมชนตำบลบ้านโป่งมีแหล่งน้ำที่ไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้อย่างปกติ เนื่องจากแหล่งน้ำไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูกและไม่มีระบบการชลประทานที่เหมาะสมกับศักยภาพของเกษตรกร

3) ขาดความรู้ความเข้าใจในการเพาะปลูกพืชหมุนเวียน เกษตรกรชุมชนตำบลบ้านโป่งมีการเพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้พื้นที่สำหรับเพาะปลูกเสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว

4) ขาดกระบวนการปรับปรุงดินเพื่อการเพาะปลูกพืชระยะสั้น เช่น การปลูกพืชคลุมดิน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีคุณภาพ การผลิตน้ำหมักชีวภาพในการบำรุงพืชระยะสั้น

2. ชุมชนต้นแบบศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

ชุมชนต้นแบบศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง เป็นการนำแนวความคิดทฤษฎีใหม่และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เป็นแรงบันดาลใจให้ทางชมรมกิจกรรมธรรมชาติ ออกแรงรณรงค์เผยแพร่ และให้ความรู้ ในเรื่องการทำกิจกรรมธรรมชาติ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าแนวทางดังกล่าวสามารถพึ่งตนเองได้ เช่น การใช้สมุนไพรธรรมชาติในนาข้าว ทั้งพืชผักและไม้ผล รวมถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์เพื่อนำมูลสัตว์ดังกล่าวมาเป็นส่วนผสมของปุ๋ยอินทรีย์ ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตำบลหนองบอนแดง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี มีการจัดอบรมและให้ความรู้และช่วยเหลือให้กับเกษตรกร ในรูปแบบของโครงการที่หลากหลาย เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าเกษตรกรสามารถทำการเกษตรและอยู่อย่างพอเพียงได้จริง (วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 2559 ธันวาคม: 14)

การผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงเป็นกระบวนการช่วยให้พืชมีความเหมาะสมสำหรับการเจริญเติบโต และช่วยให้ดินมีการปรับสภาพโดยเน้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งศูนย์กิจกรรมธรรมชาติได้เน้นการปรับปรุงดิน 2 รูปแบบ คือ การผลิตน้ำหมักชีวภาพและการผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูง (สนาน เจริญพร, สัมภาษณ์, 2559 ธันวาคม: 14) เครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง เป็นโครงการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่ม ชุมชน หรือศูนย์กิจกรรมในท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นการทำการเกษตรแบบธรรมชาติ และเชื่อมโยงศูนย์ต่าง ๆ เข้าด้วยกันให้เป็นระบบเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความรู้ เป็นโครงการที่มุ่งสร้างจิตสำนึกและแรงบันดาลใจให้กับเด็กเยาวชน ประชาชน และผู้สนใจทั่วไป ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการทำการเกษตรแบบธรรมชาติ รวมทั้งเข้าใจถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ และนอกจากนั้นเครือข่ายกิจกรรม

ธรรมชาติมาบเอื้อง มีการดำเนินโครงการต่าง ๆ เช่น อบรมความรู้เรื่องสมุนไพร ชุมชนเป็นสุข ด้วยกิจกรรม มาตรฐานผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เรียนรู้วัฒนธรรมแผ่นดินแม่ อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ได้นำแนวคิด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง โดยมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติได้มีการจัดฝึกอบรมเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์และสอนการทำปุ๋ยหมักแห้ง ปุ๋ยน้ำชีวภาพโดยเน้นเรื่อง กิจกรรมธรรมชาติคือ การห่มดินและการปรุงอาหารเลี้ยงดิน โดยการใส่ปุ๋ยชีวภาพลงไปเพื่อให้เป็นอาหารของดิน แล้วดินจะปลดปล่อยธาตุอาหารออกมาให้พืช โดยกระบวนการย่อยสลายของจุลินทรีย์ จึงเรียกหลักการนี้ว่า “เลี้ยงดินให้ดิน เลี้ยงพืช” เมื่อทำแบบนี้จะทำให้ดินกลับมามีชีวิต พืชที่ปลูกก็จะเจริญเติบโตแข็งแรงให้ผลผลิตดี ต้นทุนในการผลิตลดลง รวมถึงการมีสุขภาพจิตที่ดี ร่างกายแข็งแรง จึงได้มีการให้นิยามว่า “คืนชีวิตให้แผ่นดิน”

สรุปแนวทางการปรับปรุงคุณภาพดินด้วยเทคโนโลยีพื้นบ้านต่อการปลูกพืชระยะสั้นที่เหมาะสมกับชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

1. การรณรงค์โดยการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรรวมผู้ปลูกพืชระยะสั้นอย่างมีระบบ เพื่อดำเนินกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพโดยการตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถและมีความเสียสละในการประชาสัมพันธ์หรือสร้างองค์ความรู้ในการจัดการปรับปรุงคุณภาพดินเพื่อการเพาะปลูก และการจัดตั้งกลุ่มจะนำไปสู่การบริหารจัดการด้านงบประมาณ และการจัดระบบการตลาดที่เหมาะสมและสามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร

2. การจัดตั้งโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์และผลิตน้ำหมักชีวภาพ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพจะนำมาซึ่งการปรับปรุงคุณภาพดินเพื่อการปลูกพืชระยะสั้นอย่างยั่งยืนและสามารถลดต้นทุนในการปลูกพืช การจัดตั้งโรงงานปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพต้องเน้นการใช้วัสดุที่สามารถหาได้ในชุมชนเพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในการลงทุน

3. การรณรงค์และให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชหมุนเวียนที่เหมาะสมกับพื้นที่ ชุมชนตำบลโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และการปลูกพืชคลุมดินเพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้แก่ดิน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาการปรับปรุงคุณภาพดินให้เหมาะสำหรับการปลูกพืชระยะสั้นและเป็นการพัฒนาคุณภาพดินอย่างยั่งยืน

4. การปรับปรุงคุณภาพดินด้วยการจัดการสภาพแวดล้อม เนื่องจากปัจจุบันสภาพแวดล้อมของพื้นที่ถูกทำลายทำให้เกิดความแห้งแล้ง ไม่สามารถได้ผลผลิตตามความต้องการ ซึ่งแนวทางการปรับปรุงคุณภาพดินในลักษณะนี้สามารถทำได้โดยการปลูกป่าและสร้างแหล่งน้ำที่เกษตรกรสามารถนำมาใช้ในการเพาะปลูกพืชระยะสั้นได้

5. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนหรือการพัฒนาระบบการเกษตรเพื่อปลูกพืชระยะสั้นตำบลบ้านโป่ง อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี

2) ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้กับการจัดการเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับเกษตรกรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดตั้งระบบวิสาหกิจชุมชนตำบลบ้านโป่ง เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนต่อไป

2) การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการเกษตรเชิงนิเวศเพื่อพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก

เอกสารอ้างอิง

ปิยบุตร หล่อไกรเลิศ. (2547). **เศรษฐกิจพอเพียง**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แม็ค. “เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง: แนวความคิดและยุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สัมภาษณ์

แดง มีกลิ่น, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2559.

วิชาญ บำรุงยา, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2559.

วิวัฒน์ ศัลยกำธร, สัมภาษณ์, 14 ธันวาคม 2559.

ภาษาพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย
ปีพุทธศักราช 2554 - 2557
The Headline Language that Used in Thai Magazine, Which
Analyzed the Tendency of Thai Politic, for the Period
of the Years 2011-2014

ราตรี ทิพนา, บุญยงค์ เกศเทศ, กัลยา กุลสุวรรณ
Ratree Thippana, Boonyong Ketthets, Kanlaya Kunsuwan
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Mahasarakarm Rajabhat University
E-mail: thippana@reru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ภาษาพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554 – 2557 มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความหมายและที่มาของวาทภาษา กับ วาทภาษา และลักษณะ การใช้ภาษาบนพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ โดยใช้แนวคิดภาษาเพื่อ การสื่อสาร แนวคิดการสื่อสารด้วยภาพ แนวคิดเกี่ยวกับวาทภาษา และแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ ภาษา ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ปกนิตยสารรายสัปดาห์ จำนวน 3 ฉบับ คือ นิตยสาร สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ และนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ จำนวน 425 ฉบับ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

ความหมายและที่มาของวาทภาษากับวาทภาษา ที่สื่อความหมายโดยตรง ความหมายและที่มาของวาทภาษาที่สื่อความหมายโดยตรง พบ 15 ลักษณะ ตามลำดับมาก น้อย ดังนี้ ด้านการเมือง ด้านบุคคลสำคัญ ด้านคำพูดของบุคคล ด้านราชวงศ์ ด้านศาสนา ความ เชื่อและประเพณี ด้านสื่อสารมวลชน ด้านอุทกภัย ด้านวรรณกรรม ด้านภาพยนตร์ ด้านบท เพลง ด้านเศรษฐกิจ ด้านอื่น ๆ ด้านเทคโนโลยี ด้านปัญหาทางภาคใต้ และด้านสำนวนและคำ เปรียบเทียบ สำหรับความหมายและที่มาของวาทภาษาที่สื่อความหมายโดยนัย พบ 11 ลักษณะ ตามลำดับมากน้อย ดังนี้ ด้านสำนวนและคำเปรียบเทียบ ด้านการเมือง ด้านบุคคลสำคัญ ด้านเทคโนโลยีและ การสื่อสาร ด้านบทเพลง ด้านวรรณกรรม ด้านภาพยนตร์ ด้านความเชื่อ ด้านปัญหาทางภาคใต้ ด้านเศรษฐกิจ และด้านคำพูดของบุคคล ตามลำดับ

ส่วนการสื่อความหมายโดยตรงและโดยนัยด้านวาทภาษา พบ 6 ลักษณะ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การแสดงออกทางใบหน้า การแสดงออกทางร่างกาย

การแต่งกายและเครื่องประดับ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ การแสดงออกทางการสัมผัส และการแสดงออกทางสายตา ตามลำดับ

ลักษณะการใช้ภาษาพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ พบ 14 ลักษณะ ตามลำดับมกน้อย ดังนี้ การใช้คำทับศัพท์ การใช้คำเรียกชื่อ การใช้คำล้อเลียนนักการเมือง การใช้คำภาษาปาก การเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะหรือสัมผัสอักษร การเล่นเสียงสระ การซ้ำคำ การใช้สำนวนภาษา การใช้คำแสดง การใช้อักษรย่อ การใช้คำหยาบ การเล่นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ การใช้คำภาษาถิ่น และการใช้คำซ้อน ตามลำดับ

คำสำคัญ: ภาษาพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์, วิเคราะห์แนวการเมืองไทย

Abstract

This research and study on the Headline language that used in the Thai Weekly magazine which analyze the tendency of Thai political during the period 2011-2014, has the objective aim to study and to understand the meaning and the source of derivation of spoken language and non-spoken language and the characteristic which express on the Cover page, Headline of the Thai weekly Magazine by using the concept how to use the language for communication, the concept of how to use the graphic or symbolic graphic picture for communicate the contexts, the concept of none-verbal language and the concept how to use or express the language for analyzed the Thai political tendency. The 3 Thai weekly magazines were used for data collection the Siam Rat weekly, Matichon weekly, and the Nation weekend. Total 425 copies. The result found that

The direct meaning and the source of derivation of both verbal language and non-verbal language.

The direct meaning of verbal language have 15 characteristics from the most to the less respectively as follows, concerning the political tendency, about the important person, concerning on the words or the verbal speaking of a person, concerning the Royal Family, the religious belief and custom, on the mass media, on the flooding disaster, on the literature dimension, on the cinematography, on the song, concerning about the economic and the others such as the technology, the problem in the Southern part of Thailand, and the idiom expression and the Comparison.

For the meaning and the source of the non-verbal language which Communicates the indirect meaning found 11 characteristics, from the most to the less respectively as follows. Concerning the idiom expression and the comparison, on the political, on the important person, on the technology and the Communication, on the Song, the literature, the Cinematographic, the belief, the southern problem, the economic, and the word speaking of some person respectively.

For the direct and indirect meaning of the non verbal speaking language have found 6 characteristics ordering from the most to the less respectively, as follow the expression of the body position or body language, the dressing appearance, and the body decorative, the symbolic expression, the sensitive contraction, the eyes contacts expression, respectively.

The characteristic of the Headline languages expression found 14 characteristic in the weekly magazines ordering from the most to the less respectively as follow, using transliterate language, using the proper noun, using the mimic word for the politicians, using the oral language, which emphasizing on the vowel rhymes and alliteration to emphasize on the vowel sound, using the same words repeatedly, and using the literacy style words, and slang language, using the abbreviation, using the impolite words, using the sound of the final consonant, using the local dialect, and using the same repeated words respectively.

Keywords: Language that used in Thai Magazine, Analyzed, The Tendency of Thai Political

1. บทนำ

ปัจจุบันสื่อกลายเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของผู้คนในสังคม โดยเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทั้งสื่อประเภท วิชยุกระจายเสียง วิชยุโทรทัศน์ ผู้คนจึงได้รับข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นให้รับรู้ในช่วงเวลาที่จำกัด สื่อเป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่ง มีหลากหลายรูปแบบ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร ตำรา แผ่นพับ ใบปลิว โปสเตอร์ เป็นต้น สื่อต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีความแตกต่างกันออกไป ทั้งในด้านของรูปแบบและเนื้อหาซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการจัดทำ เพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย อย่างไรก็ตามสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ละชนิด จะมีลักษณะสำคัญในการสื่อสารร่วมกันอยู่ประการหนึ่ง คือ การสื่อสารที่ใช้ตัวหนังสือหรือภาพ โดยสื่อแต่

ละประเภทต่างก็มีความแตกต่าง มีอิทธิพลต่อกลุ่มเป้าหมาย หากพิจารณาตามองค์ประกอบสำคัญของสื่อ ประกอบด้วย ความถี่ ความต่อเนื่อง ปริมาณของสื่อ ลักษณะของสารและกลุ่มเป้าหมาย (นิเทศ ไซยคำภา, 2543: 1-6) ทั้งนี้หนังสือพิมพ์และนิตยสารเป็นสื่อมวลชนยุคแรกที่มีจุดกำเนิดและวิวัฒนาการร่วมกัน โดยหนังสือพิมพ์จะมุ่งเน้นการรายงานข่าวและเหตุการณ์สำคัญ ๆ ให้ผู้รับสารได้รับข้อมูล ในขณะที่นิตยสารมุ่งเสนอสาระความรู้ ความบันเทิง และประกาศโฆษณามากกว่า

ระวีวรรณ ประกอบผล (2530: 1) ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับนิตยสารว่านิตยสารเป็นสื่อประเภทแรกที่เกิดขึ้นในประเทศไทย มีหน้าที่สำคัญในการเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดสารสนเทศให้ความรู้ให้ความบันเทิงใจ ให้บริการในการประกาศ และการโฆษณาสินค้าต่าง ๆ หรือนิตยสารเป็นสื่อในการบันทึกเรื่องราว เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวของสังคมและความทรงจำ เป็นเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนแสดงทัศนะ แสดงออกถึงความคิดเห็นและเปรียบนิตยสารเสมือนสะพานที่เชื่อมโยงจากสังคมเก่าไปยังสังคมยุคใหม่ นอกจากนั้นนิตยสารยังเป็นแหล่งค้นคว้าความรู้จากอดีตและความเป็นมาของสังคมมนุษย์

ปัจจุบันนิตยสารมีจำหน่ายจำนวนมาก โดย JW. Click แบ่งนิตยสารออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ นิตยสารประเภทผู้บริโภค (Consumer Magazines) เป็นนิตยสาร ที่มุ่งเน้นผู้อ่านทั่วไป นิตยสารประเภทธุรกิจ (Business Publication) เป็นนิตยสารที่นำเสนอกลุ่มผู้อ่านในวงการธุรกิจ อุตสาหกรรม หรือแขนงใดแขนงหนึ่งโดยเฉพาะอาจเรียกว่าวารสารการค้า (Trade Journal) นิตยสารของสมาคมใดสมาคมหนึ่ง (Association Magazines) คล้ายกับนิตยสาร ประเภทที่สองแต่ไม่มุ่งขายโฆษณา อยู่ได้ด้วยเงินจากสมาชิก นิตยสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ (Public Relation Magazine) เป็นนิตยสารที่ทำ โดยหน่วยงานที่เป็นเจ้าของนิตยสาร เพื่อแจกให้แก่บุคลากร ลูกค้า ผู้สนใจ และประชาชนทั่วไป โดยใช้งบประมาณของตัวเอง นิตยสารที่มุ่งเน้นนำเสนอเนื้อหาเรื่องราว หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งโดยเฉพาะและนิตยสารที่ออกตามวาระ (One-Shot Magazine) เป็นนิตยสารที่ออกตามวาระที่เกิดเหตุการณ์นั้น ๆ เพื่อเสนอรายละเอียดของเหตุการณ์ จะออกมาครั้งเดียวแล้วก็หายไปจะออกอีกครั้งหนึ่งเมื่อปรากฏเหตุการณ์แปลก ๆ อีก

นิตยสารเป็นสื่อมวลชนประเภทสื่อสิ่งพิมพ์มีบทบาทหน้าที่อย่างสำคัญต่อสังคม และเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถสื่อสารกับผู้อ่านในหลาย ๆ ด้าน จะเสนอข่าวในรอบสัปดาห์นั้น ๆ ในอนาคตมวลชนจะเป็นผู้อ่านออกเขียนได้ทุกระดับอายุ อนาคตของนิตยสารจึงเป็นนิตยสารเพื่อมวลชน รูปแบบจะต้องมีความทันสมัยตอบสนองคนทุกระดับ เช่น ปกสีสวยงามทันสมัย ลักษณะของเนื้อหาในนิตยสารจะมีความเจาะลึกมากกว่าหนังสือพิมพ์ อีกทั้งส่วนมากยังไม่ขึ้นกับระยะเวลา ซึ่งต้องเป็นเรื่องในสัปดาห์นั้นที่มีความน่าสนใจ ในขณะที่เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ต้องมีความรวดเร็ว การทำงานต้องแข่งขันกับเวลา เพื่อให้ได้ข่าวที่สด ใหม่และทันเหตุการณ์ ในด้านอายุของนิตยสารมีอายุยาวนานกว่าหนังสือพิมพ์ เนื่องจากหนังสือพิมพ์ส่วน

ใหญ่เป็นหนังสือพิมพ์รายวัน จะมีอายุเพียงวันเดียว ขณะที่นิตยสารสามารถเก็บไว้ได้นานกว่า แม้จะมีเล่มใหม่ออกมาเล่มเก่าก็ยังสามารถอ่านได้ หรือสามารถอ่านเนื้อหาย้อนหลังได้ นิตยสารจึงเป็นสื่อกลางในการรายงานสถานการณ์ บรรยายเหตุการณ์ต่าง ๆ และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ หรือเป็นการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิงที่เกิดขึ้น ในสังคมทั้งทางด้านกายภาพ และทางความคิด ตลอดจนวิถีชีวิตวัฒนธรรมและประเพณีให้กลุ่มผู้อ่านได้รับทราบโดยตรง ซึ่งนิตยสารที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายของผู้อ่านได้นั้น มีนิตยสาร หลายฉบับ เช่น นิตยสารขวัญเรือน นิตยสารสกุลไทย นิตยสารหญิงไทย นิตยสารแพรว นิตยสารสยามรัฐสุดสัปดาห์ นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ และนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ในจำนวนนิตยสารรายสัปดาห์ดังกล่าว พบว่า นิตยสารที่มีความเก่าแก่มากที่สุด คือ นิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ และนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ มีการกำหนดระยะเวลาออกจำหน่ายอย่างต่อเนื่องตลอด นับเป็นนิตยสารรายสัปดาห์ที่มีเป้าหมายเน้นหนักทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื้อหาในนิตยสารดังกล่าวมักนำเสนอในมุมมองทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนำเสนอในรูปแบบ ของพาหุหัวและข้อความที่ปรากฏบนปกนิตยสารรายสัปดาห์ ประกอบกับนิตยสารรายสัปดาห์ในปัจจุบันมีการแข่งขันในทางการตลาดสูงมาก นิตยสารรายสัปดาห์แต่ละฉบับจึงจำเป็นต้องทำให้ภาษาหรือข้อความบนปกนิตยสารกลายเป็นจุดขายให้ได้ โดยนำเสนอข้อความหรือภาษาบนปกนิตยสารให้มีความโดดเด่น ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และสั้นกระชับได้ใจความ เร้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน สามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ทันที นอกจากนั้นนิตยสารแต่ละฉบับยังต้องทำหน้าที่สรุปข้อความพาหุหัวข่าวหรือภาษาบนปกนิตยสารให้ผู้อ่านทราบถึงสาระสำคัญของเนื้อหาภาษาบนปกนิตยสารได้อย่างถูกต้อง ละเอียดถี่ถ้วน ทำให้อ่านสามารถวิเคราะห์เจาะลึกถึงเบื้องลึกของข่าวสารในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างตรงประเด็น

วลัยลักษณ์ ชาญชฎานนท์ (2541: 4-5) กล่าวว่า นิตยสารการเมืองรายสัปดาห์เริ่มเข้ามา มีบทบาทในตลาดหนังสือนิตยสารรายสัปดาห์เมื่อปี 2497 โดยมีสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ในเครือสยามรัฐออกวางจำหน่ายเป็นฉบับแรก นับเป็นนิตยสารข่าวการเมืองรายสัปดาห์ที่เก่าแก่ที่สุดของไทย โดยนำเสนอบทวิเคราะห์ทั้งในและนอกประเทศทางด้าน การเมือง เศรษฐกิจและสังคม มีบทวิจารณ์วรรณกรรม บันเทิงและสารคดีต่าง ๆ บทสัมภาษณ์ เรื่องสั้น ในปี 2533 นิตยสารในเครือมติชนออกวางจำหน่าย ซึ่งเน้นวิเคราะห์วิจารณ์ข่าวในรอบสัปดาห์ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนวรรณกรรม เรื่องสั้น สารคดี บันเทิง กีฬาและการเมืองระหว่างประเทศ หลังจากนั้นก็มีนิตยสารฉบับใหม่ ๆ ออกวางจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง เช่น นิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ นิตยสารฐานสัปดาห์วิจารณ์

เมื่อพิจารณานิตยสารรายสัปดาห์ทั้งสามฉบับ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีอิสระ ทางความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงานให้มีความโดดเด่น ในการบันทึกเหตุการณ์ทาง

สังคมหรือสะท้อนภาพสังคม ในมุมมองที่ผู้ผลิตหรือบรรณาธิการได้กลั่นออกมาจากประสบการณ์ และความรู้สึกหรือสิ่งที่รับรู้ และจินตนาการผ่านข้อความบนปกนิตยสารออกไปสู่ผู้อ่านต่อไป เสนอเนื้อหาทางด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างไรบ้าง ทำให้มองเห็นปรากฏการณ์ทางสังคมไทยในยุคปัจจุบัน และน่าจะส่งผลถึงกลวิธีสร้างคำขึ้น ในรูปแบบใหม่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและเป็นแนวทางในการสร้างคำ วลี และประโยคขึ้นมาใหม่ อันมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนโดยทั่วไปและการเปลี่ยนแปลงทางภาษาคำด้วย

นอกจากนี้ยังมีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับภาษาพาดหัวปกนิตยสารรายสัปดาห์ เช่น วลัยลักษณ์ ชาญญาณนท์ (2541: 184–186) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาษา พาดหัวปกนิตยสารรายสัปดาห์พบว่า ภาษาที่ใช้มีการใช้ภาษาที่หลากหลาย น่าสนใจ คำบางคำช่วยสื่อความเข้าใจ เน้นข้อความ หรือเร้าอารมณ์ผู้อ่าน เป็นการใช้อย่างให้เข้ากับสถานการณ์ ทางสังคม ในส่วนของการนำเหตุการณ์หรือเรื่องราวอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรม ภาพยนตร์ หรือส่วนคำพังเพย มาประกอบกับข่าวนั้น นับเป็นวิธีการที่แปลกแตกต่างไป จากการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ และนิตยสารอื่น ๆ ขณะที่ ศศิรัตน์ พุฒเรืองศักดิ์ (2549: 215–241) ได้ศึกษาว่าทฤษฎีการเมืองบนปกนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ พบว่า ภาพที่ปรากฏบนปกนิตยสารส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอภาพบุคคลและมีการสื่อความหมายโดยตรง ส่วนพาดหัวปก จะสื่อความหมายนัยแฝง โดยการนำเสนอที่หลากหลายรูปแบบและผสมผสานสัญลักษณ์ ทำให้ผู้อ่านต้องตีความไปตามบริบทของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น

เนื่องจากองค์ประกอบของนิตยสารในส่วนของปกเป็นส่วนที่สำคัญมาก และควรให้ความสนใจ วิษณุ สุวรรณเพิ่ม (2538: 29) กล่าวถึงปกของนิตยสารว่า ปกเป็นองค์ประกอบแรกที่จัดได้ว่าเป็น “ชวนวน” ให้ผู้อ่านซื้อนิตยสารฉบับนั้นด้วย ปกจึงนับเป็น เรื่องที่ผู้จัดทำนิตยสารจะต้องคำนึงถึง เช่นเดียวกับ สุกัญญา ติระวนิช (2534: 670) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการพาดหัวข่าวนิตยสารว่า นิตยสารใช้พาดหัวข่าวน้อยกว่าหนังสือพิมพ์ เนื่องจากนิตยสารมีปกมีภาพปก จึงไม่นิยมพาดหัวข่าวที่ปก ยกเว้นนิตยสารการเมือง เศรษฐกิจ ซึ่งนิยมมีพาดหัวข่าวที่หน้าปกแบบหนังสือพิมพ์ เพื่อสื่อความหมายของปกไปยังกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้อ่าน ส่วนหัวข่าวเป็นอีกหนึ่งส่วนประกอบของปกที่อาจกล่าวได้ว่า “หัวข่าวมีความสำคัญกว่าภาพประกอบ” เพราะภาษาหรือคำที่ใช้เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ สามารถสร้างความสนใจให้กับผู้อ่านที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้ ทั้งนี้เนื่องจาก หัวข่าวสามารถสื่อความหมายถึงเนื้อหาภายในเล่มโดยถ่ายทอดผ่านคำเพียงไม่กี่คำ ซึ่งนั่นหมายถึงการคัดเลือกปกอย่างมีคุณภาพด้วย ส่วนสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ภาพ ที่จะช่วยดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านและยังสร้างความสวยงาม ดังที่ อวยพร พานิชและคณะ (2532: 23–27) อธิบายถึง ภาพว่าจะช่วยให้การสื่อข่าวสารเป็นไปตามวัตถุประสงค์ สามารถสื่อความหมายให้ผู้อ่านได้รับสารอย่างสมบูรณ์ รวมไปถึงการสร้าง ความสวยงาม ดึงดูดใจ ช่วยให้เรื่องน่าสนใจ และภาพก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกกับผู้อ่าน

สอดคล้องกับที่ ศจิรัตน์ พุฒเรื่องศักดิ์ (2549: 3-4) ได้กล่าวว่า ภาพทำให้รูปร่างลักษณะหน้าตาของหนังสือพิมพ์ นิตยสารสวยงาม สะดุดตา ช่วยให้เรื่องน่าสนใจ ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเหมือนว่าเห็นเหตุการณ์นั้นจริง ๆ เพราะภาพสามารถอธิบายความหมายได้ชัดเจนมากกว่าตัวหนังสือ ช่วยให้ผู้อ่านได้รู้จักหน้าตาของบุคคล ที่กล่าวถึง ก่อให้เกิดอารมณ์ ดังคำกล่าวที่ว่า “ภาพหนึ่งภาพแทนคำพูดเป็นล้านคำ” ภาพที่ดึงดูดอารมณ์รัก เมตตา สงสาร ได้แก่ ภาพสัตว์ ภาพเด็ก ภาพบางภาพก่อให้เกิดอารมณ์ขัน เช่น ภาพการ์ตูนล้อเลียนที่ก่อให้เกิดความหมาย เป็นต้น

จากข้อมูลการศึกษางานวิจัยนักวิชาการของไทย จะเห็นได้ว่า นักวิชาการของไทยส่วนใหญ่ให้ความสนใจศึกษาเกี่ยวกับภาษาหรือข้อความบนปกนิตยสาร เพื่อที่จะศึกษาให้เข้าใจถึงความหมายและที่มาของข้อความหรือภาษาบนปกนิตยสาร รวมไปถึงการศึกษาภาพบนปกนิตยสารว่าต้องการสื่ออะไรให้สังคมหรือผู้อ่านเข้าใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทยที่ได้อธิบายถึงความสำคัญของปกนิตยสาร ดังที่ ไวท์ (Jan. V. White, 1982) ได้อธิบายถึง กระบวนการผลิตนิตยสาร ว่า สิ่งที่ผู้ผลิตนิตยสารชั้นนำทั่วโลกจะให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ปก เนื่องจากปกเป็นจุดแรกที่จะดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน จึงต้องออกแบบให้เด่นและน่าสนใจ ปกจึงกลายเป็นส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับผู้ผลิตนิตยสารทุกฉบับ ผู้ผลิตจึงต้องให้ความสำคัญพิถีพิถันในการออกแบบปกเพื่อให้เป็นที่นิยมของผู้อ่าน ส่วน ชวรัตน์ เชิดชัย (2520: 342) ได้กล่าวว่า ส่วนประกอบของปกมีความสำคัญ คือ พาดหัวปก เพราะสามารถดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้ทันที โดยมีหน้าที่ดังนี้ ดึงดูดความสนใจผู้อ่าน จัดลำดับความสำคัญของข่าว ช่วยในการขยายเรื่องให้ข้อเท็จจริงแก่ผู้อ่าน

จากการศึกษาวิจัยของ ศรีลัดดา อุทัยรัตน์ (2540: 1-6) เกี่ยวกับนโยบายและกลยุทธ์การนำเสนอปกนิตยสารการเมืองรายสัปดาห์ 3 ฉบับ เมื่อ พ.ศ. 2540 คือ มติชนสุดสัปดาห์ เนชั่นสุดสัปดาห์ และสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ พบว่า นโยบายและกลยุทธ์การนำเสนอปกของนิตยสารเป็นการให้ได้มาซึ่งปก และกลวิธีการนำเสนอพาดหัวปก และภาพปกของแต่ละองค์ที่แตกต่างกันตามเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ยังพบว่าแนวโน้มของนิตยสารรายสัปดาห์ในอนาคตจะมีการนำเสนอพาดหัวปกและภาพปกด้วยการสื่อความหมาย ภาษา และภาพเชิงสัญลักษณ์มากขึ้น มีการนำเรื่องราวหลากหลาย มีการสร้างปกที่จะหลุดจากแนวความคิดเดิม ๆ และสามารถสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ซึ่งจะทำให้การสร้างสรรคผลงานหรือทัศนคติให้กับผู้รับสาร เพื่อให้เห็นคล้อยตามไปกับผู้ผลิตได้ง่าย

การนำเสนอปกนิตยสารรายสัปดาห์ทั้งสามฉบับ มีความโดดเด่นแตกต่างกัน เพื่อการดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน และเพื่อการแข่งขันทางการตลาดของนิตยสาร ซึ่งนิตยสารแต่ละฉบับก็มีอายุเก่าแก่และมีประสบการณ์ในด้าน การทำงานในหน้าที่สื่อสารมวลชน เช่น นิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ นับว่าเป็นนิตยสารฉบับแรกที่เริ่มผลิตนิตยสารการเมือง โดยออกวางจำหน่ายมานานกว่า 50 ปี ส่วนนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ มีการวางจำหน่ายกว่า 33 ปี

มีความร่วมสมัยในเรื่องการนำเสนอ และเนื้อหาสาระทั้งยังเป็นผู้นำด้านยอดจำหน่าย การนำเสนอในรูปแบบใหม่ ด้วยการใช้วลีภาษาอังกฤษ นำเสนอภาพประกอบล้อเลียนในรูปแบบต่าง ๆ ส่วนนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ วางจำหน่ายมานานกว่า 40 ปี มีรูปแบบการนำเสนอที่มีความโดดเด่น ในด้านภาพของบุคคลที่เป็นกระแสของสังคมและข้อความภาษาที่ประชาชนให้ความสนใจหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของสังคม

ปกนิตยสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเป็นจุดดึงดูดใจผู้พบเห็นเป็นอันดับแรก การใช้ภาษาบนปกนิตยสารจึงต้องเลือกใช้ภาษาที่สามารถสื่อความหมายได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน นิตยสารทั้ง 3 ฉบับ มีลักษณะการใช้คำที่กระชับ สื่อความหมายให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงภาพที่ใช้ในการนำเสนอบนปกนิตยสารก็สื่อความหมายได้ตรงกับเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้น เช่น

ประทอนโทษมือใหม่หัดขับ

(มติชนสุดสัปดาห์: ฉบับวันที่ 12-18 สิงหาคม 2554)

ประทอนโทษ มือใหม่หัดขับ หมายถึง การหัดขับรถเป็นครั้งแรก อาจจะยังไม่ชำนาญในการบังคับรถ ซึ่งความหมายตามพาดหัวปกนิตยสารรายสัปดาห์ หมายถึง การเข้ารับตำแหน่งครั้งแรกของนายกรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เมื่อเข้ารับตำแหน่งใหม่และเป็นตำแหน่งสูงสุด ทำให้ไม่คุ้นเคยกับการบริหารประเทศ จึงต้องมีการบริหารประเทศผิดพลาดไปบ้าง เปรียบเสมือนกับการขับรถมือใหม่ต้องมีประสบการณ์เหตุบ้าง ส่วนอวัจนภาษาบนพาดหัวปกนิตยสารรายสัปดาห์ เป็นภาพของนางสาวยิ่งลักษณ์ชินวัตร กำลังยกมือพนมไหว้ ภาพประหนึ่งว่ากำลังยกมือไหว้ขอโทษที่ยังไม่เคยชินกับการบริหารประเทศ

การเมืองหนัก เศรษฐกิจเหนื่อย

สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์: ฉบับวันที่ 6-12 มกราคม 2555)

หมายถึง สถานการณ์ทางการเมืองที่ความรุนแรง และเกิดความขัดแย้งทางการเมือง ระหว่างฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลและฝ่ายคัดค้าน ส่งผลให้เกิดปัญหาทางการเมืองเป็นอย่างมาก มีเหตุการณ์ การชุมนุมประท้วง มีการปิดถนนปิดแหล่งเศรษฐกิจหลายแห่ง ทำให้มีผลกระทบ ต่อเศรษฐกิจที่ไม่มีเสถียรภาพ เศรษฐกิจตกต่ำเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการนำ

ภาพของบุคคลทางการเมืองมาขึ้นปกนิตยสารรายสัปดาห์ เพื่อชี้ให้เห็นว่าการเมืองไทยในปัจจุบันมีความวุ่นวายทางการเมืองจากหลายฝ่าย ผลกระทบก็คือการเมืองวุ่นวายเศรษฐกิจก็ตกต่ำ

มือบเฟซบุ๊ก

(เนชั่นสุดสัปดาห์: ฉบับวันที่ 8-14 พฤศจิกายน 2556)

มาจากการชุมนุมของกลุ่มสถาบันการศึกษาและสถานพยาบาลที่ประชาชนจำนวนมากออกมาชุมนุมเป่านกหวีดเป็นสัญลักษณ์ของการรวมพล เพื่อแสดงพลังการคัดค้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมฉบับสุดซอย เรียกว่ามือบสีลมเกิดจากการรวมตัวกัน เนื่องมาจากกระบวนการสื่อสารโซเชียลมีเดีย ที่เกิดขึ้นเรื่อยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535, พ.ศ. 2549 และปี พ.ศ. 2556 ซึ่งเป็นยุคแห่งโซเชียลออนไลน์ เพราะอิทธิพลของการสื่อสารและการกระจายข้อมูลข่าวสารผ่านทางเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ และไลน์ กลายเป็นแรงกระตุ้นสำคัญในการรับรู้ข้อมูลแบบส่งต่อไลน์ แอนด์แชร์ออกไปอย่างกว้างขวาง ซึ่งกลายเป็นมือบโลกเสมือนจริง

จากตัวอย่างข้างต้น กล่าวได้ว่านิตยสารรายสัปดาห์ทั้งสามฉบับ ได้นำเสนอภาพข่าว และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ประเทศไทยมีนายกรัฐมนตรีเป็นสุภาพสตรีคนแรกของประเทศ คือ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในวันที่ 8 กันยายน 2554 ซึ่งถือเป็นช่วงเปลี่ยนผ่านรัฐบาล ทำให้เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมากมาย และเป็นช่วงที่มีความขัดแย้งทางการเมืองเนื่องจากเหตุการณ์ทางสังคมเกิดขึ้น กล่าวคือ อยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย และมีผู้นำรัฐบาลจากพรรคเพื่อไทย ในขณะที่เดียวกันมีเหตุการณ์ทางการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย ตลอดจนผู้คน ในหลากหลายสถานะ จะเห็นได้ว่าผลของการเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ ทำให้มีประชาชนในประเทศแบ่งออกเป็นสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาลและฝ่ายต่อต้านรัฐบาลรวมทั้งกลุ่มอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งมีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงทำให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ต้องบริหารประเทศอย่างยากลำบาก รัฐบาลดังกล่าวเข้ามาบริหารประเทศโดยมีผู้อยู่เบื้องหลังและไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความพยายามที่จะอาศัยอำนาจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เป็นผลให้มีการคัดค้านการแก้ไขรัฐธรรมนูญ สถานการณ์การเมืองที่ร้อนแรงจากข้อเสนอให้แก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อช่วยเหลือพรรคของตนนั้น หลายฝ่ายต่างไม่ยอมรับในการใช้อำนาจที่จะแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาล จึงทำให้มีกระแสต่อต้านรัฐบาลจนเป็นเหตุให้มีการชุมนุม เนื่องจากเกิดความขัดแย้งและนำไปสู่

ความวุ่นวายภายในประเทศ ส่งผลกระทบต่อการเมือง สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมไปในวงกว้าง

ด้วยเหตุนี้วิทยานิพนธ์รายสัปดาห์ทั้ง 3 ฉบับ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย และมีความเป็นอิสระทางความคิดที่จะสร้างสรรค์ผลงานออกมาสู่สายตาประชาชนไทย ในการบันทึกเหตุการณ์ทางสังคมหรือสะท้อนภาพสังคม ในมุมมองที่นักเขียนได้กลั่นออกมาผ่านประสบการณ์ ผ่านสิ่งที่รับรู้ และสิ่งที่เกิดจากจินตนาการ เพื่อสื่อสารผ่านข้อความบนพาดปกวิทยานิพนธ์รายสัปดาห์ โดยมีทั้งเนื้อหาทางด้านการเมือง การปกครอง ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านวัฒนธรรมประเพณี และด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างไบบ้าง ทำให้เรามองเห็นปรากฏการณ์ทางสังคมไทย ในยุคปัจจุบัน บรรณาธิการวิทยานิพนธ์รายสัปดาห์มีการเลือกใช้ถ้อยคำ กลวิธีสร้างสรรค์ถ้อยคำที่มีความไพเราะ สละสลวย มีการสร้างคำใหม่ขึ้นมาหรือการนำถ้อยคำสำนวนมาเปรียบเทียบกับประยุคให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และมีกลวิธีการนำเสนอภาษาพาดปกวิทยานิพนธ์รายสัปดาห์ขึ้น ในรูปแบบใหม่ที่น่าสนใจ โดยแฝงไปด้วยสำคัญของการต่อสู้ถึงอุดมการณ์ทางการเมือง และเพื่อสื่อความหมายไปยังผู้อ่านต่อไป

จากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาทั้งหมดข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะมุ่งศึกษาวิจัยภาษาพาดปกวิทยานิพนธ์รายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554–2557 โดยผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษาเฉพาะวิทยานิพนธ์รายสัปดาห์ ได้แก่ นิติสารมติชนสุดสัปดาห์ นิติสารเนชั่นสุดสัปดาห์ และนิติสารสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ ที่ตีพิมพ์ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปีพุทธศักราช 2554 ถึง เดือนเมษายน ปีพุทธศักราช 2557

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมายและที่มาของวจนภาษากับอวจนภาษา บนพาดปกวิทยานิพนธ์รายสัปดาห์
2. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาบนพาดปกวิทยานิพนธ์รายสัปดาห์

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง ภาษาภาษาพาดปกวิทยานิพนธ์รายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554–2557 ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อความภาษาและภาพที่ปรากฏบนพาดปกวิทยานิพนธ์รายสัปดาห์ จำนวน 3 ฉบับ คือ มีข้อความและภาพทั้งหมด จำนวน 425 ข้อความ ดังนี้

- 1) นิติสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ จำนวน 142 ข้อความ

2) นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ จำนวน 140 ข้อความ

3) นิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ จำนวน 143 ข้อความ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) แบบบันทึกข้อมูลและแบบรวบรวมข้อมูลบนปกนิตยสารรายสัปดาห์

(2) โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

2) แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์

(1) แนวคิดเรื่องการสื่อสารด้วยภาพ ได้แก่แนวคิดของ ชวรัตน์ เชิดชัย (2540: 31) และแนวคิดของ ศจีรัตน์ ศรีพุทธเรือง (2549: 35-37)

(2) แนวคิดเรื่องเกี่ยวกับการใช้วัจนภาษาและอวัจนภาษา แนวคิดของ กาญจนา แก้วเทพ (2553: 8-46) และ แนวคิดของ กาญจนา โชคเหรียญสุขชัย (2550: 11-36) แนวคิดของ คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2557: 25-29)

3) แนวคิดเรื่องเกี่ยวกับการใช้ภาษา ได้แก่ แนวคิดของ กันทิมา วัฒนประเสริฐ (2529: 128-130) แนวคิดของ ประทีป วาทิกทินกร (2514: 9-21) แนวคิดของ ผอบ โปษะกฤษณะ (2541: 63-71) แนวคิดของ สิริวรรณ นันทจินทุล (2546: 14-16) แนวคิดของ สมพร มั่นตะสูตร (2525: 71) และแนวคิดของ กาญจนา นาคสกุล และคณะ (2521: 5)

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่

เกี่ยวข้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัยในครั้งนี้

(1) รวบรวมข้อความภาษาและภาพบนปกนิตยสารรายสัปดาห์ทั้ง 3 ฉบับ คือ นิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ และนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปีพุทธศักราช 2554 - เดือนเมษายน ปีพุทธศักราช 2557 จำนวน 432 ฉบับ

(2) การจัดหมวดหมู่ของข้อมูล นำข้อความที่ปรากฏบนปกนิตยสารรายสัปดาห์ มาจัดกลุ่มตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

(3) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิตยสารรายสัปดาห์

(4) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

(5) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิตยสารและงานวิจัย

ที่เกี่ยวกับการใช้ภาษา

(6) การตรวจสอบข้อมูล โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อความบนพาดปก นิตยสารรายสัปดาห์ ตั้งแต่เดือนสิงหาคม ปีพุทธศักราช 2554-เดือนเมษายนปีพุทธศักราช 2557

2) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งไว้ ดังนี้

(1) ความหมายและที่มาของวจนภาษากับอวจนภาษา บนพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554-2557

(2) ลักษณะการใช้ภาษาพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554-2557

3) การนำเสนอข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย โดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งผลการวิเคราะห์จะแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- บทที่ 3 ความหมายและที่มาของวจนภาษากับอวจนภาษา บนพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์

- บทที่ 4 ลักษณะการใช้ภาษาบนพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์

- บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

4. สรุปผลการวิจัย

ภาษาพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554 - 2557 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย มีดังนี้

1. จากการศึกษาความหมายและที่มาของวจนภาษากับอวจนภาษา บนปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554-255 จำนวน 425 ข้อความ โดยผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 3 ประเด็น คือ

1) ความหมายและที่มาของวจนภาษากับอวจนภาษา ที่สื่อความหมายโดยตรง วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554-2557 ผู้วิจัยพบว่า จำนวน 301 ข้อความ ซึ่งแบ่งออกเป็นประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้องกับด้านการเมืองมากที่สุด จำนวน 112 ข้อความ รองลงมาคือ ด้านบุคคลสำคัญ จำนวน 72 ข้อความ ด้านคำพูดของบุคคลสำคัญ จำนวน 31 ข้อความ ด้านราชวงศ์ จำนวน 23 ข้อความ ด้านศาสนา ความเชื่อ และประเพณี จำนวน 14 ข้อความ ด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 12 ข้อความ ด้านอุทกภัย จำนวน 8 ข้อความ ด้านวรรณกรรม จำนวน 5 ข้อความ ด้านภาพยนตร์ จำนวน 4 ข้อความ ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 4 ข้อความ ด้านเพลง จำนวน 4 ข้อความ ด้านอื่น ๆ จำนวน 4 ข้อความ ด้านเหตุการณ์ทางภาคใต้ จำนวน 3 ข้อความ ด้านเทคโนโลยี จำนวน 3 ข้อความ และด้านสำนวนและคำเปรียบเทียบกับ จำนวน 2 ข้อความ ตามลำดับ

ด้านอวจนภาษาสื่อความหมายโดยตรง พบการแสดงออกทางใบหน้ามากที่สุด จำนวน 123 ภาพ รองลงมาคือ การแสดงออกทางร่างกายจำนวน 96 ภาพ การแต่งกายและ

เครื่องประดับ จำนวน 72 ภาพ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ จำนวน 25 ภาพ การแสดงออกทางการสัมผัส จำนวน 18 ภาพ และการแสดงออกทางสายตา จำนวน 3 ภาพ ตามลำดับ

2) ความหมายและที่มาของวจนภาษากับอวจนภาษา ที่สื่อความหมายโดยนัย หรือความหมายแฝง วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554-2557 ผู้วิจัยพบว่า จำนวน 124 ข้อความ ซึ่งแบ่งออกเป็นประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้องกับด้านสำนวนและคำเปรียบเทียบกับมากที่สุด จำนวน 47 ข้อความ รองลงมาคือ ด้านการเมือง จำนวน 33 ข้อความ ด้านบุคคลสำคัญ จำนวน 13 ข้อความ ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร จำนวน 8 ข้อความ ด้านบทเพลง จำนวน 6 ข้อความ ด้านวรรณกรรม จำนวน 4 ข้อความ ด้านภาพยนตร์ จำนวน 4 ข้อความ ด้านความเชื่อ จำนวน 3 ข้อความ ด้านคำพูดของบุคคลสำคัญ จำนวน 2 ข้อความ ด้านปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 2 ข้อความ ด้านเศรษฐกิจ จำนวน 2 ข้อความ ตามลำดับ

ด้านอวจนภาษาสื่อความหมายโดยนัย พบการแสดงออกทางใบหน้ามากที่สุด จำนวน 63 ภาพ รองลงมาคือ การแสดงออกทางร่างกายจำนวน 24 ภาพ การแต่งกาย และเครื่องประดับ จำนวน 16 ภาพ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ จำนวน 15 ภาพ การแสดงออกทางการสัมผัส จำนวน 4 ภาพ และการแสดงออกทางสายตาไม่ปรากฏอวจนภาษา ตามลำดับ

2. ลักษณะการใช้ภาษาบนพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์

จากการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554-2557 ผู้วิจัยพบลักษณะการใช้คำทับศัพท์มากที่สุดจำนวน 73 ข้อความ รองลงมาคือ การใช้คำเรียกชื่อ จำนวน 69 ข้อความ การใช้คำล้อเลียน นักการเมือง 48 ข้อความ การใช้คำภาษาปาก จำนวน 39 ข้อความ การเล่นเสียงสัมผัสพยัญชนะ หรือสัมผัสอักษร จำนวน 31 ข้อความ การเล่นเสียงสระ จำนวน 30 ข้อความ การซ้ำคำ จำนวน 27 ข้อความ การใช้สำนวนภาษา จำนวน 24 ข้อความ การใช้คำสแลง จำนวน 17 ข้อความ การใช้อักษรย่อ จำนวน 13 ข้อความ

การใช้คำหยาบ จำนวน 4 ข้อความ การเล่นเสียงพยัญชนะท้ายพยางค์ จำนวน 4 ข้อความ การใช้คำภาษาถิ่น จำนวน 2 ข้อความ ตามลำดับ และการใช้คำซ้อน ไม่ปรากฏผลการศึกษา

5. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ภาษาพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554-2557 ผู้วิจัยพบว่า ความหมายและที่มาของวจนภาษาและอวจนภาษาที่สื่อความหมายโดยตรง พบมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุประวิทย์ แสงอรุณเฉลิมสุข (2551: 29-30) การใช้วจนภาษาและอวจนภาษาในการสื่อสารนั้น ต้องใช้ควบคู่กันไป เพราะนอกจากจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความคิด ความรู้สึกของผู้พูดได้ชัดเจนยิ่งขึ้นแล้ว ยังสะท้อนวัฒนธรรมในภาษาของชาตินั้น ๆ อีกด้วย แต่ละวัฒนธรรม มีความแตกต่างในการใช้ภาษาสื่อ

ความหมาย หากผู้ส่งสารจะต้องส่งสารต่างวัฒนธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของผู้รับสารให้กระจ่าง เพื่อป้องกันปัญหาการสื่อสาร อันอาจเกิดจาก อวัจนภาษาได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศจิริรัตน์ พุฒเรืองศักดิ์ (2549: บทคัดย่อ) กล่าวว่า ภาพที่ปรากฏบนปกนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็น การนำเสนอภาพบุคคลและสื่อความหมายนัยตรงมากที่สุด ส่วนพาดหัวปกและข้อความยกป้าย ที่ปรากฏบนปกนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ส่วนใหญ่จะมีการสื่อความหมายนัยแฝงโดยการนำเสนอที่หลากหลายรูปแบบและผสมผสานสัญลักษณ์ต่าง ๆ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ วรณ แก้วแพรก (2532: 2-4) กล่าวว่า การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องนั้น ผู้ใช้ต้องรู้ความหมายของคำ ตามปกติแล้วคำบางคำมีความหมายแต่เมื่อเข้าประโยค ความหมายของคำอาจเปลี่ยนแปลงไป ความคิดเกี่ยวกับความหมายมีหลายประการ เช่น ความหมายโดยตรง ความหมาย เชิงอุปมา และความหมายแฝง ส่วนที่มาของข้อความภาษาที่ปรากฏบนพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ พบว่ามีที่มาจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ กับด้านการเมืองมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบุคคลสำคัญ ด้านคำพูดของบุคคลสำคัญ ด้านราชวงศ์ ด้านศาสนา ความเชื่อ และประเพณี ด้านสื่อสารมวลชน ด้านอุทกภัย ด้านวรรณกรรม ด้านภาพยนตร์ ด้านเศรษฐกิจ ด้านเพลง ด้านอื่น ๆ ด้านเหตุการณ์ทางภาคใต้ ด้านเทคโนโลยี และด้านสำนวนและคำเปรียบเทียบกับตามลำดับ ด้านอวัจนภาษาสื่อความหมายโดยตรง พบการแสดงออกทางใบหน้ามากที่สุด รองลงมา คือ การแสดงออกทางร่างกาย การแต่งกายและเครื่องประดับ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ การแสดงออกทางการสัมผัส และการแสดงออกทางสายตา ตามลำดับ ส่วนความหมายและที่มาของอวัจนภาษาและอวัจนภาษา ที่สื่อความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554-2557 ผู้วิจัยพบว่า พบรองลงมาคือ ซึ่งแบ่งออกเป็นประเด็นย่อยที่เกี่ยวข้องกับด้านสำนวนและคำเปรียบเทียบกับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเมือง ด้านบุคคลสำคัญ ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ด้านบทเพลง ด้านวรรณกรรม ด้านภาพยนตร์ ด้านความเชื่อ ด้านคำพูดของบุคคลสำคัญ ด้านปัญหาจังหวัดชายแดนใต้ ด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ ด้านอวัจนภาษาสื่อความหมายโดยนัย พบการแสดงออกทางใบหน้ามากที่สุด รองลงมาคือ การแสดงออกทางร่างกาย การแต่งกายและเครื่องประดับ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ การแสดงออกทาง การสัมผัส และการแสดงออกทางสายตา ไม่ปรากฏอวัจนภาษา ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วลัยลักษณ์ ชาญชญาณนท์ (2549: 185) กล่าวว่า ที่มาของข้อความพาดหัว บนปกนิตยสารมาจากสำนวนคำพังเพยมาจากคำพูดของบุคคลมาจากวรรณกรรม มาจากภาพยนตร์ มาจากบทเพลง ตามลำดับ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สมพร มั่นตะสูตร (2540: 35) ยังได้กล่าวว่า อวัจนสารเป็นการสื่อสารที่มีภาษาโดยไม่ปรากฏเป็นเสียงหรือถ้อยคำ แต่อาจปรากฏแทรกอยู่ในบริบทของภาษาหรือสังคมอันเป็นที่เข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ส่งภาษาและผู้รับภาษา

จากการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาบนพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนว
การเมืองไทย ผู้วิจัยพบว่า จากการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์
วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554-2557 ผู้วิจัยพบลักษณะการใช้คำทับศัพท์มาก
ที่สุด รองลงมาคือ การใช้คำเรียกชื่อ การใช้คำล้อเลียนนักการเมือง การใช้คำภาษาปาก
การเล่นเสียงสัมผัสพยางค์หรือสัมผัสอักษร การเล่นเสียงสระ การซ้ำคำ การใช้สำนวนภาษา
การใช้คำสแลง การใช้อักษรย่อ การใช้คำหยาบ การเล่นเสียงพยางค์ท้ายพยางค์ การใช้คำ
ภาษาถิ่น ตามลำดับ และการใช้คำซ้อน ไม่ปรากฏผลการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ
ชำนาญ รอดเหตุภัย (2522: 70-79) และประทีป วาทิกทินกร (2530: 8-10) ได้นำเสนอกลวิธี
การสร้างคำ ที่ใช้ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น คำเฉพาะกลุ่ม เฉพาะอาชีพ คำผวน คำย่อ
หรือคำตัด การเล่นคำหรือการใช้คำผิดความหมายไปจากเดิม คำเลียนเสียง การใช้สัมผัส การใช้
คำที่เกิดจากอารมณ์การใช้คำที่เป็นรูปธรรม การใช้คำที่เป็นนามธรรม การใช้คำต่างประเทศ
การใช้คำปากหรือคำตลาด การใช้คำสแลง การใช้คำมีศักดิ์หรือคำสุภาพรวมทั้งคำราชาศัพท์
การใช้คำต่ำ คำหยาบ เป็นต้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สนิท ตั้งทวี (2528: 63-68)
ให้ทัศนะการใช้ภาษาไทยที่ใช้กัน ในปัจจุบัน แบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ คำที่มีศักดิ์ คำย่อ
คำเฉพาะกลุ่ม เป็นต้น

การศึกษาวิเคราะห์ภาษาพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย
ปีพุทธศักราช 2554-2557 ยังสะท้อนให้เห็นว่า นิตยสารรายสัปดาห์แต่ละฉบับ จะมีทิศทาง
ใกล้เคียงกัน คือ มีความพิถีพิถันในกระบวนการผลิต เน้นหาเน้นหนักการเมือง สังคม การศึกษา
การเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา ความเชื่อ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อม และเน้นภาพบุคคลสำคัญในแวดวงทางการเมือง และบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง
เหตุการณ์ความเคลื่อนไหวทางสังคม มีกระบวนการคิดข้อความภาษา พาดปกนิตยสารที่มี
ความโดดเด่น ใช้ลีลาพาดหัวสั้น ๆ กระชับและรุนแรง ทั้งในลักษณะบอกเล่าและคำถาม
โดยสอดแทรกอารมณ์ขัน เสียดสีเยาะเย้ยฝ่ายตรงข้าม เพื่อโจมตีฝ่ายตรงข้าม และมีเอกลักษณ์
เฉพาะตัว เพื่อเรียกร้องและดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน เช่น การใช้ภาษาพาดปกที่มีชั้นเชิง
โวหารที่ลุ่มลึก ซึ่งผู้อ่านต้องอาศัย การตีความตามบริบทของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะนั้น
ทำให้ผู้อ่านสนใจและนำไปสู่การติดตามเนื้อหาสาระในเล่มนิตยสารรายสัปดาห์ และยังสามารถ
บอกผู้อ่านได้ถึงเอกลักษณ์ของนิตยสารรายสัปดาห์ฉบับนั้น ๆ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบว่า นิตยสารรายสัปดาห์ 3 ฉบับ ซึ่งเป็นนิตยสารรายสัปดาห์ที่
เน้นหนักทางการเมืองที่ตีพิมพ์ในช่วงปีพุทธศักราช 2554-2557 สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์
ความขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบัน มีผลต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในฐานะผู้รายงานข่าว
เพื่อทำหน้าที่ในการเฝ้าระวังและรายงานข่าวสารความเป็นไปสู่สาธารณชน แต่ท่ามกลางความ
ขัดแย้งของการเมืองไทยในปัจจุบัน สื่อมวลชนจำเป็นต้องตัดสินใจที่จะเลือกข้างเลือกฝ่าย

นิตยสารรายสัปดาห์ทั้ง 3 ฉบับ ต่างมีอุดมการณ์จุดยืนและท่าทีทางการเมืองที่ต่างกัน เช่น เป้าหมาย ความคิด ทศนคติ ความรู้สึก ค่านิยม ความสนใจ ความสัมพันธ์ เป็นต้น การสื่อความหมายเชิงอุดมการณ์และอำนาจทางการเมือง ทำให้มีการใช้ถ้อยคำภาษาที่มีชั้นเชิงโวหาร สามารถตอบโต้ฝ่ายตรงข้ามได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างนิตยสารรายสัปดาห์แต่ละฉบับที่เกิดขึ้นดังกล่าว ได้ส่งผลให้นิตยสารรายสัปดาห์แต่ละฉบับ เกิดความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันอย่างไม่เคยเป็นมาก่อน ทำให้การนำเสนอข่าวเนื้อหาสาระของสื่อมวลชนและผู้ผลิตนิตยสารรายสัปดาห์ถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงความสมดุล และความเป็นธรรมในการนำเสนอข่าวสารไปสู่ประชาชน รวมไปถึงการทำงานสื่อมวลชนที่ต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ปฏิบัติตนต่อจรรยาบรรณที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เที่ยงตรงมีคุณธรรมยึดมั่นในจริยธรรม โดยเฉพาะสื่อมวลชนกระแสหลัก ซึ่งได้รับการยอมรับโดยเฉพาะนิตยสารรายสัปดาห์ที่มีบทวิเคราะห์ทางการเมืองเป็นจุดขายทั้ง 3 ฉบับ คือ นิตยสารมติชนสุดสัปดาห์ มีแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองที่สนับสนุนฝ่ายรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี และมีข้อความพาดปกนิตยสารที่มีความโดดเด่น ภาพปกและข้อความภาษาพาดปกโจมตีฝ่ายตรงข้ามอย่างดุเดือด ส่วนนิตยสารเนชั่นสุดสัปดาห์ มีแนวคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองที่โน้มเอียงไปทางกลุ่มผู้ชุมนุมหรือ ฝ่ายคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) และนิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ มีแนวคิดและอุดมการณ์ ทางการเมืองที่เป็นกลางที่สุดโดยไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผลการวิจัยภาษาบนปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554-2557 สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาพาดหัวหนังสือพิมพ์ได้

2) การศึกษาความหมายและที่มาของวาทะภาษาและอวาทะภาษา พาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ และลักษณะการใช้ภาษาบนพาดปกนิตยสารรายสัปดาห์ วิเคราะห์แนวการเมืองไทย ปีพุทธศักราช 2554-2557 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาความหมายเชิงสัญลักษณ์บนปกนิตยสารรายสัปดาห์ ปีพุทธศักราช 2554-2557

2) ควรมีการศึกษาความสอดคล้องระหว่างภาษาบนปกนิตยสารกับเนื้อหาของข่าวว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- ชวรัตน์ เชิดชัย. (2520). การบรรณาธิการหนังสือพิมพ์และนิตยสาร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2522). สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- นิเทศ ไชยคำภา. (2543). ภาษาพูดหัวข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประทีป วาทิกทินกร. (2530). ลักษณะการใช้ภาษาไทย: การใช้ภาษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: กิ่งจันทร์การพิมพ์.
- ระวีวรรณ ประกอบผล. (2530). นิตยสารไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณ แก้วแพรง. (2532). การใช้คำที่มีความหมายใกล้เคียงกัน. กรุงเทพฯ: โอ, เอสพรีนติ้งเฮาส์.
- วลัยลักษณ์ ชาญชฎานนท์. (2541). ศึกษาการใช้ภาษาบนปกนิตยสารรายสัปดาห์ที่ใช้ชื่อร่วมกับหนังสือพิมพ์รายวัน. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิชญ์ สุวรรณเพิ่ม. (2538). นิตยสาร. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศจีรัตน์ พุฒเรืองศักดิ์. (2549). วาทกรรมบนปกนิตยสารมติชนสุดสัปดาห์. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีลัดดา อุทัยรัตน์. (2540). นโยบายและกลยุทธ์การนำเสนอปกนิตยสารมติชนเนชั่นสยามรัฐ. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนิท ตั้งทวี. (2528). ความรู้และทักษะทางภาษา. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พรีนติ้ง เฮาส์.
- สมพร มั่นตะสูตร. (2540). สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: พีรพัฒนา.
- สุกัญญา ติระวนิช. (2534). “ภาษาหนังสือพิมพ์และนิตยสาร” ในภาษาเพื่อการสื่อสารหน่วยที่ 1 – 8. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุประวีณ์ แสงอรุณเฉลิมสุข. (2551). การวิเคราะห์การใช้ภาษาในภาพยนตร์ไทยเพื่อการสอนภาษา และวัฒนธรรมไทยสำหรับผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ. กศ.ม. เชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อวยพร พาพิชและคณะ. (2532). ภาษาเพื่อการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- Jan. V. White. (1982). Desinging for magazines: common problems. Realistic solution. ‘2nd ed. New York: R.R. Bowker’

การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา
Developing Human Potential in Era of Globalization
with Buddhist Principles

สุทัศน์ ประทุมแก้ว

Sutas Pratumkeaw

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Srisaket Buddhist College

E-mail: suthatpar.b@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา” มุ่งศึกษาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะคำสอนที่เกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ด้านความประพฤติที่ครบถ้วนบริบูรณ์ โดยมีเนื้อหาสาระครอบคลุมความประพฤติของมนุษย์ที่ปรากฏทางกาย วาจา ใจ นับตั้งแต่ความประพฤติระดับต้นที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตอันดีงาม การเกื้อกูลกันและกัน ช่วยกันรักษาระบบสังคมที่ตนมีส่วนร่วมเพื่อเกิดประโยชน์เกื้อกูลแก่การดำเนินชีวิตที่ดีงาม ส่วนความประพฤติระดับกลางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตใจให้มีคุณภาพ มีความตั้งมั่น ไม่หวั่นไหว มีความกล้าหาญ และพร้อมที่จะเผชิญกับความเป็นจริงของชีวิตและโลก และความประพฤติระดับสูง หมายถึงความรู้ ความเข้าใจคือตัวปัญญา โดยใช้ปัญญาพิจารณาพิจารณาองดูให้รู้จัก และมีความเข้าใจความเป็นจริงของชีวิตแล้วพยายามวางแผนการหรือจัดระบบให้เหมาะสมในการดำเนินชีวิตทั้งส่วนตนและสังคมเพื่อสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตและสังคมให้ดำเนินไปสู่จุดหมายของชีวิตที่ดีงามอย่างแท้จริงเนื่องจากสังคมในปัจจุบันขาดศีลธรรม การทำงานจึงเป็นไปด้วยการเอาตัวเอาเปรียบ สังคมจึงเกิดความวุ่นวายอยู่ไม่เป็นสุขเพราะแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน เมื่อเป็นเช่นนี้มนุษย์ในสังคมจึงควรนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้นและอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก

คำสำคัญ: ศักยภาพ, ยุคโลกาภิวัตน์, หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

Abstract

The article on "Developing Human Potential in the Era of Globalization with Buddhist Principles" aims to study the principles of Buddhist teachings. Especially the teachings concern human development in complete behavior, which contains material covering human behavior that appears physically, verbally, and mentally. The

basic behavior relates to good living mutual support and helps to maintain the social system in which they participate in order to benefit the good life. The middle behavior related to the quality of mind development. There is confidence, not shaken, with courage and ready to face the reality of life and the world. The high behavior means knowledge, understanding and wisdom. By using wisdom to consider and realizes a real understanding of life, they try to plan or arrange the system to be suitable for both personal and social life. To create a quality of life and society means moving towards a wonderful life destination. Present society is lacking morals, therefore work is taking advantage. The society is not happy because of the rivalry. When this happens, human beings in society should adopt the Buddhist principle to improve their lives and live happily together.

Keywords: Potential, Globalization, Buddhist Principles

1. บทนำ

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้น นอกจากจะเป็นหลักของการดำเนินชีวิตแล้วยังเป็นการน้อมนำเอาหลักธรรมนั้นนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองให้อยู่อย่างสันติในยุคแห่งการเอารัดเอาเปรียบของมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์ นอกจากนี้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนายังได้ครอบคลุมถึงบทบาทหน้าที่ของมนุษย์ ทั้งในด้านการรู้ การพูด การฟัง การเปิดรับการสื่อสาร การคิด และความเชื่อ ซึ่งบทบาทตามแนวพระพุทธศาสนาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งทางสังคมยุคปัจจุบัน จัดเป็นบทบาทที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการติดต่อกับบุคคลอื่นและส่งเสริมให้เกิดจริยธรรมในการสื่อสารทางสังคม พุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทย และสังคมไทยในทุก ๆ ด้านเป็นฐานหรือรากเหง้าที่มาแห่งวัฒนธรรม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมภาษา วรรณกรรม ศิลปกรรม ตลอดจนการเมืองการปกครอง ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ได้ทำให้เกิดปรากฏการณ์การเข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมและมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมาก ซึ่งบทบาทและหน้าที่ที่ผ่านมาได้กลายเป็นตัวแปรหนึ่งของการเปลี่ยนผ่าน ที่สามารถนำพาสถานการณ์บ้านเมืองให้ก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นทำให้ปัญหาของสังคมคลี่คลายลงหรือก่อปัญหาให้ขยายตัวทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น จนกลายเป็นวิกฤตความขัดแย้งทางสังคมและบางสถานการณ์ก็ได้พัฒนาไปสู่ความรุนแรงในที่สุดดังตัวอย่าง วิกฤตความขัดแย้งทางสังคมเมื่อ พ.ศ. 2549-2553 ที่เกิดขึ้น (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิธิบุญยากร), 2554: 23-24) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นวิกฤตการณ์ทางสังคมที่แตกต่างจากวิกฤตการณ์ทางสังคม หรือบ้านเมืองในอดีต โดยวิกฤตการณ์ในอดีตที่ผ่านมาพบว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างประชาชน นิสิต

นักศึกษา กับฝ่ายทหารและรัฐ แม้แต่ในปัจจุบันนี้ก็ยังมิรัฐบาลทหารเข้ามามีอำนาจในการบริหารประเทศ ซึ่งบางทัศนคติอาจมองว่าเป็นเรื่องดีที่มีทหารเข้ามาควบคุมอำนาจด้วยการรัฐประหาร โดยมีได้มาจากเสียงของประชาชน ที่ปรากฏเช่นนี้ อาจมองอีกนัยหนึ่งว่า ความขัดแย้งระหว่างประชาชน นิสิตนักศึกษา กับฝ่ายทหารและรัฐ ส่วนใหญ่แล้วอาจเป็นไปได้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านระบบเผด็จการของรัฐบาลทหาร และต้องการรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย การดำรงตนอยู่ในสังคมนั้นบุคคลหนึ่งจะต้องมีบทบาทหน้าที่หลาย ๆ อย่าง ถ้าขาดหลักการปฏิบัติในการทำบทบาทหน้าที่เหล่านั้นแล้ว ก็เกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่เหล่านั้นได้ พระพุทธองค์จึงได้บัญญัติข้อปฏิบัติในการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในทางสังคม ซึ่งในที่นี้จะกล่าวเพียงบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ บทบาทหน้าที่ของครูอาจารย์ บทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์ และบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองเท่านั้น เพื่อให้เห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยการใช้เกณฑ์ในการตัดสินเดียวกันนั้นคือ การใช้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา มาเป็นเกณฑ์ควบคุมการพิจารณา

2. เกณฑ์การตัดสินด้วยหลักพุทธธรรม

เกณฑ์การตัดสินด้วยหลักพุทธธรรม อาจกล่าวถึงปัญหาที่ว่า การกระทำที่มีคุณค่าทางจริยธรรมที่ว่า การกระทำที่เรียกว่า ดี ถูก ผิด หรือ ควร ไม่ควร เป็นอย่างไร และมีอะไรเป็นเกณฑ์ในการตัดสินในการกระทำนั้นว่า ดี ถูก ผิด หรือ ควร ไม่ควร หลักจริยธรรมในระบบธรรมนั้นเป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่ามี 2 นัย กล่าวคือ 1) สัจธรรม และ 2) ศีลธรรม สัจธรรมเป็นอันติมสัจจะกล่าวคือ เป็นความจริงสูงสุดอันเป็นฐานรองรับหลักศีลธรรม และหลักจริยธรรมหรือการกระทำอันมีค่าทางพุทธธรรมที่ดำเนินไปถึงเพื่อเข้าถึงเป้าหมายอันเป็นอันติมสัจจะนั้น เป็นสิ่งที่มีอยู่เอง มีอยู่อย่างเที่ยงแท้ และสามารถดำรงอยู่ได้โดยธรรมดา ถ้ามนุษย์ไม่มีเป้าหมายในการกระทำ ก็ไม่สามารถกล่าวได้ว่า การกระทำใดถูก หรือ ผิด เพราะฉะนั้น เกณฑ์ในการตัดสินค่าจริยธรรมว่า สิ่งนี้ถูก ผิด ควร ไม่ควร จึงต้องอาศัยเป้าหมายเป็นแนว ในขั้นนี้ การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่ว่ามาตรการวัดและตัดสินคุณค่าทางจริยธรรมเหล่านี้ ในทางพุทธธรรมคือ อะไรและมีอะไรบ้างนี้ เป็นปัญหาที่จะต้องศึกษาในกระบวนการต่อไป

ในพระพุทธศาสนากล่าวการกระทำของมนุษย์ไว้ 3 ทาง นั่นก็คือ **ทางกาย** เรียกว่า กายกรรม **ทางวาจา** เรียกว่า วาจกรรม และ **ทางใจ** เรียกว่า มโนกรรม การกระทำที่ดีหรือชั่วอยู่ที่ 3 ทางนี้ ถ้าการกระทำนั้นเป็นฝ่ายดีทางกาย ทางวาจาและทางใจ เรียกว่า กายสุจริต วาจาสุจริตและมโนสุจริต กรรมฝ่ายดีนี้ เรียกว่ากุศลกรรม แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเป็นการกระทำในฝ่ายชั่วทางทวารทั้ง 3 นี้ เรียกว่า กายทุจริต วาจาทุจริต และมโนทุจริต กรรมฝ่ายชั่วทั้ง 3 นี้ เรียกว่า อกุศลกรรม ส่วนปัญหาที่ว่า การกระทำของมนุษย์นั้น จะดีหรือชั่ว ใช้อะไรเป็นเกณฑ์วัด เป็นปัญหาที่จะต้องพิจารณากันต่อไป ตามแนวพุทธธรรมนั้นให้ถือเจตนาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินว่า การกระทำใดดี หรือชั่ว ถูกหรือผิด เพราะการกระทำทั้งหมดของมนุษย์มีเจตนาเป็นตัว

คอยบ่งชี้เพราะฉะนั้นเจตนาจึงเป็นตัวแท้ของกรรม ดังพุทธพจน์ที่ว่า “...เรากล่าวเจตนาว่าเป็นตัวกรรม บุคคลคิดแล้ว จึงกระทำการด้วยกาย วาจา ใจ” (อง.ฉก. (ไทย) 22/63/577)

เค.เอ็น. ชยติลเลเก ได้ให้ทัศนะในปัญหานี้ว่า พระพุทธศาสนาถือว่าการกระทำที่ถูกต้องและผิดนั้น จะต้องเป็นการกระทำที่เป็นไปอย่างเสรี แต่เป็นเสรีภาพที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับกฎของเหตุผลตามที่ชนะของพระพุทธศาสนา มีเงื่อนไขที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การกระทำที่ถูกแตกต่างจากการกระทำที่ผิด นั่นคือแรงจูงใจและความตั้งใจหรือเจตนาที่บุคคลมีต่อการกระทำ ๆ (เค.เอ็น.ชยติลเลเก, 2537: 36)

โดยนัยนี้ กล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนา เชื่อว่ามนุษย์มีเจตจำนงเสรีในการกระทำ ซึ่งเป็นเจตจำนงเสรีที่ความสัมพันธ์กันในเหตุผลเชิงจริยธรรม เพราะถ้ามนุษย์ไม่มีเจตจำนงเสรีในการกระทำ ก็จะไม่มีความชั่ว ถูก ผิด ควรหรือไม่ควร การกระทำก็เป็นแต่สักว่า ทำแล้ว กำลังทำ หรือทำอยู่เท่านั้นแต่มนุษย์มีเจตจำนงเสรีในการกระทำ และการกระทำทุกอย่างย่อมประกอบด้วยความจงใจหรือเจตนาเสมอ เพราะฉะนั้นด้วยการกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาหรือความจงใจนี้เอง พระพุทธศาสนาจึงกล่าวว่าถ้าประกอบด้วยกุศล ก็จัดเป็นกุศลกรรม ถ้าประกอบด้วยอกุศล จัดว่าเป็นอกุศลกรรมดังพุทธพจน์ว่า

กรรมที่ถูกโลภะครอบงำ...กรรมที่ถูกโทสะครอบงำ...กรรมที่ถูกโมหะครอบงำเกิดจากโมหะ มีโมหะเป็นเหตุ มีโมหะเป็นแดนเกิด ย่อมให้ผลในที่ตั้งอรรถภาพของเขาเกิดบุคคลต้องเสวยผลกรรมนั้นในขั้นที่กรรมนั้นให้ผลในปัจจุบัน ในลำดับที่เกิด หรือในระยะต่อไป... ภิกษุทั้งหลาย เหตุให้เกิดกรรม 3 ประการนี้แล... คือ กรรมที่ถูกอโลภะครอบงำ...กรรมที่ถูกโทสะครอบงำ...กรรมที่ถูก อโมหะครอบงำเกิดจากอโมหะ มีอโมหะเป็นเหตุมีอโมหะเป็นแดนเกิด เมื่อสิ้นโมหะแล้ว เป็นอันบุคคลละกรรมนั้นได้ ตัณหาถอนโค่นได้เหมือนต้นตาลที่ถูกตัดรากถอนโคนไปแล้ว เหลือแต่พื้นที่ ทำให้ไม่มี เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้...กรรมที่ถูกอโทสะครอบงำ ฯลฯ กรรมที่ถูกอโมหะครอบงำ เกิดจากอโมหะ มีอโมหะเป็นเหตุ มีอโมหะเป็นแดนเกิด เมื่อสิ้นโมหะแล้ว เป็นอันบุคคลละกรรมนั้นได้ ฯลฯ เกิดขึ้นต่อไปไม่ได้ ภิกษุทั้งหลาย เหตุให้เกิดกรรม 3 ประการนี้แล (อง.ติก. (ไทย) 20/34/186-188)

กล่าวโดยสรุปแล้ว ตามหลักพุทธธรรมหรือหลักพุทธจริยศาสตร์เจตนาที่ประกอบด้วยความพยายามในการกระทำอันเป็นเหตุเบื้องต้นหรือเป็นความพยายามเพื่อให้การกระทำสำเร็จลงเป็นเกณฑ์ตัดสินคุณค่าเชิงพุทธธรรมดั่งนั้น พุทธธรรมที่กล่าวมาจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์พึงปฏิบัติตาม

3. พุทธธรรมกับบทบาทและหน้าที่ของบุพการีที่พึงปฏิบัติต่อบุตร

ครอบครัวเป็นสถาบันที่ถือว่าเล็กที่สุดของสังคม อันเป็นมูลฐานที่สำคัญในการสร้างภาพของสังคมส่วนรวม ว่าเป็นสังคมที่ดีหรือไม่เพียงใด นอกจากนี้ยังมีบทบาทและอิทธิพล

สำคัญในการขัดเกลาบุคลาการในสังคม ครอบครัวจึงมีคุณสมบัติพิเศษที่แตกต่างจากสถาบันอื่น ๆ คือเป็นสถาบันแรกสุดที่บุคคลได้มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ครอบครัวจึงมีอิทธิพลต่อบุคคล (รัชนิกร เศรษฐ, 2528: 126) หากครอบครัวส่วนใหญ่ของสังคมเป็นครอบครัวที่อบอุ่นรักใคร่ปรองดอง มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม สมาชิกทุกคนรู้จักหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ และตระหนักต่อหน้าที่และบทบาทของตนเอง สังคมนั้นก็จะมีแต่ความเจริญและเรียกว่าเป็นสังคมของผู้ที่มีความเจริญแล้ว เพราะทุกคนในครอบครัวเป็นผู้ที่ประกอบไปด้วยจริยธรรมย่อมจะก่อคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติได้ดี

ปัญหาที่สังคมแห่งยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเผชิญอยู่นี้ เป็นเรื่องที่น่าศึกษาคิดค้นเพื่อหาแนวทางแก้ไขที่ถูกต้องตามหลักการทางพระพุทธศาสนา บิดามารดามีความเกี่ยวข้องกับบุตรตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิและเจริญเติบโตในครรภ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับบุตรมากที่สุดเมื่ออยู่ในครรภ์คือมารดา เพราะบุตรได้อาศัยครรภ์ของมารดา สำหรับการเจริญเติบโตจนครบกำหนดคลอดออกมา ส่วนผู้เป็นบิดาในฐานะผู้ให้กำเนิดบุตรร่วมกับมารดา เมื่อตอนที่มารดาตั้งครรภ์ฝ่ายบิดาก็เป็นผู้ที่มีความสำคัญในการดูแลมารดาตลอดจนรับภาระต่าง ๆ แทนมารดาด้วย จึงนับได้ว่าบิดามารดามีความสำคัญต่อบุตรตั้งแต่ยังไม่คลอด ต่อเมื่อบุตรคลอดออกมาแล้วหน้าที่ของบิดาและมารดาที่พึงปฏิบัติต่อบุตรก็ยังคงมีต่อไปเนื่องด้วย สมาชิกของครอบครัวประกอบด้วยบิดามารดาและบุตรพ่อแม่จึงนับว่าเป็นบุคคลสำคัญในครอบครัว

หลังจากที่ได้กล่าวถึงสภาพของปัญหาด้านสถาบันครอบครัวในสังคมยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมมนุษย์ และด้านการเมืองแล้ว โดยเฉพาะปัญหาครอบครัวที่เกิดจากบิดามารดา จึงมีบทบาทและหน้าที่น้อยลงในการรับผิดชอบเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมาในสังคม ในสถาบันครอบครัวกล่าวได้ว่าพ่อแม่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่สุดสำหรับเด็ก โดยเฉพาะการที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีก็จะเป็นแบบอย่างทางการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีสำหรับเด็ก ทั้งนี้เพราะมูลฐานพฤติกรรมของเด็กจะได้รับการถ่ายทอดมาจากบิดาและมารดา (พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), 2549: 34)

ด้วยความสำคัญของบิดาและมารดาดังกล่าวมานี้ แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมสถาบันครอบครัวมีความสำคัญต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็ก แม้ว่าสภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใดก็ตาม การประยุกต์หลักการพัฒนาเด็กในด้านที่เกี่ยวกับสถาบันครอบครัวหมายความว่าถึงบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ในการเลี้ยงดูเด็ก และกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของบิดามารดาพึงปฏิบัติต่อบุตรนั้น หลักธรรมที่ว่าด้วยเรื่องของทิส 6 (ที.ปา. (ไทย) 11/266/212) ก็เป็นหลักธรรมที่สำคัญที่พ่อแม่ควรนำมาปกครองบุตรที่ตนรัก อันได้แก่ทิสเบื้องต้น (ปุรัตถิมทิส) คือการประพฤติปฏิบัติต่อกันระหว่างบิดามารดากับบุตรธิดา หลักทิส 6 ผู้เขียนจะไม่ขอกล่าวถึงทิสทั้ง 6 ข้อ จะขอกล่าวถึงเฉพาะทิสเบื้องต้น (ปุรัตถิมทิส) ที่ว่าด้วยข้อปฏิบัติหน้าที่ของพ่อ

แม่ที่พึงปฏิบัติต่อบุตรเท่านั้น พระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของบิดาและมารดาไว้ (ที.ปา. (ไทย) 11/267/212-213) ซึ่งจะแยกวิเคราะห์แต่ละประเด็นตามลำดับต่อไปนี้

1) ห้ามปรามมิให้ประพฤตชั่ว (มีความเมตตา)

ห้ามปรามมิให้ประพฤตชั่ว หมายถึง ป้องกัน กีดกัน เพราะการประพฤตชั่วทางกายทางวาจาและทางใจ เป็นอกุศลกรรมที่บุคคลพึงงดเว้น เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายทั้งแก่ตนเองและผู้ อื่นบิดาและมารดาจะต้องแนะนำสั่งสอนบุตรของตนให้รู้จักละจากความชั่วร้ายทั้งหลายที่นำความเสื่อมมาสู่ชีวิตในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางกาย วาจาและใจ ตลอดจนเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความประพฤตชั่ว เช่น การคบคนไม่ดี การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นโทษ การดำรงชีวิตด้วยความประมาทความเกียจคร้าน (ที.ปา. (ไทย) 11/267/212) แนวทางแห่งความประพฤตชั่วที่บิดาและมารดาพึงห้ามปรามมิให้บุตรกระทำชั่ว คือ อกุศลกรรมบถ 10 ประการได้แก่ (1) การฆ่าและเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น (2) การละเมิดช่วงชิงทรัพย์สินของผู้อื่น (3) ประพฤติผิดในกาม (4) การพูดเท็จ (5) การพูดส่อเสียด (6) การพูดคำหยาบ (7) การพูดเพ้อเจ้อ (8) มีความโลภอยากได้สิ่งของของผู้อื่น (9) การอาฆาตพยาบาทปองร้ายผู้อื่น (10) และการมีความเห็นผิด (ที.ปา. (ไทย) 11/360/431)

เนื่องจากบิดามารดามีประสบการณ์มากกว่าและย่อมรู้สิ่งที่ควรไม่ควร สิ่งที่พึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติ ท่านจึงมีหน้าที่แนะนำบอกทางให้บุตรของตนละเว้นจากความชั่วต่าง ๆ ได้ และการห้ามปรามมิให้ประพฤตชั่วควรเริ่มตั้งแต่บุตรยังเล็ก ๆ โดยการบอกและแนะนำในสิ่งที่เป็นกุศลกรรม ที่กระทำแล้วก่อให้เกิดประโยชน์และความสุขแก่ชีวิต

2) อบรมสั่งสอนให้ประพฤตดี (มีความกรุณา)

อบรมสั่งสอนให้ประพฤตดี (ที.ปา. (ไทย) 11/267/212) คือ การปลูกฝังในทางที่ดี ให้บุตรประพฤตตนอยู่ในศีลธรรม พ่อแม่ต้องเลี้ยงดูกลมเกลียวทางด้านจิตใจ เพราะใจเป็นตัวควบคุมการกระทำของคนการอบรมสั่งสอนให้ประพฤตดีก็คือการอบรมใจของบุตรให้ดีขึ้นเอง ทั้งนี้เพราะการอบรมสั่งสอนให้บุตรเป็นคนดีด้วยการประพฤตในสิ่งที่ดีงาม และเป็นประโยชน์นั้นผู้ที่เป่รบิดาและมารดาต้องการบุตรที่เป็นคนดีทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า สัปบุรุษหรือสัตบุรุษ (อง.อรรถก. (ไทย) 23/38/297) บุตรที่เป็นสัตบุรุษย่อมประพฤตในสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ ก่อให้เกิดความสุขความเจริญแก่บุคคลในครอบครัว และสังคมอย่างมากมาย การอบรมสั่งสอนให้บุตรตั้งอยู่ในความดี ได้แก่การให้ดำรงตนอยู่ในกุศลกรรมบถ 10 ประการอันเป็นความดีที่ต้องปฏิบัติขั้นพื้นฐานดังนี้คือ (1) เว้นจากการฆ่าและเบียดเบียนชีวิตผู้อื่น (2) เว้นจากการละเมิดช่วงชิงทรัพย์สินของผู้อื่น (3) เว้นจากการประพฤตผิดในกาม (4) เว้นจากการพูดเท็จ (5) เว้นจากการพูดส่อเสียด (6) เว้นจากการพูดคำหยาบ (7) เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ (8) ไม่มีความโลภอยากได้สิ่งของของผู้อื่น (9) เว้นจากการอาฆาตพยาบาทปองร้ายผู้อื่น (10) และการมีความเห็นถูกต้องเป็นสัมมาทิฐิ (ที.ปา. (ไทย) 11/360/431-432)

บิดามารดาจะต้องปลูกฝังให้บุตรมีจิตสำนึกทางด้านคุณธรรมและมีฉันทะในการทำ ความดี และพัฒนาให้มีความดียิ่ง ๆ ขึ้นไป เพราะความดีเป็นสิ่งที่ไม่ควรสั่นโคโย ไม่สั่นโคโยใน กุศลธรรม พระพุทธองค์ทรงเปรียบเทียบความเจริญรุ่งเรืองของชีวิตเหมือนกับต้นไม้ เพราะ ต้นไม้ที่จะเติบโตสมบูรณ์ได้ดีเจ้าของจะต้องดูแลกำจัดวัชพืชและไม้อื่น ๆ ที่เป็นตัวแย่งอาหาร และบำรุงด้วยปุ๋ยและน้ำอย่างถูกวิธี จึงจะเจริญงอกงาม ขั้นตอนในการพัฒนาตนตามหลัก พระพุทธศาสนาจะต้องละทิ้งสิ่งที่เป็นบาปอกุศล และในขณะเดียวกันก็ต้องสร้างกุศลกรรมให้ เกิดขึ้นด้วย หน้าที่ของบิดามารดาประการหนึ่งนั้นคือต้องให้การอบรมสั่งสอนบุตรให้ตั้งตนอยู่ ในความดีงามตามหลักของพระพุทธศาสนา คือ การเว้นจากการกระทำความชั่วทั้งปวง การทำ กุศลให้ถึงพร้อมและการทำจิตของตนให้ผ่องใส (ขุ.ธ.(ไทย) 25/183/90)

3) ส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียน (มีมุทิตา คือ พลอยยินดี)

บิดามารดาส่งเสริมให้บุตรมีการศึกษา นี่คือน้ำที่ของบิดามารดา ชื่อว่าเป็นครู คนแรกของบุตร เพราะสอนให้บุตรได้รู้จักเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มากมายก่อนใครอื่น อีกนัยหนึ่งท่าน เรียกว่าเป็นผู้แสดงโลกนี้แก่บุตร เพราะบุตรได้พบกับบิดาและมารดาก่อนใครอื่น บิดาและ มารดาจึงเป็นตัวแทนของชายหญิงทั้งโลกที่บุตรได้เรียนรู้ อีกทั้งพฤติกรรมที่บิดาและมารดาได้ แสดงให้บุตรเห็นเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมดังกล่าวแก่บุตรทั้งทางตรงและทางอ้อม (ที.ปา.(ไทย) 11/267/212) นอกจากบิดามารดาจะสอนให้บุตรของตนได้เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ รอบตัวแล้ว หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือส่งเสริมให้เขาได้รับการศึกษา สามารถนำความรู้ขึ้นมา ประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตัวและครอบครัวต่อไปได้ในอนาคต ด้วยเหตุนี้บิดามารดาจึงควรที่จะ ส่งเสริมเรื่องการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้บุตรเติบโตมาพอมีความรู้ความสามารถที่จะเลี้ยงชีพของ ตนต่อไปได้ เป็นการแสดงความยินดีกับสิ่งที่บุตรของตนประสบความสำเร็จในบั้นปลายชีวิต (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2543: 14-15)

4) เป็นธุระให้บุตรเมื่อจะมีคู่ครอง (มีอุเบกขา)

เป็นธุระให้บุตรเมื่อบุตรต้องการมีคู่ครอง เมื่อบุตรเติบโตเป็นผู้ใหญ่สมควรที่จะ มีครอบครัวแล้ว บิดามารดาต้องรับภาระหน้าที่ในการเอาใจใส่ดูแลด้านการมีครอบครัวของบุตร เริ่มต้นจากการให้คำปรึกษาแนะนำในการเลือกคู่ครอง โดยให้คำปรึกษาในฐานะที่บิดามารดา เคยมีประสบการณ์ผ่านเรื่องนี้มาก่อน ย่อมให้คำปรึกษาที่ดีและมีประโยชน์ต่อบุตรได้ในที่นี้ รวมทั้งการจัดการตามประเพณีที่มีมา เช่น การสู่ขอ การหมั้นหมาย ตลอดจนการสมรส บิดา มารดามีหน้าที่ในการช่วยเหลือทรัพย์ด้านเงินทองอันเป็นค่าธรรมเนียมในการแต่งงาน ในที่นี้ หมายถึง ค่าสินสอดทองหมั้นค่าใช้จ่ายในการจัดงานแต่งงาน เป็นต้น (ที.ปา. (ไทย) 11/267/212) หากเกิดการผิดพลาดทางการดำเนินชีวิตของบุตรแล้ว บิดามารดาก็จะเป็นกำลัง สำคัญในการให้กำลังใจ ไม่ซ้ำเติม คือปล่อยชีวิตให้เป็นอิสระ เพื่อเป็นการเรียนชีวิตที่บุตรควร จะได้รับ และเห็นสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อป้องกันอนาคตที่จะเกิดขึ้นตามมานั่นเอง

สรุปได้ว่าการปฏิบัติต่อกันระหว่างบิดามารดากับบุตรธิดาหรือบทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ที่พึงปฏิบัติต่อบุตรนั้น พระพุทธศาสนามีหลักการที่วางไว้อย่างชัดเจนและสามารถนำมาใช้ได้ในปัจจุบัน ทิศเบื้องหน้าในหลักธรรมที่ว่าด้วยทิศ ๖ นั้น เป็นการกล่าวถึงหน้าที่ของมารดาบิดาที่มีต่อบุตร การที่เด็กเข้าใจความหมายของพ่อแม่เป็นเพียงผู้ให้กำเนิดนั้น ถือเป็นความหมายในระดับต่ำ แต่ถ้าเป็นความหมายทางสังคมที่สูงขึ้นมา กล่าวคือ พ่อแม่เป็นผู้รับผิดชอบต่อบุตรสูงขึ้นไปถึงขั้นอุดมคติ พ่อแม่คือพระอรหันต์ประจำเรือน หรือพระพรหมผู้เสกสรรทุกสิ่งทุกอย่างให้กับบุตร คือ ความมี เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา นี่คือคุณธรรมของพ่อแม่ที่พึงมีต่อบุตร นอกจากพ่อแม่ที่ต้องปฏิบัติต่อบุตรแล้ว ครู อาจารย์ก็มีส่วนสำคัญในการปฏิบัติศิษย์เช่นกัน ดังรายละเอียดที่จะได้กล่าวต่อไป

4. พุทธธรรมกับบทบาทและหน้าที่ของแม่พิมพ์ที่พึงปฏิบัติต่อศิษย์

องค์ประกอบที่สองที่จะพัฒนาเด็ก คือ สถาบันการศึกษา ในที่นี้ก็คือบทบาทและหน้าที่ของครูและอาจารย์ผู้สอน บทบาทของครูที่สำคัญมีความตอนหนึ่งว่า

อันความเจริญก้าวหน้าของโลกทุกด้าน เป็นผลงานของครูทั้งนั้น โลกจะขาดครูเสียไม่ได้ ครูต้องมีอยู่และต้องรับช่วงต่อไปให้มากขึ้น บรรดาความรู้ทั้งหมดอยู่ที่ครู ถ้าหากขาดครูเสียแล้วความรู้ของโลกจักหายไป โลกจะเต็มไปด้วยความโง่ ความหลงไม่เข้าใจตามความเป็นจริง (พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทะภิกขุ), 2538: 120)

จากความสำคัญดังกล่าว นำมาซึ่งการศึกษามหาวิทยาลัยของครูที่ดี เพื่อการพัฒนาเด็ก เนื่องจากในปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางสถาบันการศึกษามีบทบาทหน้าที่คล้ายกับสถาบันครอบครัวส่วนหนึ่ง เนื่องด้วยเด็กและเยาวชนยังคงต้องใช้ชีวิตในการศึกษาหาความรู้อยู่ในโรงเรียน หากเด็กและเยาวชนไม่ได้รับการเอาใจใส่ในด้านการศึกษาอบรมบ่มนิสัยอย่างดีพอ ย่อมจะมีผลต่อการสร้างปัญหาทางพฤติกรรมของเด็กได้ในอนาคต ซึ่งนักวิชาการเชื่อว่า พฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งเป็นผลที่ได้มาจากพฤติกรรมด้านลบที่ได้รับมาจากโรงเรียน (โสภะ ชปิลมันน์, 2536: 139) ครูและอาจารย์นอกจากจะมีบทบาทด้านการอบรมสั่งสอนให้เด็กมีความรู้ทางด้านการอ่าน การเขียน การคิด และการใช้ทักษะต่าง ๆ แล้ว การที่ครูได้ชื่อว่าเป็นแม่พิมพ์ จึงชี้ให้เห็นบทบาทสำคัญอันเป็นต้นแบบที่ดี ซึ่งเด็กผู้เป็นอนาคตของชาติจะประพฤติและปฏิบัติตามในเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมที่ครูมอบให้ เพราะปัจจุบันสังคมการศึกษาเปลี่ยนจากวัดมาเป็นสถาบันการศึกษาที่มีกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้สถาบันการศึกษาคือครูและอาจารย์ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2548: 5) นอกจากการทำหน้าที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการแล้ว ยังมีความจำเป็นที่จะต้องทำหน้าที่ในการอบรมปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กอีกด้วย ครูอาจารย์พึงอนุเคราะห์ศิษย์ตามหลักการดังนี้ (1) แนะนำฝึกอบรมให้ศิษย์เป็นคนดี (2) สอนให้ศิษย์เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง (3) สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง (4) ส่งเสริมยกย่องความดีงามให้ปรากฏ (5) สร้าง

เครื่องคุ้มภัยให้สารทิศ คือ สอนฝึกศิษย์ให้ใช้วิชาเลี้ยงชีพได้จริงและรู้จักดำรงตนได้ด้วยดี (ที.ปา. (ไทย) 11/267/213) ที่กล่าวมาข้างต้นคือทักขณทิศ (ทิศเบื้องขวา) กล่าวถึงครูอาจารย์ย่อมจะอนุเคราะห์ศิษย์ทั้งหลายด้วยประการต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้

อย่างไรก็ตามการปฏิบัติต่อกันระหว่างครูอาจารย์กับลูกศิษย์เป็นอีกนัยหนึ่งของการพัฒนาเด็กที่มีอาจจะหลีกเลี่ยงได้ บุคคลที่จะเป็นครูได้นั้นไม่ใช่เป็นผู้ที่รับจ้างสอนหนังสือเป็นอาชีพ หรือใช้สติปัญญาเป็นสินค้าขายความรู้เพื่อเอาเงินมาเลี้ยงชีวิต ครูอาจารย์ต้องเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ แต่ในปัจจุบันมักจะมองครูอาจารย์ในฐานะเป็นลูกจ้างสอนหนังสือให้แก่เด็ก เนื่องจากปัจจุบันนี้มีการเปิดโรงเรียนกวดวิชากันมากมายที่ปรากฏให้เห็น ซึ่งเป็นจุดด้อยของการใช้วิชาความรู้ไปในทางผลประโยชน์มากกว่าการสอนศิษย์ให้รักคุณธรรม จึงทำให้ศิษย์บางคนไม่เกิดความเคารพบูชาครูอาจารย์อย่างเป็นปुชนียบุคคล ซึ่งต่างจากโบราณกาลที่มองครูบาอาจารย์เป็นปุชนียบุคคล ผู้ที่ศิษย์ต้องให้ความเคารพนับถือ คำกล่าวที่ยกมาเป็นการชี้ให้เห็นว่าบุคคลที่จะมาเป็นครูอาจารย์นั้นต้องมีความเข้าใจในอาชีพครูให้ถูกต้อง เป็นครูด้วยจิตวิญญาณพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์และความสุขส่วนตัว เพื่อมอบความรู้ความรักและคอยให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ลูกศิษย์ด้วยใจจริง

5. พุทธธรรมกับบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ที่พึงปฏิบัติต่อสังคม

พระสงฆ์เป็นบุคลากรที่สำคัญของสังคม และทำหน้าที่ในการสืบอายุพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่จนถึงปัจจุบันแล้ว ยังทำหน้าที่ของมนุษย์ในฐานะที่อยู่อาศัยในสังคม และได้ทำหน้าที่ในการสงเคราะห์ช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันพระสงฆ์ต้องปรับและเพิ่มบทบาทให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองด้วย เพราะพระสงฆ์เป็นบุคลากรของสังคม พระสงฆ์ย่อมได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงต้องปรับบทบาทและหน้าที่ของตนเอง เพื่อให้สอดคล้องและยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อการดำรงอยู่ของศาสนาให้อยู่คู่กับสังคมไทยตลอดไป และเพื่อช่วยเหลือสังคมด้วย อันมิใช่เฉพาะการสงเคราะห์ด้านจิตใจเท่านั้น จำเป็นต้องทำหน้าที่อื่น ๆ เพิ่มเติมจากที่มีอยู่ ซึ่งไม่ขัดกับพระธรรมวินัยเพราะว่ารูปใดไม่ได้พัฒนาทำการช่วยเหลือประชาชนหมู่บ้านและสังคมแล้ว พระสงฆ์นั้นก็ชื่อว่าบกพร่องไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างสมบูรณ์ ซึ่งถือว่าพระสงฆ์ทุกรูปต่างมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคมที่อาศัย แม้แต่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ต้องการให้พระสงฆ์มีบทบาทมากขึ้นในฐานะเป็นผู้นำทางศาสนาในการช่วยพัฒนาสังคม โดยพัฒนาคนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมมากขึ้น อันเป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ และถือว่าพระสงฆ์เป็นบุคคลที่ประชาชนให้การยอมรับในการสอน โดยเฉพาะการนำหลักธรรมคำสอนทางศาสนาเพื่อสั่งสอนให้แก่เด็กและประชาชน เพราะถือว่าพระสงฆ์เป็นบุคลากรที่สำคัญของสังคม (สมบุรณ์ สุขสำราญ, 2530: 29)

ดังนั้นในแง่ของการพัฒนาเด็ก ในส่วนที่เป็นบทบาทหน้าที่ของพระสงฆ์จะต้องมีบทบาทและโครงการที่ชัดเจน ในการจัดตั้งโครงการต่าง ๆ ขึ้นมา เช่น โครงการอบรมพระธรรมทายาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้พระภิกษุที่ได้ผ่านการอบรมจากโครงการนี้แล้วสามารถนำหลักธรรมนั้นไปอบรมสั่งสอนประชาชน ทั้งนี้รวมถึงเด็กและเยาวชนในสังคมด้วย

การฝึกฝนอบรมพระสงฆ์ให้มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในสังคม ทั้งหน้าที่ตามพระธรรมวินัย และหน้าที่ทางสังคมควบคู่กันไป ในฐานะบุคคลของสังคม เช่นเดียวกับพระสงฆ์ที่พึงปฏิบัติต่อสังคมเพื่อผลิตพระสงฆ์รุ่นใหม่ที่ต้องการทำงานเพื่อพระพุทธศาสนา และช่วยเหลือสังคมและช่วยเป็นกำลังให้พระพุทธศาสนาด้วย โดยมีวัตถุประสงค์ 5 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาพระพุทธศาสนาให้เข้าใจแจ่มแจ้ง (2) เพื่อนำหลักธรรมคำสอนนั้นมาปฏิบัติจนเกิดผล (3) เพื่อเผยแผ่หลักธรรมที่ศึกษาและปฏิบัติอย่างถูกต้องแก่ชาวโลก (4) เพื่อสงเคราะห์และอนุเคราะห์ชาวโลกให้พ้นจากทุกข์ (5) เพื่ออบรมพระภิกษุให้เป็นธรรมทายาทที่สมบูรณ์ พระสงฆ์ที่เข้ามาอบรมเป็นพระธรรมทายาทจึงมีคุณสมบัติและความรู้ในทางพระพุทธศาสนาพอสมควร และเคยผ่านการทำงานมาบ้างแล้วเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ และเป็นการเพิ่มทักษะในด้านต่าง ๆ ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตลอดจนได้เรียนรู้ถึงกลวิธีการทำงานในรูปแบบต่าง ๆ จากวิทยากรที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาสที่มีประสบการณ์การทำงาน จึงเพิ่มความมั่นใจและความพร้อมในการทำงานเพื่อสังคมอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์โดยตรงที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคม

ในแง่บทบาทของพระสงฆ์ต่อการพัฒนาปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็กนั้น จะเห็นได้ว่าควรพยายามที่จะพัฒนาบุคลากรภายในให้มีประสิทธิภาพก่อนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความพร้อมที่จะออกไปทำงานได้จริง การฝึกอบรมพระธรรมทายาทนี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าบทบาทของพระสงฆ์ในการที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาเยาวชนของชาติ ให้ดำรงตนอยู่ในหนทางที่เที่ยงม จากประเด็นดังกล่าวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ความคาดหวังของพุทธศาสนิกชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน” พบว่าความคาดหวังหลักของพุทธศาสนิกชนต่อพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน คือในด้านการศึกษานั้นมีความคาดหวังให้พระสงฆ์ชี้แนะให้เยาวชนเข้าใจชีวิตมากยิ่งขึ้น (พระมหาพนม เนียวกุล, 2546: 70)

เพราะฉะนั้นในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งมีสภาวะแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการยั่วยุอารมณ์ของเด็กให้ถลำไปสู่การกระทำชั่วได้ง่ายขึ้น สถาบันสงฆ์จัดได้ว่าเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่ควรเข้ามามีบทบาทในการอบรมพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็ก แต่ทั้งนี้การอบรมที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีได้นั้นองค์ประกอบสำคัญประการแรก คือ ผู้ทำการอบรมในที่นี้คือพระสงฆ์จำต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างทอ่งแท้ในหลักของพุทธศาสนา พร้อมทั้งยังต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนด้วย การประยุกต์หลักการพัฒนาเด็กด้วย ผู้ศึกษาเห็นว่าการพัฒนาเด็กโดยการผลิตบุคลากรนั้นคือพระธรรมทายาทที่มี

คุณภาพออกไปพัฒนาและให้การอบรมเด็กตามสถาบันการศึกษา ทั้งนี้สอดคล้องและสามารถนำมาปรับใช้ได้ คือปัจจุบันควรมีการจัดตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อพัฒนาศักยภาพของพระภิกษุทั้งในด้านของภาคปฏิบัติ คือการอบรมเทคนิคการสอนและภาคทฤษฎีทางหลักพุทธธรรม เมื่อจบโครงการมีความรู้ความสามารถความเชี่ยวชาญ พระภิกษุสามารถปฏิบัติงานได้จริงย่อมยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่เด็กและเยาวชนไทย เมื่อปฏิบัติได้ตามนี้เชื่อมั่นว่าคุณภาพของเด็กและเยาวชนในด้านคุณธรรมและจริยธรรมย่อมดีขึ้น

ในสังคมมีคนอยู่ 2 ประเภท คือ คนดีและคนไม่ดี หรือคนที่จริงใจและไม่จริงใจ ในสังคมบางคนก็คบทั้งคนดีและคนไม่ดี หรือคบแต่คนดีก็มี ซึ่งบางทีแล้วแต่เวลาและโอกาส ในทางพระพุทธศาสนาการคบกันเป็นมิตรก็เช่นกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่าบุคคลจะมีโอกาสพบเจอคนประเภทใดมากกว่ากัน และมีความรู้ความสามารถในการเลือกคนแบบใดมาเป็นมิตร ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวเรื่องมิตรไว้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ มิตรแท้และมิตรเทียม

1. มิตรแท้ บาลีใช้คำว่า สหมิตร คือ มิตรที่บุคคลผู้คบหาสมาคมด้วยทำให้เกิดความเจริญแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท (ที.ปา. (ไทย) 11/260/209) ด้วยกันคือ (1) มิตรมีอุปการะ (อุปการมิตร) (2) มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข (สมานสุขทุกขมิตร) (3) มิตรแนะนำประโยชน์ (อรรถกขาอิมิตร) (4) มิตรมีความรักใคร่ (อนุกัมปกมิตร) (ที.ปา. (ไทย) 11/261264/210-211)

2. มิตรเทียม คือ มิตรที่ไม่มีความจริงใจ ภาษาบาลีใช้คำว่า มิตรปฏิรูป สามารถจำแนกแยกย่อยออกได้เป็น 4 ประเภท (ที.ปา. (ไทย) 11/261/210) คือ (1) คนที่ถือเอาประโยชน์จากผู้อื่นฝ่ายเดียว (อัญญัตตฤหระ) (2) คนดีแต่พูด (วจีปรมะ) (3) คนที่ชอบพูดประจบ (อนุปปยภาณิ) (4) คนที่ชักนำเพื่อนในทางที่เสื่อม (อปายสหาย) (ที.ปา. (ไทย) 11/255-258/207-209)

กล่าวได้ว่า มิตรแท้ คือ มิตรที่มีความจริงใจคบหาสมาคม ใครคบก็มีโอกาสพัฒนาตนและผู้อื่น รวมทั้งสังคมให้มีความเจริญ ส่วนมิตรเทียมเป็นมิตรที่ไม่คบหาสมาคม ไม่มีความจริงใจ ใครคบเข้าก็มีแต่จะนำความเสื่อมเสียมาสู่ทั้งตนเองและผู้อื่น หรือสังคมก็พลอยที่จะเสื่อมและเกิดปัญหาตามมาด้วย

กล่าวได้ว่า การกล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของสถาบันต่าง ๆ ในสังคมอันได้แก่บทบาทของสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันพระพุทธศาสนา ตลอดจนการเลือกคบมิตร (เพื่อน) ของเด็กย่อมส่งผลโดยตรงในการพัฒนาต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชนไทย ฉะนั้นทุกสถาบันที่กล่าวมาในเบื้องต้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ทำหน้าที่หลักในสถาบันต่าง ๆ ควรมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานำมาประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนามนุษย์ยุคโลกาภิวัตน์ หรือคนในสังคมปัจจุบันอยู่กันอย่างสันติสุข เกิดความขัดแย้งทางความคิดน้อยที่สุด ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เขียนจะต้องกล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของสถาบันดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากเป็นสภาวะแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวเด็กและส่งผลกระทบต่อเด็กโดยตรง สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “เด็กวันนี้

คือผู้ใหญ่ในวงหน้า” สถาบันต่าง ๆ จึงต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนามนุษย์กลุ่มนี้ให้เป็นคนดีของสังคมสืบไปในอนาคต

หากกล่าวถึงผู้ปกครองหรือผู้บังคับบัญชาทุกสถาบันที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารครอบครัวที่ดี บริหารสถานศึกษาก็ดี หรือบริหารคณะสงฆ์ก็ตาม ตลอดทั้งผู้บริหารประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารทุกสถาบัน ควรสร้างมนุษย์ทุกคนให้เกิดความรักความสามัคคี ประองดองกัน ตั้งมั่นในหลักธรรมทั้งในส่วนของความยุติธรรม คือความเที่ยงธรรม นิติธรรม คือ ระเบียบแบบแผนหลักการปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ไม่ประพฤติกเล็ดเลือนจนเกิดความเสียหายไป เพราะหลักธรรมเหล่านี้จะเป็นบาปฐานนำไปสู่การแก้ปัญหาของสังคมในอนาคต

6. การแก้ปัญหาสังคมยุคโลกาภิวัตน์ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ปัญหาหรือความทุกข์ที่เกิดขึ้นแก่มนุษย์ โดยทั่วไปมักเกิดขึ้นมาจากความทะยานอยาก หรือความพอใจอยากได้จนเกินประมาณ คือ อยากได้ในกามคุณเพื่อสนองความต้องการทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ความอยากที่จะมีอยู่คงอยู่ตลอดไป และความอยากที่จะพ้นจากสภาพที่ไม่พึงปรารถนาอยากทำลายหรือดับสูญ รวมความแล้วได้แก่ตัณหา 3 คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา (ที.ป. (ไทย) 11/305/263) วิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ นั้นต้องรู้ถึงสาเหตุของปัญหาและแก้ไขตามสาเหตุอย่างถูกต้องและวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด คือ การแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจอันเป็นพื้นฐานเพื่อให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเพราะในชีวิตประจำวันของมนุษย์เรานั้น ต้องมีการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา นั่นคือต้องมีการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ และต้องตัดสินใจเสมอ นี่ก็เป็นหลักธรรมที่ทำให้ผู้เข้าถึงสามารถเป็นผู้ประเสริฐได้ หลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหของสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขได้ประกอบด้วย

1. ัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักธรรม หมายถึง รู้หลักความจริงรู้หลักการ รู้หลักเกณฑ์ รู้กฎธรรมชาติดั้งสรรพสิ่ง หรือรู้เหตุรู้หลักการที่จะทำให้เกิดผล เช่น รู้ว่าอะไรเป็นเหตุให้ทำชั่วอะไรเป็นหลักเกณฑ์แห่งความดี เป็นต้น

2. อัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักอรรถ หมายถึง รู้ความหมาย รู้จุดมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ เช่น รู้หลักธรรมหรือภาชิตนั้น ๆ มีความหมายอย่างไร มีความมุ่งหมายอะไรเมื่อปฏิบัติตามแล้วจะเกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไร เป็นต้น

3. อัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้จักตนเองโดยฐานะ ภาวะ เพศ วัย ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมอื่น ๆ มีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ ปัญญา เป็นต้น แล้วประพฤติดนให้เหมาะสมแก่ภาวะของตน และเมื่อรู้ว่า บกพร่องในเรื่องใดก็ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

4. มัตตัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดี ความพอเหมาะสมควรในการดำรงชีวิต เช่น การรู้จักประมาณในบริโภคอาหาร การรู้จักประมาณในการใช้จ่ายทรัพย์สินที่หามาได้ รู้จักประมาณในการทำงาน เป็นต้น

5. กาลัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้จักเวลาว่า เวลาไหนควร ไม่ควรทำอะไร การงานใดจะต้องใช้เวลาเท่าไร แล้วทำให้ตรงต่อเวลา ให้เป็นเวลา

6. ปุริสัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักบริษัท คือ รู้จักชุมชนและสังคม รู้ரியที่จะพึงประพฤติ แล้วประพฤติตนให้เหมาะสมต่อชุมชนและสังคมนั้น ๆ

7. บุคคลปริรัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักเลือกคบบุคคล คือ รู้จักบุคคลที่ยิ่งหย่อนกว่ากัน รู้ความแตกต่างแห่งบุคคลนั้น ๆ ว่า ใคร ผู้ใดมีอภัยอาศัย หรือไม่ดี มีค่านิยมอย่างไร เป็นต้น (ที.ป. (ไทย) 11/330/333)

7. บทสรุป

พุทธธรรมกับบทบาทและหน้าที่ของสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ จากหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ว่าด้วยบทบาทและหน้าที่ทางสังคม ดังที่กล่าวมา ล้วนเป็นหลักการที่ล้ำลึกที่สร้างสรรค์ให้บทบาทหน้าที่ต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ หลักคำสอนว่าด้วยบทบาทและหน้าที่ของพระพุทธองค์ยังครอบคลุมถึงหลักจรรยาบรรณ และจริยธรรม หากสังคมไทยได้นำหลักจริยธรรมการปฏิบัติหน้าที่ตามแนวพุทธศาสนานี้มาใช้พัฒนาสังคม ก็ช่วยให้บุคคลมีความสุข มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และเป็นหลักการที่ช่วยให้สังคมทุกระดับ ทั้งในระดับปัจเจก บุคคลระดับครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติหรือแม้กระทั่งในระดับสากล คือ สังคมโลกทั้งหมด คงไว้ซึ่งสันติสุข ปราศจากอคติ ความแตกแยก ความขัดแย้งได้อย่างแท้จริงอีกด้วย

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันนี้ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคม ปัญหาการเมืองในปัจจุบันนี้ ก็เกิดจากฝีมือของคนเห็นแก่ตัว โดยไม่มองถึงความเดือดร้อนของคนอื่น เห็นความเดือดร้อนของคนอื่นเป็นเรื่องไกลตัว แต่ถ้าคนเราแก้ปัญหาตรงจุดนี้ได้ มองว่ามนุษย์เท่าเทียมกัน และคนเหล่านี้ไม่เอาเปรียบกันมีจิตสำนึกดี เชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมคงจะหายไป เพราะฉะนั้นคนที่เอาเปรียบคนอื่นหรือเห็นแก่ตัวควรจะมีปัญหาสังคม และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เสีย แล้วปัญหาต่าง ๆ ก็จะไม่ตามมา จะแก้ไขปัญหาง่ายและตรงจุดเพียงแค่มองมีจิตสำนึก รู้จักคำว่า “หน้าที่และมโนธรรม” ปัญหาต่าง ๆ ก็คงไม่เป็นแบบทุกวันนี้ และคงไม่ฝังรากจนเติบโตจนยากแก่การแก้ไข แต่ถ้าคิดจะแก้ไขก็คงไม่สายถ้าคิดจะทำ กระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และอิทธิพลของโลกาภิวัตน์ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและบุคคลในสังคม ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และค่านิยม ควรที่ทุกฝ่ายทั้งอาณาจักรและศาสนจักรต้องประสานร่วมมือกัน ป้องกันแก้ไขปัญหาในระบบสังคม ค่านิยมอุดมการณ์ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม และร่วมกันปลูกจิตสำนึกบุคคลในสังคมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมมากขึ้น

การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การนำเอาหลักธรรมทางศาสนา มาประยุกต์เข้ากับการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ควบคู่กับการสร้างคุณภาพชีวิต เยาวชนผู้เป็นประชากรใหม่ของสังคมในยุคต่อ ๆ ไป โดยสถาบันครอบครัวมีอิทธิพลต่อเยาวชน เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นสถาบันแรกที่ทำให้การอบรมทางด้านจิตใจ ให้ความรัก ความอบอุ่น เอาใจ ใส่ดูแล ทะนุถนอม ปกครองดูแลอย่างถูกต้อง แล้วก็จะสามารถให้เยาวชนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ และคุณธรรมได้อย่างแน่นอน อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาให้กับสังคม ส่งผลให้สังคมมีความสุข เพราะเยาวชนในวันนี้ก็คือผู้นำและพัฒนาสังคมประเทศชาติในวันข้างหน้าสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2539.
- เค.เอ็น.ชยติลเลเก. **จริยศาสตร์แนวพุทธ**. แปลโดยสุเชาว์ พลอยชุม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2537.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). **วาทธรรมปัญญานันท**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, 2538.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **ความสุขของครอบครัวคือสันติสุขของสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, 2543.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **ธรรมบุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 36. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด, 2548.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ). **รักลูกให้ถูกทาง**. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, 2549.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบญฺญกร). **พุทธสันติวิธี: การบูรณาการหลักการและเครื่องมือจัดการความขัดแย้ง**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด, 2554.
- โสภา ชปิลมันน์. **บุคลิกภาพและการพัฒนาการ: แนวโน้มสู่พฤติกรรมปกติและการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอ. เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์, 2536.
- สมบุญ สุธาสาราย. **การพัฒนาตามแนวพุทธ: กรณีศึกษาพระสงฆ์ นักพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทพิมพ์สวย, 2530.
- รัชนิกร เศรษฐ์. **สังคมวิทยาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2528.
- พระมหาพนม เนี่ยวกุล. “ความคาดหวังของพุทธศาสนิกชนต่อบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน”. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

การพัฒนาศักยภาพนักเรียนในศตวรรษที่ 21

The Potential Development of Students in the 21st Century

พระครูปริยัติคุณรังษี

Phrakrupariyatkunarangsi

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์เลย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Leoi Buddhist College

E-mail: moonloei@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นความพยายามในการที่จะใช้แนวคิดทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะคุณธรรมและจริยธรรมมาเป็นหลักพื้นฐานที่สำคัญในการนำมาพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนออกไปเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทุก ๆ ด้าน โดยต้องมีการเปลี่ยนตัวเองเป็นอย่างมากที่จะอยู่ร่วมในสังคมอย่างราบรื่น และมีความสุขที่แท้จริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเป็นคนที่ทำงานใช้ความรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ไม่ว่าจะประกอบอาชีพใด ๆ นักเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ โดยเป็นผู้มีความกระตือรือร้น สนใจแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำงาน แม้จะประกอบอาชีพในสาขาใด ๆ ก็ตามได้อย่างเหมาะสมทั้งนี้ ต้องประกอบด้วยวิชา และจรณะ ดังนั้น ทักษะที่สำคัญของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นทักษะแห่งการเรียนรู้ พร้อมทั้งต้องมีการเรียนรู้ 3R x 7C และการศึกษาหาความรู้ตลอดชีวิต ซึ่งจะเป็นแนวทางในการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนานักเรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติต่อไป

คำสำคัญ: ศักยภาพ, นักเรียน, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This article is an attempt to apply the concept of Buddhist particularly moral and ethical. Master the basics is important in the development potential of students in the 21st century. This is to prepare students to be the person who has quality aspects. By need to transform themselves very much to live in the society smoothly and true happiness. Especially, the ones who work with knowledge is a person of learning whether any careers the students in the 21st

century must be a person of learning with an enthusiasm always interested quest knowledge. Commitment to improve learning and can used knowledge to be good to work even a career in any field appropriately. Must include of science and procedure to be followed is achieved transcendence (Charanachitta). So the critical skills of students in the 21st century require a skill of learning. They need to learn 3R x 7C and throughout life learning. This will guide the students to understand, access and develops students to maximize the benefits for themselves, their society and country.

Keywords: Potential, Students, 21st Century

1. บทนำ

สังคมปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก มีความจำเป็นต้องมีปัจจัยต่าง ๆ ที่จะเข้ามาช่วยให้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่พึงปรารถนา เป็นที่ยอมรับกันว่า การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงมาทุกยุคทุกสมัยในด้านการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียน การสอน การจัดการหลักสูตร ปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องก็คือ ผู้เรียน ผู้เรียนจะบรรลุถึงความรู้ ความสามารถ และการพัฒนาการทั้งทางด้านจิตใจและร่างกายได้ก็ต้องอาศัยครูผู้สอน

การศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นการขนขวายหาความรู้ จึงทำให้เราเป็นกลไกยิ่ง ๆ ขึ้น จิตของเราปฏิบัติการณ์อยู่ในร่องรางแคบ ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ปรัชญา ศาสนา ธุรกิจ หรือเทคนิควิทยาที่เรากำลังสั่งสมขึ้น วิถีชีวิตของเราทั้งในบ้าน นอกบ้าน และทั้งความเชี่ยวชาญงานอาชีพเฉพาะด้านของเรา ล้วนกระทำให้อึดอัดคับแคบและไม่สมบูรณ์ ทั้งหมดนี้ นำมาซึ่งวิถีชีวิตอันเป็นเสมือนเครื่องจักรกล เป็นสภาพจิตที่ถูกวางให้เข้ามามาตรฐานเดียวกัน การเข้าใจความหมายที่อยู่เหนือถ้อยคำและพูดถึงเหตุผลที่เกิดความงอกงามแห่งจิต ความเจริญงอกงามนี้เป็นพัฒนาการและความเบ่งบานของจิตใจเรา รวมทั้งสวัสดิภาพทางกายด้วย นั่นคือความดำรงอยู่ในความกลมกลืนทั่วพร้อม ซึ่งในความกลมกลืนเช่นนั้นปราศจากความขัดแย้งหรือความไม่สงบ

สถานการณ์โลกมีความแตกต่างสู่ศตวรรษที่ 21 ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นเพื่อก้าวทันปัจจุบัน ระบบการศึกษาต้องมีการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการเปลี่ยนแปลงตามสภาพความเป็นจริง เด็กในศตวรรษนี้เป็นเด็กยุค IT ยุคสารสนเทศ จำนวนความรู้มหาศาลเพิ่มมากขึ้นทุกวัน เราไม่ต้องการเด็กท่องเก่ง เด็กเรียนเก่ง เพียงอย่างเดียว เราอยากได้นักเรียน บัณฑิต ที่ใฝ่รู้ อยากเรียนรู้ของใหม่เรื่อย ๆ และรู้วิธีที่จะเรียนรู้ด้วยการมีทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) พร้อมกันนั้นก็อยากให้เด็กมีทักษะการใช้ชีวิตที่ดีด้วย (Life Skills) ซึ่งในศตวรรษที่ 21 เด็กควรจะได้รับการสอน ความรู้ในสาระวิชาหลัก คือ ภาษาแม่

และภาษาสำคัญของโลก ศิลปะ คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐและความเป็นพลเมืองที่ดี

เด็กควรรู้แนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ของสาระวิชาหลักซึ่งประกอบไปด้วย

- ความรู้เกี่ยวกับโลก
- ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ
- ความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี
- ความรู้ด้านสุขภาพ
- ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้เด็กควรได้รับการฝึกทักษะ 3 เรื่อง คือ

1. ทักษะชีวิตและการทำงาน ประกอบด้วย ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ และเป็นตัวของตัวเอง ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผลิต และความรับผิดชอบ เชื่อถือได้ ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ
2. ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสารและความร่วมมือ
3. ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี คือ การใช้และประเมินผลสารสนเทศ ได้อย่างเท่ากัน วิเคราะห์และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม ใช้เทคโนโลยีใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การพัฒนาศักยภาพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21

ยุคของศตวรรษที่ 21 สังคมโลกต้องต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในหลาย ๆ ด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ในมุมมองทางการศึกษานั้น ถือได้ว่าเป็นยุคของโลกใหม่แห่งการเรียนรู้ เนื่องจากโลกแห่งการศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก จะเห็นได้ว่า การศึกษาในอดีต (ก่อนช่วงศตวรรษที่ 21) การเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นจะขึ้นอยู่กับผู้สอนเป็นสำคัญ ถ้าผู้สอนหรือครูไม่สอนผู้เรียนก็จะไม่รู้ เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่หายาก แต่ในยุคของศตวรรษที่ 21 นี้ ความรู้หาได้ง่าย แหล่งของความรู้มีอยู่หลากหลาย ผู้เรียนสามารถค้นคว้าและเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ซึ่งสิ่งเหล่านี้คือความท้าทายที่นักการศึกษาและผู้สอนต้องตระหนักรู้และเตรียมความพร้อมในการสอน เพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st century skill) ให้ได้อย่างเท่าทัน เพื่อที่ผู้เรียนจะสามารถนำทักษะความรู้ไปปรับใช้ในสังคม เพื่อให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพ สำหรับโจทย์สำคัญของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับคือ จะเตรียมความพร้อมของผู้เรียนอย่างไรให้สามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

ดังนั้น องค์ประกอบที่สำคัญและจำเป็นเพื่อในการเรียนรู้ของนักเรียนทักษะในศตวรรษที่ 21 คือ มาตรฐานศตวรรษที่ 21 การประเมินผลหลักสูตรการเรียนการสอนการพัฒนาอาชีพและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับระบบสนับสนุนการผลิตที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนในปัจจุบัน มีดังนี้

1) ความสามารถในการสื่อสาร คือความรู้สึกละเอียดและทักษะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อื่น จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรอง เพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสาร ด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ ICT Literacy

2) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคม ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ Learning Thinking Skills

3) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Life skill

4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น สอดคล้องกับ Life skill

5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม สอดคล้องกับ ICT Literacy

1. มาตรฐานศตวรรษที่ 21

- มุ่งเน้นทักษะในศตวรรษที่ 21 นักเรียนมีความรู้ในเนื้อหาและความเชี่ยวชาญ

- สร้างความเข้าใจระหว่างวิชาหลัก เช่นเดียวกับรูปแบบสหวิทยาการ
ศตวรรษที่ 21

- เน้นความเข้าใจอย่างลึกซึ้งมากกว่าความรู้แบบผิวเผิน
- การมีส่วนร่วมของนักเรียนกับ ข้อมูลและ เครื่องมือในโลกแห่งความเป็นจริงและพวกเขาจะพบผู้เชี่ยวชาญในวิทยาลัยหรือในที่ทำงานและ ชีวิตนักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อทำงานอย่างเข้มข้น การแก้ปัญหาที่มีความหมาย

- การมีมาตรการหลายรูปแบบของการเรียนรู้

2. หลักสูตร และการสอนในศตวรรษที่ 21

- สอนทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแยกกัน ในบริบทของวิชาหลักและรูปแบบสหวิทยาการในศตวรรษที่ 21

- มุ่งเน้นไปที่การให้โอกาสสำหรับการใช้ทักษะในศตวรรษที่ 21 ในเนื้อหาและวิธีการตามความสามารถในการเรียนรู้

- ช่วยให้อาจารย์เรียนรู้วัฒนธรรมที่บูรณาการการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนแนวทางเพิ่มเติมในการใช้ปัญหาเป็นฐาน และทักษะการคิดขั้นสูง

- สนับสนุนให้รวมทรัพยากรของชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้ นอกห้องเรียน

3. การประเมินด้านทักษะในศตวรรษที่ 21

- รองรับความสมดุลของการประเมินรวมทั้งมีคุณภาพสูง การทดสอบมาตรฐานที่มีคุณภาพสูงพร้อมกับการประเมินผลในชั้นเรียนที่มีประสิทธิภาพ

- เน้นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานของนักเรียนที่ถูกฝังลงในการเรียนรู้ในชีวิตประจำวัน

- การประเมินการใช้เทคโนโลยีให้มีความสมดุล ความชำนาญนักเรียนซึ่งเป็นการวัดทักษะในศตวรรษที่ 21

- ช่วยให้การพัฒนาคุณภาพนักเรียนนักศึกษาที่แสดงให้เห็นการเรียนรู้ทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อการศึกษาและการทำงานในอนาคต

- ช่วยให้มีมาตรการการประเมินประสิทธิภาพระบบการศึกษาในระดับที่สูงประเมินถึงสมรรถนะของนักเรียนด้านทักษะในศตวรรษที่ 21

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

Bernie Trilling and Charles Fadel ได้กล่าวว่าทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21

คือ 3R x 7Cs (Bernie Trilling and Charles Fadel, 2009:157-177)

3R หมายถึง ทักษะการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และการคำนวณ (Arithmetic) คือ การนำทักษะเหล่านี้มาเพิ่มความสำเร็จให้นักเรียน

7R ประกอบด้วย (1) Critical thinking & problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) (2) Creativity & innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) (3) Cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) (4) Collaboration, teamwork & leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) (5) Communications, information & media literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) (6) Computing & ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) (7) Career & learning skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ กล่าวถึงแนวคิดทักษะของผู้เรียนแห่งศตวรรษนี้ควรเป็นผู้ที่มีทักษะที่ประกอบด้วย (1) ทักษะด้านเทคโนโลยี (2) ความสนใจใคร่รู้ (3) มีจินตนาการการคิดเชิงธุรกิจ (4) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (5) ความคิดสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม (6) ทักษะการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมและสนใจต่อโลก (7) ทักษะในการสื่อสารและความร่วมมือ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557: 4-6)

วิจารณ์ พานิช ได้กล่าวว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สามารถแจกแจงออกได้เป็น $3\text{ RS} + 8 + \text{CS} + 2\text{ Ls}$ (วิจารณ์ พานิช, 2556: 16)

1.3 RS ประกอบด้วย

Reading, 'Writing', Arithmetic + 21st Century Themes

2.8 CS ประกอบด้วย

1) Critical Thinking & Problem Solving (ทักษะด้านความคิดอย่างมี
วิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา)

2) Creativity & Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม)

3) Collaboration, Teamwork & Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ
การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ)

4) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่าง
วัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์)

5) Communication, Information & Media Literacy (ทักษะด้าน
การสื่อสารและรู้เท่าทันสื่อ)

6) Computing & Media Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และ
เทคโนโลยีสารสนเทศ)

7) Career & Learning Self-reliance (ทักษะด้านอาชีพและการเรียนรู้)

8) Change (ทักษะด้านการเปลี่ยนแปลง)

3. 2 Ls ประกอบด้วย

(1) Leaning Skills (ทักษะการเรียนรู้)

(2) Leadership (ภาวะผู้นำ)

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ กล่าวว่า ทักษะศตวรรษที่ 21 ของเด็กไทยต้องประกอบด้วย E(4R+7C)

E = Ethical Person (ผู้มีคุณธรรมจริยธรรม) (พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ, 2548: 1-3)

4R= Read, Write, Arithmetic, Reasoning

7 C ประกอบด้วย

C1: curriculum development (การพัฒนาหลักสูตร)

C2: child – centered approach (การเรียนรู้เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง)

C3: classroom innovation implementation (การนำนวัตกรรมไปใช้)

C4: classroom authentic assessment (การประเมินตามสภาพจริง)

C5: classroom action research (การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน)

C6: classroom management (การจัดการชั้นเรียน)

C7: character enhancement (การเสริมสร้างลักษณะ)

กลุ่ม 4 R เมื่อมีการจัดกลุ่มย่อยจะแบ่งเป็น 3 ทักษะ ที่ควรเน้น ประกอบด้วย

1) Literacy (การรู้หนังสือ)

2) Numeracy (การรู้เรื่องจำนวน)

3) Reasoning (การใช้เหตุผล)

ดังนั้น สำหรับในศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือ ความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (the ability to handle knowledge effectively in order to use it creatively) ถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนาเรียนเพื่ออนาคต ให้นักเรียนมีทักษะ

ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพในทางบวก (optimism) ที่มีทั้งความสำเร็จและมีความสุข

3. คุณธรรมกับการพัฒนานักเรียนในศตวรรษที่ 21

คำว่า “คุณธรรม” คือ สภาพคุณงามความดี และอีกหลาย ๆ ศาสนากล่าวถึงเรื่อง “คุณธรรม” ไว้เช่นกันว่าเป็นสภาพแห่งความดีงาม ความสุขุม และสันติสุข หรือ “เราจะบรรลุคุณธรรมได้ก็ต่อเมื่อเราบริจาสิ่งที่เรารัก” และคุณธรรมนั้นยังมีความหมายที่เป็นเครื่องของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับจิตใจทั้งโดยตรงและอ้อม ซึ่งนักปราชญ์หลาย ๆ ท่านได้ให้ความหมายไว้ว่า

คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นคนดี ความถูกต้อง ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของบุคคล ซึ่งพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองต่อผู้อื่น หรือทั้งตนเองและผู้อื่น (ยนต์ ชุ่มจิต, 2530: 207) คุณธรรม หมายถึง หลักธรรม จริยธรรมที่สร้างความรู้สึกลึกซึ้งชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณคุณภาพ ความภายในความดี คือ ความชื่นชม ยกย่องในขณะทำการกระทำช่วยย่นนำความเจ็บปวดมาให้การเป็นผู้มีคุณธรรมเป็นเกณฑ์สากลที่ตรงกัน เช่น การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียน ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติดินในกาม เป็นต้น เป็นสภาพการณ์ของการทำความดี คือ ความเหมาะสมตามควรต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหได้อย่างเหมาะสมด้วย หลักจริยธรรมที่สามารถจำแนกได้ สามารถสั่งสอนอบรมให้ปฏิบัติตามมาตรฐานของพฤติกรรมที่ถูกต้อง มีสติสัมปชัญญะ รับผิชอบชั่วดี ตามทำนองคลองธรรม มีจิตใจลักษณะนิสัยและความตั้งใจหรือเจตนาที่ดีงาม (ประภาศรี สีหอำไพ, 2535: 28)

คุณธรรม หมายถึง คุณธรรมที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องความประพฤติและศีลธรรม (วิทยา ทองดี, 2544: 24) ลักษณะของนั้นคุณธรรมเป็นสิ่งละเอียดอ่อนอยู่ในจิตใจของแต่ละคน ไม่อาจวัดหรือควบคุมได้ด้วยกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับใด ๆ แต่ควบคุมด้วยจิตสำนึกของตนเอง ผู้ที่มีจิตสำนึกในคุณธรรมสามารถห้ามความคิดไม่ถูกต้องของตนเองได้ และสามารถยับยั้งการกระทำที่ไม่สมควรและอาจสามารถควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ดีได้ จึงจะได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็นคนดีอย่างแท้จริง เพราะว่า คนที่มีคุณธรรมจะต้องมีองค์ประกอบตามหลัก ดังต่อไปนี้

- 1) เป็นคนจริง
- 2) รู้จักควบคุมบังคับตนเอง
- 3) มีความอดกลั้น และอดทน
- 4) รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีเมตตา
- 5) มีวินัย รักษาหลักการ กฎ กติกา
- 6) มีความสงสาร มีความอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ชื่นชมเมื่อผู้อื่นได้ดี
- 7) รู้จักวางเฉย

สิ่งที่จะเป็นพื้นฐานของนักเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา อันจะนำไปสู่การพัฒนา การศึกษาที่ยั่งยืนและมีความมั่นคง คือ คุณธรรม เพราะว่าคุณธรรมมีลักษณะที่สำคัญทางด้าน จิตใจมากที่สุด และคุณธรรมยังมีความหมายสำคัญต่อบุคคล สังคม และชาติบ้านเมือง สังคมใด มีสมาชิกของสังคมที่ไร้คุณธรรม จำนวนมาก (วิทยา ทองดี, 2544: 25) การทำงานในที่นี้ หมายถึงสังคมนั้นจะมีแต่ความวุ่นวายและยากแก่การพัฒนาในสังคม โดยเฉพาะตามความหมาย และประเภทของคุณธรรม จึงหมายถึง ความเคยชินในการประพฤติอย่างใดอย่างหนึ่งตรงข้าม กับกิเลส ซึ่งได้แก่ ความเคยชินในการประพฤติผิดอย่างใดอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งคุณธรรมและ กิเลสไม่มีขอบเขตที่แน่นอนสำหรับแบ่งประเภทย่อยลงไป จึงไม่น่าแปลกใจที่มีแบ่งได้หลายวิธี แม้จะแบ่งได้หลายวิธีหรือดีสักเพียงใด ก็อดที่จะเหลื่อมล้ำกันไม่ได้อยู่นั่นเอง ซึ่งความประพฤติ แต่ละครั้งสืบเนื่องมาจากคุณธรรมหลายอย่าง และเมื่อฝึกคุณธรรมใดคุณหนึ่ง คุณธรรมอื่น ๆ มักจะพลอยได้ไปด้วย และทำนองเดียวกัน การปล่อยตัวให้กิเลสอย่างใดอย่างหนึ่งมาเกาะกุมจะ พลอยให้มีกิเลสอีกหลาย ๆ อย่างติดตัวไปด้วยอัตโนมัติ

โดยธรรมชาติของคนไทยโดยทั่ว ๆ ไปว่าเป็นคนเช่นไร คนไทยคนมีน้ำใจ อ่อนไหว ในความรู้สึก ช่วยเหลือกันดี อบอุ่น คนไทยชอบคนอ่อนน้อม ถ่อมตน และตืดดิน ทั้งนี้อาจเป็น เพราะประเทศไทยมีธรรมชาติที่เอื้อ ทำให้อยู่สบาย คนไทยจึงชอบความสบาย ชอบใช้ เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีสิ่งสำเร็จรูป ไม่สู้สิ่งยาก คนไทยมักจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ที่แตกต่างกับคนอื่น หรือไม่กล้าออกความเห็น รวมทั้งระวังที่จะไม่ทำลายความคิดเห็นของคนอื่น คนไทยไม่ชอบให้ใครตะคอกและขึ้นเสียง หรือไม่ชอบคนที่ทำตัวเก่งกล้าสามารถหรือคิดว่าตัวแน่

บางครั้งคนไทยนั้น ใช้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากเกินไปจนมองข้ามกฎเกณฑ์ หลักการ ความชอบธรรม มีพรรคมีพวกและปกป้อง ส่วนคนต่างชาติ ส่วนใหญ่จะมีวินัย ถือกฎเกณฑ์เป็นใหญ่ กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกับคนอื่น กล้าออกความเห็น แสดงถึง ความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ในงานของตน มุ่งมั่นที่จะทำงานนั้นให้สำเร็จ คนต่างชาติมีชีวิตแบบ ตัวใครตัวมัน มีความเครียดสูง ว้าวุ่น มีความกดดันสูง แต่ถ้าเราลองกลับไปทบทวนดูตามหลัก คุณธรรมที่กล่าวไว้ซึ่งจะเป็นการผสมผสานระหว่างสิ่งดี ๆ ของคนไทยและชาวต่างชาติ และถ้า ทุกฝ่ายซึ่งได้แก่ คณะครู ผู้ปกครอง ฝ่ายกฎหมายบ้านเมืองให้ความร่วมมือกัน ฝึกและนำปรับ มาใช้กับนักเรียนด้วยปัญญาที่เปี่ยมด้วยความเมตตา เมื่อเยาวชนเหล่านี้เติบโตขึ้นจะได้เป็น ผู้ใหญ่ที่มีคุณธรรม เป็นคนดีอย่างแท้จริง

การที่เยาวชนของไทยจะเติบโตขึ้นมาเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ พื้นฐาน ของความเป็นคนดีมีคุณธรรม ซึ่งคุณธรรมที่เหมาะสมจะพัฒนาทางด้านจิตใจของเยาวชนให้มา เป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้นั้น คือ คุณธรรมโดยมีหลักของคุณธรรมที่ถูกต้องของมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังต่อไปนี้

1. คุณธรรมที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์มี 5 ประการ คือ

- 1) มีจิตใจเคารพในชีวิตและร่างกายของผู้อื่น ไม่มุ่งทำร้ายผู้อื่น
- 2) มีจิตใจเคารพในทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ทุจริตฉ้อโกง
- 3) มีจิตใจเคารพและยินดีในคู่ครองของตน ไม่ประพฤติผิดในกาม
- 4) มีจิตใจเคารพในความจริง ไม่หลอกลวงกล่าวเท็จ
- 5) มีจิตใจเคารพในศักดิ์ศรีของตน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดให้โทษ

2. คุณธรรมที่ถูกต้องอันพึงประสงค์ของมนุษย์มี 5 ประการ คือ

- 1) รู้จักเสียสละ ซื่อสัตย์ กตัญญู
- 2) รู้จักข่มใจ ฝึกใจตนเอง
- 3) รู้จักอดทน อดกลั้น อดออม
- 4) รู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต
- 5) รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์

3. สิ่งที่เป็นพื้นฐานทางจิตใจของมนุษย์ที่ควรดเว้น มีดังนี้

1) การเว้นสิ่งที่ควรเว้น มีดังนี้

- (1) อกติ คือความลำเอียง มี 4 อย่าง คือ

- ฉันทาคติ คือ ลำเอียงเพราะมีความรักใคร่สนิทสนมกัน

หรือ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในฐานะต่าง ๆ

- โทสาคติ คือ ลำเอียงเพราะความไม่ชอบพอกัน ไม่ถูกใจกัน

มีเรื่องกระทบกระทั่งกัน มีความบาดหมางกัน หรือมีความโกรธแค้นกัน

- โมหาคติ คือ ลำเอียงเพราะมีความหลงผิดเป็นชอบ หลงมกมาย ไม่รู้
แจ้งเห็นจริงในภารกิจหรืองานที่มอบหมาย หรือความลำเอียงเพราะความลุ่มหลงในอิฏฐารมณ์
และอารมณ์ที่น่าปรารถนา กล่าวคือ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข

- ภยาคติ คือ ลำเอียงเพราะมีความกลัว มีความเกรงใจ มีความ
หวาดระแวง มีความหวั่นไหว เกรงกลัวอิทธิพล และเกรงกลัวอำนาจ

ถ้าอคติมีความลำเอียงข้อใดข้อหนึ่ง หรือทั้ง 4 มีอยู่แก่ผู้ใด ผู้นั้น จะไม่มีความอาจหาญ หรือ
แก้แค้นกล้าที่จะตัดสินใจกระทำในสิ่งที่ถูกต้องได้ อันเป็นเหตุให้ “เสียความยุติธรรม”

- (2) ทุจริต คือ ความประพฤติผิด 3 ประการ

- กายทุจริต คือ ประพฤติผิดทางกาย เช่น ข่มขืน ลักทรัพย์
ประพฤติผิดในกาม

- วจิตุจริต คือ ประพฤติผิดทางวาจา คือคำพูด เช่น พูดเท็จ พูดคำ
หยาบ พูดส่อเสียด และพูดคำเพ้อเจ้อ

- มโนทุจริต คือ ประพฤติผิดทางใจ เช่น โลภ คือ อยากได้ของผู้อื่น
พยาบาทปองร้ายผู้อื่นและมีฉันทิภูมิจิต เห็นผิดจากทำนองคลองธรรม

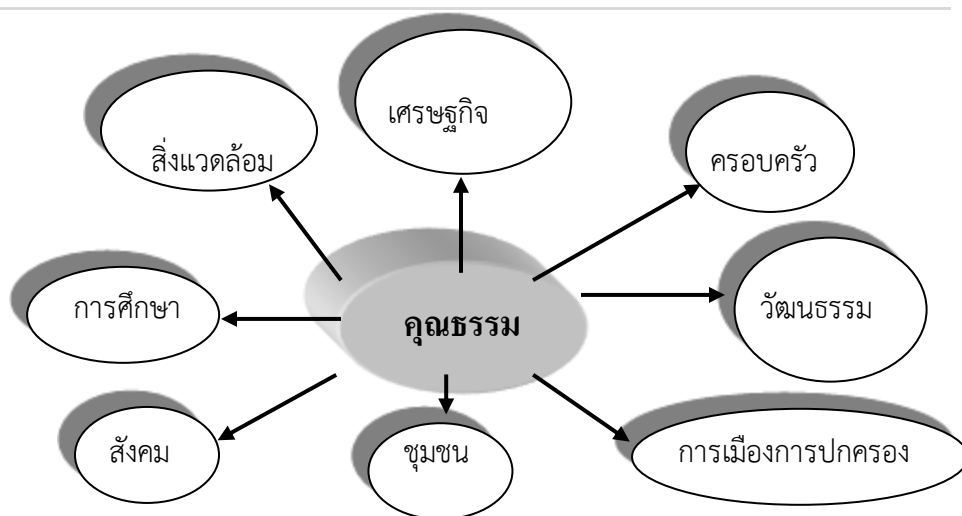
2) การประพฤติสิ่งที่ควรประพฤติ มีดังนี้

(1) พรหมวิหารธรรม คือ หลักธรรม เพื่อการดำรงชีวิตอย่างประเสริฐ 4 ประการ

- เมตตา คือ ความรักใคร่, ความเป็นผู้มีเมตตาจิตต่อผู้อื่น ความหวังดี ความปรารถนาดี ความมุ่งดี มุ่งเจริญต่อผู้อื่น
- กรุณา คือ ความสงสาร มีจิตคิดจะช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้อื่น ความเป็นผู้มีน้ำใจ
- มุทิตา คือ ความยินดี ความเป็นผู้มีจิตคิดที่จะสนับสนุนส่งเสริม ความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ผู้อื่น การแสดงความยินดีต่อความสำเร็จของผู้อื่น
- อุเบกขา คือ ความวางเฉย ความเป็นกลาง ความยุติธรรม ความเป็นธรรมในทุกสถานการณ์

(2) สังคหวัตถุ คือ หลักการสังคัมสังเคราะห์/หลักมนุษยสัมพันธ์ 4 ประการ

- ทาน คือ การให้ ให้รู้จักให้แก่ผู้ที่ควรให้ ด้วยสิ่งของที่ควรให้ ทั้ง อามิสทาน ให้ด้วยวัตถุสิ่งของ และธรรมทาน ให้ด้วยธรรมะ ข้อคิด คติธรรม แนวทางดำเนินชีวิต
 - ปิยวาจา คือ เจรจาไพเราะ พูดคำอ่อนหวานประสานสัมพันธ์ พูดคำเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน, พูดคำสัตย์คำจริงที่เป็นประโยชน์
 - อัตถจริยา คือ ประพฤติประโยชน์บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้อง สิ่งใดเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสงบสุขแก่สังคม หรือหน่วยงาน ให้ประพฤตีสั่งนั้นและปฏิบัติสิ่งนั้น ด้วยความสุจริตรอบคอบ
 - สมานัตตา คือ วางตนเหมาะสม ให้ประพฤติ ปฏิบัติ ดำรงตน และวางตนอย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์ให้มีกิริยามารยาทที่พึงประสงค์ในการทำงานตามหน้าที่
- ถ้าเยาวชนในยุคปฏิรูปการศึกษานี้ มีพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ก็จะไม่ทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะเกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมพื้นฐาน คือ สถาบันครอบครัวในสังคมไทย เพราะไม่มีคุณธรรมเป็นตัวตั้ง แต่ไปยึดเอาเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเป็นตัวตั้ง จึงทำให้จิตใจของเยาวชนไม่เกิดเจริญไปตามความทันสมัยในด้านต่าง ๆ แต่ถ้าว่า เยาวชนไทยนั้น โดยเฉพาะนักเรียนที่ถือว่าเป็นผู้ที่พัฒนาประเทศชาติให้ดำรงอยู่ได้ และสามารถดำรงตนเองอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขได้นั้น สิ่งที่เขาขาดไม่ได้คือ ต้องยึดเอาคุณธรรมเป็นตัวตั้ง ดังรูปที่ปรากฏ

การที่นักเรียนจะอยู่ได้อย่างมีความสุขนั้นต้องมีคุณธรรมเป็นตัวตั้งของการพัฒนาทุกชนิด วิกฤตการณ์ทางความเสื่อมทางคุณธรรมที่ขาดหายไปจากจิตใจของเยาวชนที่เป็นนักเรียน ที่ทำให้เกิดผลกระทบหลาย ๆ อย่างตามมา เพราะเยาวชนเหล่านั้นเอาตัวตั้งตัวอื่นเป็นศูนย์กลาง จึงทำให้วิถีคิดของเยาวชนเองไม่เป็นไปตามวิถีคิดของคนในแบบยุคสมัยโบราณที่เขา มีวิถีคิดเชิงคุณธรรม ซึ่งเป็นวิถีคิดที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ จึงกล่าวได้ว่า ตลอดเวลาในประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติ มีวิถีคิดแบบเชิงคุณธรรม

การจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 นั้น ต้องทำให้คนไทยได้รับการศึกษาทุกคน เพื่อความเจริญงอกงาม และเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และมีจิตสำนึกที่ถูกต้องดังรูปต่อไปนี้

ชีวิตที่สมบูรณ์แบบจะก้าวหน้า ถอยหลังขึ้นหรือลง สุขหรือทุกข์ เสื่อมหรือเจริญ ขาดทุนหรือกำไร ใช่ว่าจะอยู่ที่สมบัติภายนอกคือสังขารร่างกายก็หาไม่ สิ่งสำคัญที่สุด ได้แก่สมบัติ

ภายในคือจิตใจที่ประกอบด้วยคุณธรรม (พระพิจิตรธรรมวาที (ชัยวัฒน์ ธมมวฑฺฒโน), 2539:207) สมดังพุทธภาษิตที่ว่า

กมมํ วิชชา จ ธมโม จ สิลํ ชีวิตมุตตมํ
เอเตน มจฺฉา สุขณฺณติ น โคตเตน ธเนน วา.

กรรม (การงาน) 1 วิชชา (ความรู้) 1 ธรรม (สภาวะที่ทรงไว้มิให้ตกไปในทางชั่ว) 1 สิล (การรักษากาย วาจา ใจ) 1 ดึงงามด้วยสิ่งทั้ง 5 นี้ หาใช้ด้วยตระกูลหรือทรัพย์ไม่ว่า
เห็นได้ว่าองค์ประกอบที่สำคัญที่บันดาลให้ทุกอย่างดีขึ้นนั้น คือ ธรรมะหรือคุณธรรมที่มีอยู่ในจิตใจ นักกวีท่านหนึ่งแต่งเสริมไว้น่าฟังว่า

อันคนดี มีไช่ดี ด้วยที่ทรัพย์
มีไชนับ โคตรเหง้า เผ่าพงศ์
คนดีนี้ ดีด้วยการ งานนานา
อีกวิชา ศีลธรรม นำให้ดี

ความดีความสุขที่ชีวิตได้รับ มีอะไรบ้าง ที่มีใช้เป็นผลของการประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรม ทำให้นักถึงคำที่ท่านได้กล่าวไว้ว่า

ต้องการสุขกาย	ให้ชวนชวยทำดี
ต้องการเป็นเศรษฐี	ให้รู้จักประหยัด
ต้องการสมบัติ	ให้กตัญญู
ต้องการความรู้	ให้คบบัณฑิต
ต้องการมีมิตร	ให้เสียสละ
ต้องการพละ	ให้บริหารร่างกาย
ต้องการผู้อุปถัมภ์	ให้มีความขยัน
ต้องการสมัครสมาน	ให้มีความสามัคคี
ต้องการเป็นคนดี	ให้มีศีลธรรม
ต้องการไม่มีคดีความ	ให้รู้จักหยุดๆ

เด็กนักเรียนในยุคศตวรรษที่ 21 นี้ สิ่งที่จะทำให้เขาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และเป็นมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคมในอนาคตนั้น ต้องมีการฉีดวัคซีนทางจิต เพื่อที่จะให้นักเรียนไม่หลงทางโลก และหลงผิดไปตามยุคโลกาภิวัตน์ที่ไร้พรมแดน ถ้าผู้จะปฏิรูปการศึกษาให้เต็มรูปแบบให้ครบทุกระบวนการต้องไม่ให้นักเรียนเรียนขาดวัคซีนทางจิต ถ้าไม่ได้ฉีดเชื้อหรือภูมิคุ้มกันไว้มาก่อน ดังคำที่เขากล่าวไว้ว่า “ถ้าสติมาปัญญาจะเกิด ถ้าสติเตลิดจะเกิดปัญหา” นักเรียนก็จะเห็นผิดเป็นชอบ ซึ่งโดยธรรมชาติของมนุษย์ไม่มีดีมีเลวนักเรียนดูผ้าขาวที่บริสุทธิ์สะอาด แต่ถ้าผ้าขาวต้องเศร้าหมอง ก็เพราะธุลีมาบดบัง นักเรียนก็จะถูกความชั่ว คือ ตัวกิเลสมันจับใจ การที่จะทำให้เด็กนักเรียนเป็นคนดีต้องทำลายความชั่ว (กิเลส) ให้หมดไป สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นความชั่วมักจะค่อยละลายหายไปโดยที่สุด นักเรียนก็เติบโตขึ้นเป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์ เพราะเขาเหล่านั้น ได้ฝึกฝน อบรม ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังคำพระที่กล่าวไว้ว่า “ทนโต เสฏโฐ มนุสเสสุ” ผู้ที่ฝึกตนดีแล้ว ถือว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

4. สรุป

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ตั้งอยู่บนฐานคิดที่เชื่อว่า รูปแบบการศึกษาแบบดั้งเดิม ในช่วงศตวรรษที่ 20 ซึ่งเน้นย้ำแต่การเรียนรู้และท่องจำเนื้อหาในสาระวิชาหลัก อาทิ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สังคมศึกษา ไม่เพียงพออีกต่อไปแล้วในการดำรงชีวิต และการทำงานในโลกศตวรรษใหม่ภายใต้ความท้าทายใหม่

สำหรับแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นั้น ตั้งต้นจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยให้ความสำคัญกับการปลูกฝัง “ทักษะ” ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะในการคิดขั้นสูง ทักษะในการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร ควบคู่กับ “เนื้อหา” ในสาระวิชาหลักและความรู้อื่นที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น ความรู้เรื่องโลก ความรู้ด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ด้านพลเมือง ความรู้ด้านสุขภาพ และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ผ่านหลักสูตรที่มีลักษณะกระชับ (lean curriculum) ข้างคิด (thinking curriculum) และ บูรณาการ (interdisciplinary curriculum) เพื่อสร้างนักเรียนที่มี “คุณลักษณะ” อันพึงปรารถนาของโลกศตวรรษที่ 21 ได้ นั่นคือ รู้จักคิด รักการเรียนรู้ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม มีความสามารถในการแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดชีวิต

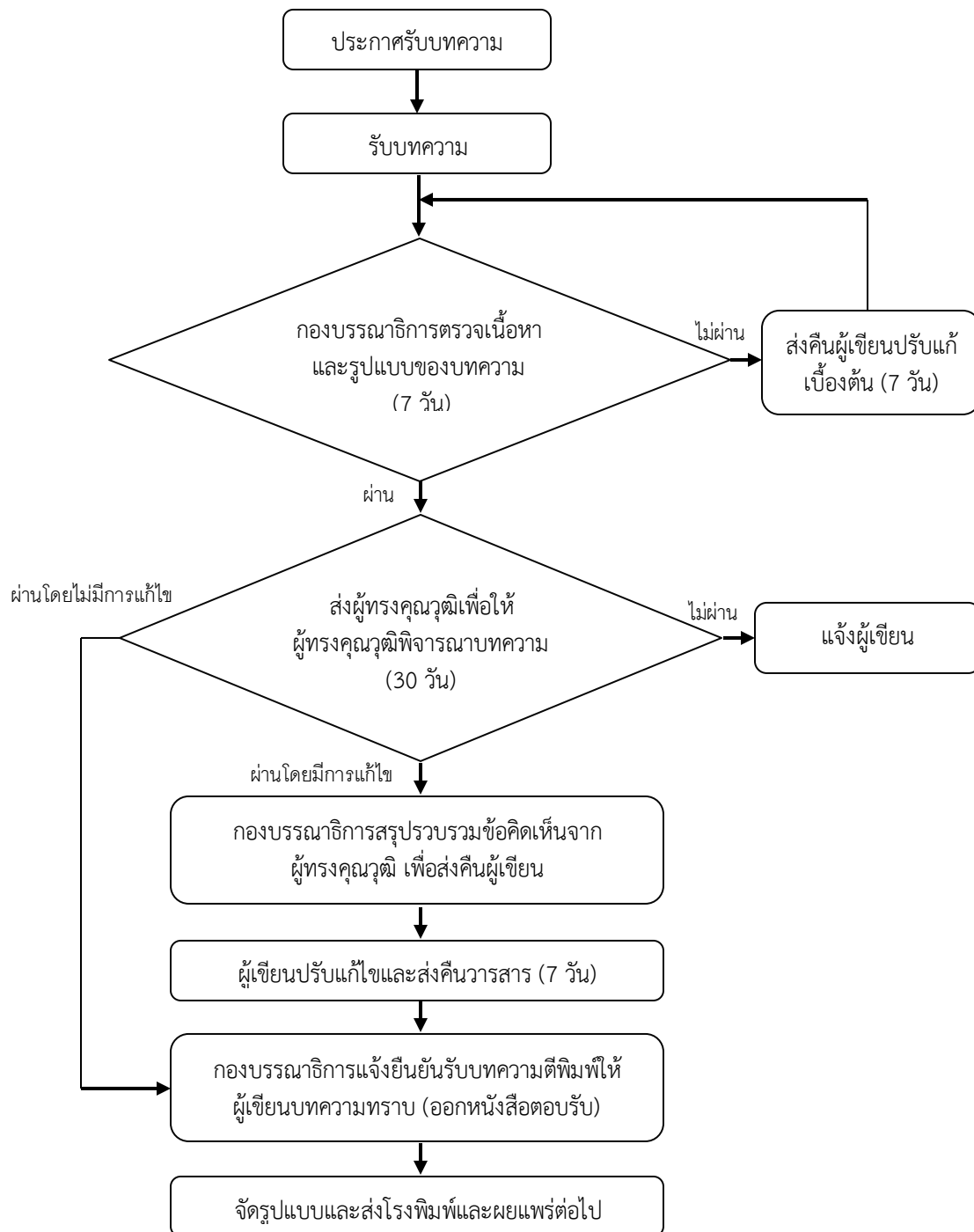
นอกจากนี้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ยังต้องมีการผสมผสานเทคโนโลยีเข้ากับเนื้อหาและวิธีการสอน โดยใช้เทคโนโลยีสนับสนุนทฤษฎีการเรียนรู้แบบใหม่ในการพัฒนาเนื้อหาและทักษะแบบใหม่อีกด้วย เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ควรมีคุณลักษณะที่มีชีวิต มีพลวัต มีปฏิสัมพันธ์ การเชื่อมต่อและมีส่วนร่วม ใช้สื่อผสมอย่างหลากหลายปรับเปลี่ยนตามความสามารถและระดับของผู้เรียน มีเนื้อหาที่ไม่ยึดติดกับตัวสื่อ เลือกประกอบเนื้อหาได้เอง ค้นหา-แก้ไข-จัดบันทึกได้ เก็บประวัติการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ และมีระบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่รวดเร็วและต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- ประภาศรี สีหอำไพ. **พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- พระพิจิตรธรรมวาที (ชัยวัฒน์ ธรรมวาทโน). **เทศนาว่าไรดี**. กรุงเทพฯ: เลียงเชียง, 2539.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และคณะ. **ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. **เติบโตเต็มตามศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21 ของการศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2557.
- ยนต์ ชุ่มจิต. **ความเป็นครู**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2530.
- วิทยา ทองดี. **พื้นฐานการศึกษา**. ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังน่านวิทยา, 2544.
- วิจารณ์ พานิช. **การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21**. นครปฐม: บริษัท ส เจริญการพิมพ์ จำกัด, 2556.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **การคิดและการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิด: ตบแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาการเรียนการสอน. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540.
- Bernie Trilling and Charles Fadel. **21st Century Skills: Learning for Life in Our Times**. U.S.A.: Jossey-Bass A Wiley Imprint, 2009.

ภาคผนวก

กระบวนการพิจารณาบทความของวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์

สำนักวิชาการวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

281 หมู่ 13 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

โทรศัพท์ 06-4946-1595

1. ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการ อย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็น นักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อัน เป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปล ย่อความจาก วารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจัย แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่ น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ ต้องผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ Website: <http://ojs.mcu.ac.th/index.php/jmbsb> และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของ บทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน ทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะพร้อม ส่งบทความนี้ให้กับบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้ การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่ พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 16 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 15 หน้า กระดาษพิมพ์ (A4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-blind peer review)

2. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดซึ่งบทคัดย่อของเรื่องไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตารางให้มีเพียงและ 2 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 5 คำที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (,)

3. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่า จะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ข้อมูลและเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษา และวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่ และสัมพันธ์ กับวัตถุประสงค์ ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (ถ้ามี) (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อ องค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมาย วงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ บทความปกิณกะ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำ โดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวม หรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยม

แพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์ และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์ รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA

1. หนังสือ

1.1 คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ให้อ้างชื่อย่อคัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า และค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตัวอย่างเช่น (พระไตรปิฎก, 27/855/191)

1.2 หนังสือ และวารสาร

(ผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์: เลขหน้าที่อ้างอิง)

ผู้แต่งคนเดียว ให้ระบุเฉพาะนามสกุล โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม หากเป็นพระภิกษุทั่วไปให้ใส่คำว่าพระ, พระมหานามนำหน้าชื่อตามด้วยฉายา และพระภิกษุที่มีสมณศักดิ์ให้ใส่ชื่อสมณศักดิ์ ตามด้วยชื่อตัวในเครื่องหมายวงเล็บ ถ้าไม่ทราบชื่อตัวให้ใส่เฉพาะชื่อสมณศักดิ์

ตัวอย่างเช่น

(พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2557: 15)

(Phraphrombandit (Prayūn Thammachittō), 2014: 15)

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “และ” สำหรับผู้แต่ง ชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่าง ด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น

(ภาคสุวรรณ และ ไชยรังสี, 2524: 145-146)

(Phaksuwan and Chairangsi, 1981: 145-146)

ผู้แต่ง 3 คน ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่นด้วย “และ” สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “and” หรือ “&” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น

(ดอกจันทร์, พรหมกุล และ โยทุม, 2552: 80)

(Dokchan, Phromkun and Yothum, 2009: 80)

ผู้แต่งมากกว่า 3 คนขึ้นไป ให้ระบุเฉพาะนามสกุลของผู้แต่งคนแรกให้คั่นด้วยเครื่องหมาย “,” ตามด้วย “และคณะ” หรือคนอื่น ๆ สำหรับผู้แต่งชาวไทย หรือ “et al.” หรือ “and others” สำหรับผู้แต่งชาวต่างประเทศ ระหว่างคำให้เว้นระยะห่างด้านหน้าและด้านหลัง 1 เคาะ

ตัวอย่างเช่น

(รัฐสินธุ และคณะ, 2525: 100)

(Ratsin, et al., 1982: 100)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ:

ชื่อ-นามสกุล. / (ปีที่พิมพ์) / ชื่อหนังสือ / (ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี)) / เมืองที่พิมพ์ / สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

Maslow, A. (1970). **Motivation and Personality**. New York: Harper and Row Publishers.

2. วารสาร:

ชื่อ-นามสกุล. / (ปีที่พิมพ์) / ชื่อเรื่อง. / ชื่อวารสาร / ปีที่ (ฉบับที่) / เลขหน้า.

ตัวอย่าง

Prescott, S. G. (2015). Will Instructors Save Time Using a Specifications Grading System?. **Journal of Microbiology & Biology Education**. 16(2), 298.

3. วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/สารนิพนธ์/รายงานการวิจัย:

ชื่อ-นามสกุล. / (ปีที่พิมพ์) / ชื่อเรื่อง. / ระดับวิทยานิพนธ์ / ชื่อคณะ / ชื่อมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง

Phra channa Bhaddharakhito. (2015). An Analytical Study of Morality in Cambodian Traditional Wedding at Chamnomkuet Village, Chamnom Sub-district, Mongkolborei District, Banteay Meanchey Province Based on Buddhist Principle. **Master of arts**. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

4. สัมภาษณ์:

ชื่อ-นามสกุล. /(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์)/ตำแหน่ง(ถ้ามี)/สัมภาษณ์

ตัวอย่าง

PhraKrusuvithanphatthanabandhit. (10 May 2013). Voice-Rector. Interview.

5. สืบเสาะการค้นคว้า:

ชื่อ-นามสกุล. /(ปีที่พิมพ์)/ชื่อเรื่อง/ชื่อเว็บไซต์/(วัน เดือน ปี ที่สืบค้น).

ตัวอย่าง

Bhandari, P., Rishi, P. and Prabha, V. (2014). Positive Effect of Probiotic Lactobacillus Plantarum in Reversing the LPS Induced Infertility in Mouse Model. <http://jmm.microbiologyresearch.org/content/journal/jmm/10.1099/jmm.0.000230;jsessionid=1me6a81o04g7ox-sgm-live-03>. (12 February 2014).

4. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพหรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

5. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์ กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์” สำนักวิชาการวิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารสัจจานุรักษ์ ชั้น 2

281 หมู่ 13 ตำบลเสม็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ 31000

<http://www.ambj.mcu.ac.th>

E-mail: ambj.mcu@gmail.com

โทรศัพท์ 065 108 4746 ดร.บรรพต แคะไธสง

064 946 1595 นายมงคล สอนไธสง

กำหนดออกรวสารปีละ 2 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

อัตราค่าวารสาร

จำหน่ายราคา ฉบับละ 150 บาท ไม่รวมค่าส่ง

อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์
วิทยาลัยสงฆ์บุรีรัมย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

1. ข้าพเจ้าชื่อ.....ฉายา.....นามสกุล.....
2. สถานภาพผู้เขียน
 - อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน).....
 - โปรแกรม.....คณะ.....
 - บุคคลทั่วไป (ชื่อหน่วยงาน).....
3. มีความประสงค์ขอตีพิมพ์บทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ เรื่อง
ภาษาไทย.....
.....
ภาษาอังกฤษ.....
.....
4. ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี).....
5. ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก เลขที่.....ถนน.....แขวง/ตำบล.....
เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....
โทรศัพท์.....E-mail.....
6. สิ่งที่ส่งมาด้วย
 - แผ่นดิสก์ข้อมูลต้นฉบับ ชื่อแฟ้มข้อมูล.....
 - เอกสารพิมพ์ต้นฉบับ จำนวน 2 ชุด
7. หากบทความนี้ จำเป็นต้องเชิญให้ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 อ่านอีก ข้าพเจ้ายินดียอมเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มและหาก
ยังไม่ผ่านอีก ข้าพเจ้ายอมรับและไม่ขอเรียกร้องค่าใช้จ่ายทั้งหมดคืน
ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาวารสารอื่น

ลงนาม.....ผู้เขียน
(.....)
วันที่...../...../.....

ลงนาม.....อาจารย์ที่ปรึกษา (ถ้ามี)
(.....)
วันที่...../...../.....